

IHC|CALAND

J A A R V E R S L A G 2 0 0 1

TLP Technology

Technology Creating Value

Bedrijfs- profiel

Bedrijfsprofiel

IHC Caland N.V.

IHC Caland ontwerpt, bouwt en exploiteert materieel, schepen en complete systemen voor de offshore olie- en gasindustrie, de baggerindustrie en de scheepvaartsector. IHC Caland is een groep met acht belangrijke dochterondernemingen, verdeeld over de twee divisies, offshore olie- en gas en baggerbouwindustrie, inclusief gespecialiseerde scheepsbouw. Op diverse van haar nichemarkten is de groep wereldwijd gezien marktleider. IHC Caland is actief in 22 landen en heeft op het ogenblik meer dan vierduizend toegewijde medewerkers in dienst.

Offshore olie- en gasactiviteiten

De activiteiten in de offshore betreffen voornamelijk ontwerp, levering en installatie buitengaats van drijvende systemen voor de productie, opslag en overslag van ruwe olie. Deze systemen omvatten drijvende productie-, opslag- en overslagsystemen (FPSO's), drijvende opslag- en overslagsystemen (FSO's), drijvende onder verticale voorspanning afgemeerde platforms (TLP's) en daarmee verband houdende faciliteiten. De groep bouwt en exploiteert FPSO's en FSO's ook voor eigen rekening. Deze worden op basis van langlopende contracten verhuurd aan oliemaatschappijen. Met twaalf van dergelijke systemen in bedrijf en nog drie in aanbouw is de groep veruit de grootste speler op deze markt. Naast deze producten worden nog veel andere producten ontworpen, van boorschepen, kraanschepen en pijpenleggers tot hefeilanden en drijvende boorplatforms. Een andere snel groeiende activiteit is het leveren van gespecialiseerde diensten voor onderhoud, reparatie en installatie van systemen.

Bagger-/gespecialiseerde scheepsbouw

Het marktaandeel van IHC Caland in 'custom-built' en standaard baggermaterieel is wereldwijd meer dan 50%. De geschiedenis van deze industrie gaat al meer dan 300 jaar terug.

Deze activiteiten omvatten de levering van een hele reeks van producten en diensten aan vier geheel verschillende markten:

- 'capital dredging', voornamelijk voor landaanwinning;
- onderhoudsbaggerwerk voor waterwegen en havens;
- winnen van zand en grind voor de bouw;
- winnen van minerale delfstoffen voor de mijnbouw-industrie.

De divisie omvat ook een aantal niet-scheepsbouw gebonden activiteiten, die technologisch nauw aansluiten op de knowhow van de groep. Hieronder vallen het ontwerp en de levering van hydraulische heihammers, funderingsmaterieel en systemen voor het horizontaal verplaatsen van zware lasten.

De scheepswerven van IHC Caland zijn ook actief op andere niche-markten, zoals de bouw van Ro-Pax veerboten, kabelleggers, offshore werkschepen en rivier-passagiersschepen.

Strategie en organisatie

Binnen centraal vastgestelde financiële en strategische randvoorwaarden brengt iedere dochteronderneming onafhankelijk en onder haar eigen naam haar producten en diensten op de markt. Tegelijkertijd maken de dochterondernemingen bij het uitvoeren van opdrachten intensief gebruik van elkaars kernvaardigheden, kennis van de markt en netwerk van klanten, leveranciers en strategische partners. De groeps cultuur wordt het best omschreven als marktgerichte innovatie. IHC Caland is leidinggevend voor wat betreft de ontwikkeling van nieuwe kostenbesparende oplossingen, die zo goed mogelijk inspelen op de steeds veranderende behoeften van de klanten. Teneinde haar leidende marktpositie te beschermen en uit te breiden, besteedt IHC Caland veel aandacht aan research en ontwikkeling en aan het managen van financiële en technische risico's. De groep bezit een groot aantal patenten.

Toegevoegde waarde

Het leveren van hoogwaardige maritieme technologie, die zoveel mogelijk waarde creëert voor klanten, is van fundamenteel belang in de strategie van IHC Caland. Flexibiliteit en efficiency bij het combineren van eigen kennis en vaardigheden met die van partners in projecten en systemen is essentieel.

Voor wat aandeelhouders betreft, streeft IHC Caland naar een rendement op lange termijn, dat aanzienlijk hoger is dan de vermogenskostenvoet. Alhoewel een aantal sectoren waarin zij opereert een cyclisch karakter heeft, leveren de langlopende huurcontracten van de FPSO's, de service- en naleveringscontracten en de brede spreiding van de activiteiten een redelijk stabiel en voorspelbaar rendement op.

Voor medewerkers probeert IHC Caland een aantrekkelijke werkgever te zijn, die veel mogelijkheden voor professionele en persoonlijke ontwikkeling biedt. Het in stand houden van een veilige en gezonde werkomgeving en het naleven van strikte veiligheids- en milieunormen hebben de hoogste prioriteit.

Beursnotering

De aandelen IHC Caland staan genoteerd op de effectenbeurs van Euronext Amsterdam. De aandelen zijn opgenomen in de AMX en de Next 150 indices.

Inhoud

Overzicht van 2001 / invloed op 2002	3
Vijf jaar in beeld	4
Aandeel ... houders	5
Verslag van de Raad van Bestuur	6
Voorwoord	6
Vooruitzichten voor 2002	8
Ontwikkelingen in 2001	11
Onderzoek en ontwikkeling	19
Marktontwikkelingen en concurrentiepositie	21
Risicobeheersing	22
Gezondheid, veiligheid en zorg voor het milieu	24
Personeelsbeleid	25
Financieel verslag	27
Gang van zaken bij de groepsmaatschappijen	33
Preadvies van de Raad van Commissarissen	49
Jaarrekening 2001	54
Geconsolideerd resultatenoverzicht	54
Geconsolideerd vermogensoverzicht	55
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	56
Grondslagen voor de jaarrekening	57
Toelichting bij het geconsolideerd resultatenoverzicht	59
Toelichting bij het geconsolideerd vermogensoverzicht	61
Vennootschappelijke balans	66
Vennootschappelijke winst- en verliesrekening	66
Toelichting bij de vennootschappelijke balans	67
Overige gegevens	69
Winstverdeling	69
Accountantsverklaring	69
Kerncijfers	70

Verklarende woordenlijst

Aan het jaarverslag over 2000 werd een verklarende woordenlijst toegevoegd. Het is de bedoeling deze eenmaal in de twee jaar bij te sluiten. In de tussentijd is een recente versie beschikbaar op de website van IHC Caland N.V.

De externe 'turret' aan de boeg van de FPSO Falcon tijdens de bouw op de KeppelFels werf te Singapore.

Overzicht van 2001 / invloed op 2002

(€ mln.)	2000	2001	Wijziging	%	Opmerkingen
Nettowinst	75,2	80,6	5,4	7,2	Verbetering in offshore
Per aandeel (€)	2,68	2,76	0,08	3,0	Verwatering door aandelenemissie
Resultaat voor interest en belasting (EBIT)	99,7	113,8	14,1	14,1	Toename leasevloot
Bedrijfsresultaat voor afschrijvingen (EBITDA)	184,8	206,6	21,8	11,8	Toename leasevloot
Enterprise value (EV) *	1570,2	1873,6	303,4	19,3	Voorname emissie/markt
EV : EBITDA	8,5	9,1	0,6	7,1	Vergelijkbaar met sectorgemiddelde
Netto-omzet	827,7	964,8	137,1	16,6	Voorname door scheepsbouw
EBIT : netto-omzet (%)	12,0	11,8	(0,2)		Stabiel
Kasroom	160,2	173,5	13,3	8,3	Toename winst en leasevloot
Per aandeel (€)	5,71	5,93	0,22	3,9	Verwatering door aandelenemissie
Liquide middelen en effecten	269,3	208,4	(60,9)	(22,6)	Afname door investeringen
Investeringen in materiële vaste activa	214,1	241,6	27,5	12,8	Toename leasevloot
Eigen vermogen	394,8	583,9	189,1	47,9	Winst en aandelenemissie
Gemiddeld geïnvesteerd vermogen	827,9	1015,8	187,9	22,7	Winst en aandelenemissie
Rentabiliteit gemiddeld geïnvesteerd vermogen %	13,3	13,4	0,1		Gestabiliseerd
Langlopende schulden : eigen vermogen %	104	71	(33)		Gevolg van aandelenemissie
Langlopende schulden : EBITDA	2,2	2,0	(0,2)		Stabiel
EBIT rentedekkingsratio	9,5	5,1	(4,4)	(46,3)	Vol jaar interestlasten Espadarte
Nieuwe opdrachten					
– offshore	615,3	1645,3	1030,0	167,4	Doorbraak in de markt
– bagger-/gespecialiseerde scheepsbouw	773,2	560,7	(212,5)	(27,5)	Terug naar een normaal niveau
Orderportefeuille					
– offshore	1773,9	3118,8	1344,9	75,8	Doorbraak in de markt
– bagger-/gespecialiseerde scheepsbouw	1075,2	983,7	(91,5)	(8,5)	Stabiel
Koers aandeel 31/12 (€)	50,00	52,50	2,50	5,0	33% beter dan AMX-index
AMX-index	604,4	478,8	(125,6)	(20,8)	
Marktkapitalisatie	1409,2	1649,2	240,0	17,0	Koersontwikkeling en aandelenemissie
Voorgesteld dividend (€)	1,36	1,36			Circa 50% van de nettowinst

* Marktkapitalisatie + langlopende schulden – liquide middelen

INVLOED OP 2002

Financieel

Begin 2002 zijn alle twaalf FPSO's/FSO's van de vloot verhuurd. Dit levert een zeer solide basis voor de nettowinst en de kasstroom gedurende het gehele jaar op. De planning is dat in het derde respectievelijk het vierde kwartaal de FPSO Brasil en de FPSO ExxonMobil Generiek 'A' in bedrijf komen. Er zullen in 2002 in de offshore divisie echter weinig grote leveringscontracten aan klanten worden opgeleverd.

In de bagger-/gespecialiseerde scheepsbouwdivisie zullen de resultaten naar verwachting vergelijkbaar zijn met die over 2001.

Vooropgesteld dat er zich geen grote onvoorziene verrassingen voordoen, verwacht de Raad van Bestuur een nettowinst te behalen van tenminste € 96 miljoen (€ 3,06 per aandeel).

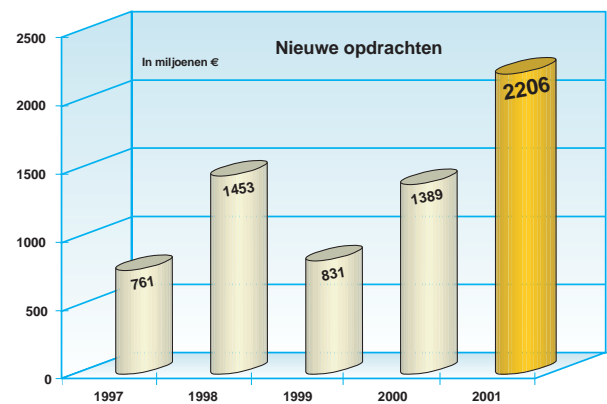
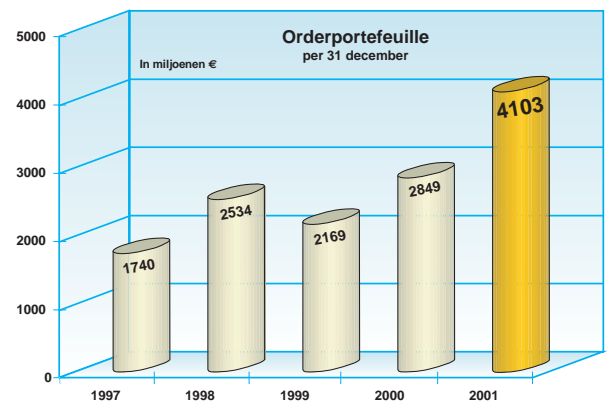
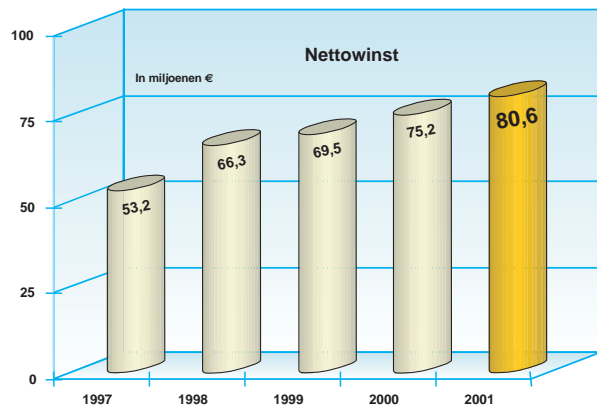
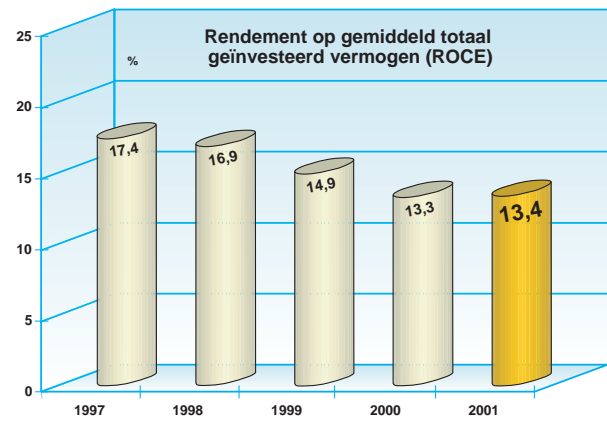
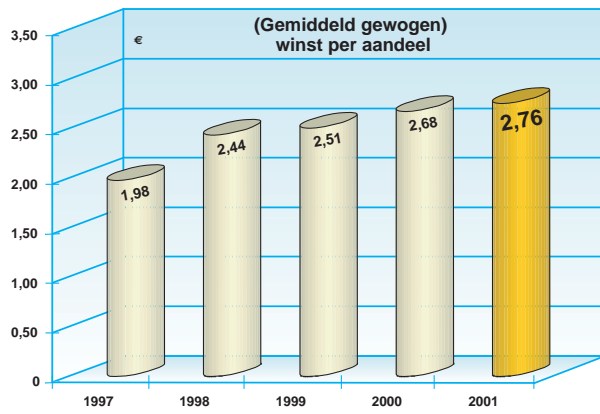
Verwacht wordt dat de kasstroom zal stijgen tot ruim € 190 miljoen.

Marktomstandigheden

Op de offshore olie- en gasmarkt zal de vraag naar verwachting groot zijn. Wereldwijd wordt voorspeld dat de E/P bestedingen zullen dalen, maar in de internationale omgeving i.c. buiten de VS, waar de groep haar geld verdient, wordt een stijging van 10% verwacht. Er is de facto een groot aantal FPSO/FSO projecten op de markt, speciaal in diep en zeer diep water, waarvan de groep een behoorlijk aandeel verwacht te verwerven.

In de bagger-/gespecialiseerde scheepsbouw is de markt de laatste jaren redelijk stabiel geweest hetgeen ook voor 2002 wordt verwacht. Zoals vorig jaar voorspeld, heeft de samenstelling van het productenpakket een aanzienlijke verandering ondergaan: minder grote jumbo hopperzuigers en meer (middel)grote eenheden. Dit blijkt duidelijk uit de orderontvangst van de groep in 2001.

Viif jaar in beeld

Aandeel... houders houders

Algemeen

Op 4 oktober 2001 rondde IHC Caland N.V. met succes de emissie af van 2.814.065 gewone aandelen tegen een koers van € 47,60 per aandeel. De emissie was oorspronkelijk gepland op 11 september, maar werd met het oog op de tragische gebeurtenissen op die dag geannuleerd. Het totale aantal gewone aandelen IHC Caland N.V. liet in 2001 de volgende ontwikkeling zien:

Stand per 1 januari 2001	28.184.612
Emissie op 4 oktober	2.814.065
Aankoop Atlantia	39.147
Stockdividend	243.728
Uitoefening van opties	132.300
Stand per 31 december 2001	<u>31.413.852</u>

In de loop van 2001 werd, onder goedkeuring van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, de nominale waarde van de aandelen IHC Caland N.V. gewijzigd van f 2,- in € 1,-. Het omwisselingseffect op de toen uitstaande aandelen (€ 2,64 miljoen) werd ten laste van de agioreserve gebracht. IHC Caland N.V. is opgenomen in de Next 150 index van Euronext. De vennootschap is ook opgenomen in de AMX-index met een wegingspercentage van 8,56% per 4 maart 2002. Op de Euronext Amsterdam Derivative Markets worden opties op IHC Caland aandelen verhandeld.

Aandeelhouders

Op grond van de Wet Melding Zeggenschap in ter beurse genoteerde vennootschappen heeft de volgende melding plaatsgevonden: General Electric Asset Management, Connecticut, met een belang van 8,56% in IHC Caland.

Daarnaast bezit het personeel van de groep in het kader van het Aandelenplan voor het personeel circa 200.000 aandelen in IHC Caland N.V.

De aandelen zijn momenteel nagenoeg geheel in handen van institutionele beleggers, waarvan een grote meerderheid Engels-Amerikaans is. De spreiding van de IHC Caland aandelen is ultimo 2001 naar schatting als volgt:

%	Nederland	Buiten Nederland	Totaal
Particuliere beleggers	5	2	7
Institutionele beleggers	7	86	93
Totaal	12	88	100

Financieel

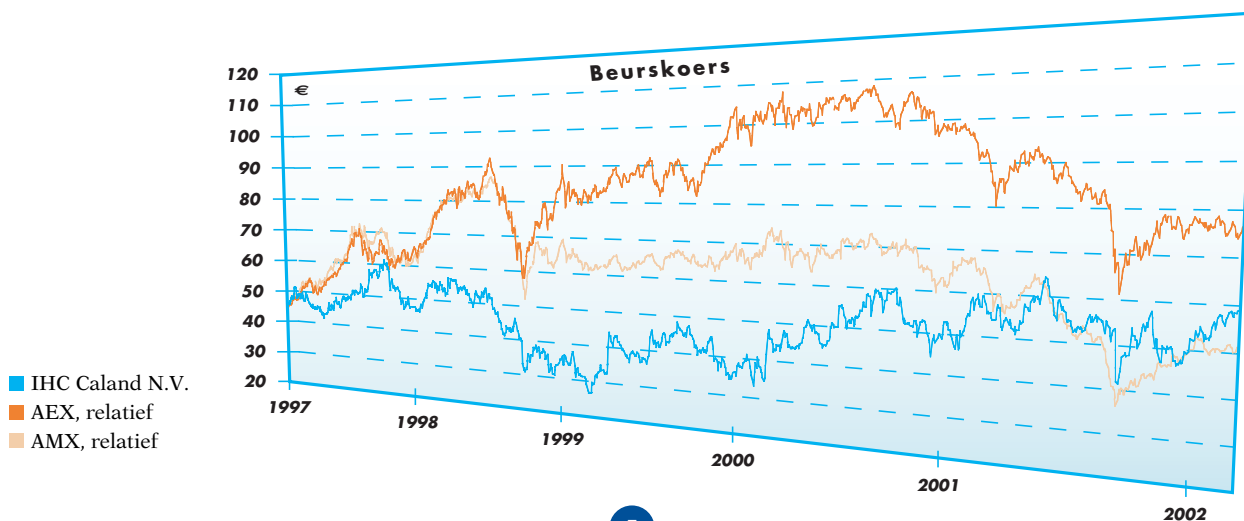
Uitgebreide informatie over het aantal uitgegeven aandelen en diverse statistische gegevens per aandeel is te vinden op pagina 70.

Actuele informatie over het aandeel IHC Caland is te vinden op de website: www.ihccaland.nl.

	Omzet in aantallen*	In % van aandelen kapitaal	Hoogste koers in €	Laagste koers in €
1997	48.244.140	89,89	62,17	41,97
1998	40.705.933	74,83	57,72	29,95
1999	58.400.791	106,23	49,20	26,40
2000	48.417.797	86,82	61,40	31,00
2001	54.684.095	93,68	65,60	40,60

* Dubbeltelling (zowel de aankoop- als de verkooptransactie)

Het gemiddeld aantal dagelijks verhandelde aandelen (in dubbeltelling) bedroeg in 2001 circa 202.000, de gemiddelde koers was € 53,64 en de koers ultimo 2001 was € 52,50.

Verslag van de directie

VOORWOORD

2001 was een goed jaar voor IHC Caland. De nettowinst en het resultaat per aandeel groeiden en de verkopen en de orderportefeuille stegen tot niet eerder bereikte hoogten.

Op alle markten waarin de groep actief is, deden zich goede mogelijkheden voor. De offshoredivisie toonde de sterkste groei, terwijl de bagger- en gespecialiseerde scheepsbouwdivisie, met een gering kapitaalbeslag, wederom een redelijke bijdrage aan het resultaat leverde.

'Technology creating value' is het motto van de groep en in 2001 waren er diverse spectaculaire ontwikkelingen op het gebied van de techniek. Hiertoe behoren een voortgaande verbetering van het FPDSO ontwerp van de groep (waarover later meer), verdere ontwikkeling van speciale onderdelen voor LNG FPSO's, en aan de kant van de baggerbouw opdrachten voor 's werelds grootste zeegaande snijkopzuiger en de langste zuigbuis ter wereld.

Met de overname van Atlantia Offshore Limited in Houston heeft de groep een grote stap vooruit gedaan in de Golf van Mexico.

Ook voor de producten van Atlantia geldt het motto dat technologie waarde creëert. Deze kunnen als op zichzelf staand product worden geleverd of in combinatie met een FPSO van de groep.

De groep blijft er de voorkeur aan geven de aandeelhouderswaarde te laten toenemen door autonome groei. De leasevloot van F(P)SO's is daar een schoolvoorbeeld van. Soms zijn de eenheden volledig eigendom van de groep en soms tezamen met één van de strategische partners, Sonangol of Saipem.

Echter, de snelheid waarmee de offshoremarkt zich ontwikkelt, blijft toenemen. Als gevolg hiervan blijft de groep, naast haar streven naar autonome groei, openstaan voor alle mogelijkheden in haar eigen sector, hetzij middels overname van een andere onderneming (zoals Atlantia Offshore) dan wel middels een afsplitsing van onderdelen of een fusie met een aanvullend/passend bedrijf.

De groep heeft geen plannen om haar activiteiten op te splitsen. Afgezien van enige synergie op het gebied van technologische ontwikkelingen realiseert de scheepsbouw een stabiel en goed rendement met een betrekkelijk gering geïnvesteerd vermogen. Ze draagt ook bij aan een evenwicht tussen leveringscontracten (winst bij oplevering) en leasecontracten (winst over een lange periode).

OFFSHORE OLIE- EN GASACTIVITEITEN

De verkopen van de offshoredivisie bereikten een record niveau van € 1,65 miljard. Hierin zijn begrepen drie nieuwe langlopende leasecontracten voor drijvende productiesystemen (FPSO's) en een verlenging met zeven jaar van een bestaand leasecontract. Eén van de nieuwe leasecontracten is afgesloten in een 50/50 joint venture met strategische partner Saipem.

Ook werd een aantal belangrijke leveringscontracten afgesloten, inclusief een heel speciale, een 'Tension Leg Platform' (TLP), geboekt door Atlantia Offshore, de recent door de groep verworven dochteronderneming in Houston, Verenigde Staten. De overname van Atlantia sluit goed aan op de verhuizing van SBM-IMODCO in 2000 van Los Angeles naar Houston.

De totale orderportefeuille van de offshoredivisie bedraagt € 3,1 miljard, waarvan 75% bestaat uit langlopende leasecontracten. In 2001 droeg de offshoredivisie 80% bij aan de nettowinst van de groep.

De Raad van Bestuur verwacht dat de offshoremarkt voldoende mogelijkheden zal blijven bieden en heeft met het oog daarop de volgende doelstellingen en strategieën ontwikkeld:

- continuering van de groei van de leasevloot;
- het voortzetten van de ontwikkeling van projecten in samenwerking met strategische partners;
- het bereiken van evenwicht tussen leverings- en leasecontracten;
- een verdere uitbouw van de vestiging in Houston;
- integratie van de producten van Atlantia met andere producten van de groep (FPSO's);
- verhoogde aandacht voor alle aspecten van offshore gaswinning (zie verderop in dit rapport);
- het op de markt brengen van een gecombineerde boor- en productieunit (FPDSO).

Voor deze divisie wordt een voortdurende groei en een toename van de winst verwacht met handhaving van haar huidige aanzienlijke marktaandeel.

BAGGER-/OVERIGE GESPECIALISEERDE SCHEEPSBOUW

In het algemeen had deze divisie een bevredigend jaar. De verkopen bedroegen in totaal € 561 miljoen, waarbij de slagroom op de taart bestond uit een opdracht voor twee sleehopperzuigers van 16000 m³, die tegen het einde van het jaar werd geboekt. De markt voor kleiner en middelgroot baggermaterieel ziet er goed uit en de vrijetijdsmarkt (riviercruiseschepen en ferry's voor het

vervoeren van passagiers) schijnt zich te herstellen van de plotselinge daling na 11 september. In beginsel wordt er geen substantiële groei voor deze divisie verwacht. De aandacht zal geconcentreerd blijven op technisch hoogwaardige baggerschepen en baggercomponenten en enkele andere nicheproducten (ferry's voor het vervoeren van passagiers en offshore werkschepen). Met een relatief gering geïnvesteerd vermogen wordt met deze activiteiten een stabiel rendement behaald en bovendien helpt het een beter evenwicht te bereiken tussen leverings- en leasecontracten. De divisie droeg voor 20% bij aan de nettowinst van de groep.

TECHNIEK EN ONTWIKKELINGEN

In het afgelopen jaar werd veel energie gestoken in de ontwikkeling van het concept van een 'Floating Production Drilling Storage and Offloading' unit (FPDSO), hetgeen een combinatie is van een boorschip en een FPSO. Dit jaar zal hierin aanvullend worden geïnvesteerd en het is hoopgevend te kunnen melden dat het concept de aandacht van een aantal oliemaatschappijen begint te trekken.

Diverse aspecten van de LNG technologie werden ook verder ontwikkeld, mede omdat de groep van twee grote oliemaatschappijen ontwerpstudies in opdracht kreeg voor een LNG FPSO scheepsromp, opslag-, afmeer- en transportsystemen. Er zullen ook aanzienlijke bedragen geïnvesteerd blijven worden in de ontwikkeling van diverse aspecten van de technologie van gasbehandeling, waarin de groep in de komende jaren snel groeiende mogelijkheden verwacht.

Aan de scheepsbouwkant wordt continu aandacht besteed aan de verdere ontwikkeling van veel aspecten van de baggertechnologie. Als gevolg hiervan werd een opdracht van een West-Europese aannemer voor 's werelds langste zuigbuis (waarmee tot 155 meter diep gebaggerd kan worden) geboekt.

FINANCIERING VAN DE ONDERNEMING

In de loop van het jaar werd met succes voor € 134 miljoen nieuw eigen vermogen bijeen gebracht. Het was de eerste aandelenemissie van de groep sinds 1996. In beginsel staat de groep, vanwege het effect van verwatering voor bestaande aandeelhouders, terughoudend tegenover de uitgifte van nieuw kapitaal. De groei van de FPSO-leasevloot kan in feite grotendeels gefinancierd worden uit de kasstroom in combinatie met projectfinanciering. Dit kan resulteren in een relatief grote hefboomwerking. Aangezien deze financiering wordt gebruikt voor activa, waarvoor (lease) contracten zijn afgesloten waaruit de schuld gemakkelijk kan worden terugbetaald, is dit geen reden tot zorg. Niettemin zal de groep haar balansverhoudingen nauwlettend in de gaten blijven houden.

PERSONEEL

Geen van de hiervoor gemelde successen zouden mogelijk zijn geweest zonder de medewerkers van de groep, die zich in 2001 steeds verder ontwikkelden. IHC Caland sloot het jaar af met ruim 4000 medewerkers, verdeeld over 54 nationaliteiten en werkend in of voor de kust van 22 landen. Het beleid van de onderneming om optimaal gebruik te maken van lokaal personeel is in toenemende mate een succes, met als gevolg dat op enkele offshore locaties circa 85% van de arbeidsplaatsen wordt vervuld door mensen met de lokale nationaliteit.

Samenvattend:

2001 was een goed jaar en er zullen er meer volgen. Vandaar een welgemeend woord van dank aan onze toegewijde medewerkers, die dit alles mogelijk maakten.

RAAD VAN BESTUUR

Staannd:

D.J. van der Zee
(1948, Nederlands)

F. Blanchelande
(1949, Frans)

D. Keller
(1946, Frans)
Directeur Offshore

Zittend:

J.J.C.M. van Dooremalen
(1944, Nederlands)
President-directeur

G. Docherty
(1948, Brits)
Financieel directeur

VOORUITZICHTEN VOOR 2002

MARKTVERWACHTINGEN VOOR 2002 EN DAARNA

Offshore olie- en gasactiviteiten

Aan het begin van 2002, ziet het algehele beeld voor de olie- en gasindustrie er voor dit jaar en de eerstvolgende jaren goed uit, zodat er serieuze groeimogelijkheden voor de groep aanwezig zijn.

Dit wordt mede veroorzaakt door het herstel van de Exploratie- en Productiebudgetten (E/P) van de oliemaatschappijen die voor 2002 16% hoger zijn dan het gemiddelde budget van de afgelopen vijf jaar en 34% hoger dan het gemiddelde over de laatste tien jaar. Bovendien wordt een groter deel van de budgetten aan diepwaterontwikkelingen besteed, waar de offshore werkmaatschappijen van IHC Caland hun technologie voor drijvende faciliteiten vooral toepassen. De hierna volgende tabel laat zien welk deel van de E/P budgetten aan diepwaterprojecten wordt besteed:

	% diep water (>300 m)	% ondiep water (<300 m)
2002	22%	78%
Gemiddelde 1997-2001	9%	91%
Gemiddelde 1992-1996	3%	97%

De verwachting is dat deze trend naar diepwaterontwikkelingen zich onherroepelijk zal voortzetten en dat de investeringen in diepwaterbronnen zich binnen vijf jaar zullen verdubbelen.

De olieprijs lijkt zich te stabiliseren boven de US\$ 20 per vat. Dit is gunstig voor de groep, omdat het een redelijk comfortabel niveau is voor de olieproducenten, daar de kosten van olie, geproduceerd uit diepwatervelden,

afhankelijk van het reservoir en de eigenschappen van de geproduceerde vloeistoffen, de omgevingscondities en andere specifieke parameters, tussen de US\$ 8 en US\$ 14 per vat liggen.

Een substantiële verandering in de olieprijs zal de resultaten van de groep overigens eerst op een termijn van vier jaar na de verandering aanmerkelijk gaan beïnvloeden, dit omdat de activiteiten van de groep, gericht op de productie van olie, als laatste in de keten van alle activiteiten in een veldontwikkeling plaatsvinden. Zo zullen de resultaten van de offshoresector van IHC Caland in 2002 dan ook nog niet veel invloed ondervinden van het herstel van de olieprijs in 1999. De projecten die als gevolg van deze opleving van de olieprijs werden verkregen, zullen eerst vanaf 2003 invloed op de nettowinst hebben.

Alle werkmaatschappijen van de offshoredivisie zijn volledig van werk voorzien tot midden 2002. Omdat er dan zeer grote projecten worden opgeleverd en vanwege de continue groei van de ontwerpcapaciteit in Houston en Schiedam, zal er weer voldoende capaciteit vrijkomen. Een groot aantal aanvragen is in voorbereiding, waarvan er enkele al ontvangen zijn en IHC Caland is vastbesloten om in 2002 drie of misschien vier grote FPSO contracten, voornamelijk op verhuur- en exploitatiebasis, aan de orderportefeuille toe te voegen. De meeste mogelijkheden liggen in de Zuid-Atlantische oceaan (Brazilië en West-Afrika), waar dit jaar minstens tien van dergelijke contracten worden gegund.

De groep zal natuurlijk ook actief blijven in andere marktsegmenten, zoals offshore systemen, ontwerpdiensten, service en offshore installatie- en onderhoudswerk, en trachten haar marktpositie te verbeteren of te handhaven. Daarnaast neemt het belang van offshore gasexploitatie toe, omdat er grote druk op de oliemaatschappijen wordt uitgeoefend om gas dat meekomt

De CALM boei die medio 2001 in het tot nu toe diepste water werd geïnstalleerd op het Girassol veld, blok 17, voor TotalFinaElf in Angola. De eerste exporttanker meerde begin 2002 aan de CALM boei af. De CALM boei, waaraan schepen tot 315.000 dwt kunnen worden afgemeerd, is geïnstalleerd in 1320 meter diep water.

bij de productie van olie óf op te slaan óf te verwerken, maar ook vanwege de interesse om afgelegen offshore gasvelden te gaan ontwikkelen. Dit segment zal daarom in 2002 enkele goede kansen opleveren (zie pagina 13).

Hoewel deze projecten als referentie in dit nieuwe marktgebied erg belangrijk zijn voor de toekomst van de groep, zullen ze, omdat eventuele leveringen op zijn vroegst aan het eind van 2004 zullen plaatsvinden, nauwelijks invloed hebben op de resultaten over 2002.

Samengevat wordt er nu een aantal grote velden in zeer diep water ontwikkeld, waarvoor grote en ingewikkelde drijvende productiefaciliteiten nodig zijn. Dit zal geleidelijk resulteren in een toename van de vraag naar wereldwijde ontwerp- en constructiecapaciteit.

De offshore-industrie gaat in de nichemarktsegmenten waarin de offshorewerkmaatschappijen van de groep opereren, duidelijk een hoogconjunctuur tegemoet. De vooruitzichten op exploitatie van diepwatervelden en van offshore gas vragen om innovatieve ideeën, teneinde technisch en economisch betere oplossingen te kunnen bieden. De strategie van de groep is daarom gericht op de voortdurende ontwikkeling van technologie, teneinde op die manier, zowel qua hoogwaardige technologie als qua toegevoegde waarde, haar vooraanstaande positie in de markt te kunnen blijven behouden.

Bagger-/overige gespecialiseerde scheepsbouw

Wereldwijd zal 2002 qua verkopen naar verwachting geen record laten zien, met name niet voor de drie grote scheepsbouwlanden Zuid-Korea, Japan en China. Dit is een gevolg van een lagere groei van de handelsvaart als gevolg van de wereldwijde vertraging van de economische groei en de bestaande grote orderportefeuilles van deze drie landen, met name voor wat betreft grotere schepen.

De vraag naar speciale, hoogwaardige tonnage bestaat echter nog steeds en wekt de verwachting dat het komend jaar niet al te slecht zal zijn voor met name de Europese nichespelers in deze sector. Dit geldt zeer zeker voor de marktsegmenten waarop de werven van de groep actief zijn: de bouw van baggermaterieel, Ro-Pax veerboten, offshore werkschepen en riviercruiseschepen.

Op de markt voor de bouw van baggermaterieel, waarop de groep een wereldwijd marktaandeel heeft van meer dan 50%, concentreren de Nederlandse en Belgische aannemers, na gedurende de laatste jaren zwaar te hebben geïnvesteerd in grote jumbo sleephopperzuigers, zich nu op vervanging van hun middelgrote (8000-16000 m³) en kleine (circa 5000 m³) sleephopperzuigers. Ook het marktsegment van de zware zeegaande zelfvarende snijkopzuigers zal, in navolging van de recent ontvangen opdracht voor de grootste zuiger van dit type van één van de Europese aannemers, interessante uitdagingen

bieden. Verwacht wordt dat enkele andere spelers op deze markt ook kleur zullen gaan bekennen.

Naast de West-Europese markt is er ook aanzienlijke vraag van de andere kant van de wereld. China bijvoorbeeld heeft zeer omvangrijke fondsen vrijgemaakt voor verbetering en uitbreiding van haar natte infrastructuur, zoals de uitbreiding van de haven van Shanghai en de uitvoering van baggerwerkzaamheden om haar economie en haar bevolking te beschermen tegen de verwoestende invloed van de regelmatig terugkerende overstromingen. Voor wat de markt voor standaard cutterzuigers betreft is er sprake van toenemende activiteiten in enkele zich ontwikkelende landen in Afrika, zoals Nigeria. Er wordt daar, als gevolg van de toenemende activiteiten van de grote oliemaatschappijen – die moeten voldoen aan de eisen met betrekking tot een zekere lokale content – veel baggerwerk voor de aanleg van nieuwe infrastructuur, zoals wegen en industrieterreinen, uitgevoerd door lokale aannemers.

De vraag naar materieel voor de winning van zand en grind op zee zal, vanwege het afzakken van de bouwmarkt, naar verwachting gering zijn.

Op de markt voor Ro-Pax veerboten zal naar verwachting in de loop van het jaar de vraag opleven, daar de noodzaak om met het oog op strengere veiligheidseisen verouderde tonnage te vervangen, blijft bestaan. Dit geldt niet alleen voor de West-Europese markt, maar in toenemende mate ook voor Zuidoost-Azië waar eerst nu, na een aantal ernstige ongelukken met veerboten waarbij veel slachtoffers te betreuren waren, veiligheidseisen opportuun worden.

Stapelloop van de 10500 kW snijkopzuiger Kattouf voor NMDC (National Marine Dredging Corporation) uit Abu Dhabi.

Tenslotte zal de markt voor offshore werkschepen mogelijkheden blijven bieden, dit omdat de markt voor deze activiteiten naar verwachting goed blijft.

Financieel

Het jaar 2002 is begonnen met een verhuurde vloot van twaalf FPSO's en FSO's (inclusief de Jamestown). Dit vormt een solide basis voor de nettowinst en de kasstroom. In het derde en vierde kwartaal zullen volgens de planning de FPSO Brasil en de generieke FPSO 'A' voor ExxonMobil in gebruik worden genomen.

Aan de leveringskant van de offshoresector werden in 2001 het Shell Bonga-project ter waarde van US\$ 110 miljoen en de US\$ 175 miljoen kostende éénkoloms-TLP voor het Matterhorn-veld van TotalFinaElf toegevoegd aan de bestaande orderportefeuille van de groep, te weten de FSO voor het Amenam-veld van TotalFinaElf en het afmeersysteem voor de FPSO voor het EA-veld van Shell, beide voor de kust van Nigeria.

Geen van deze opdrachten staat gepland voor aflevering in 2002 en derhalve zal in dit jaar slechts een aantal kleinere opdrachten worden opgeleverd. Anderzijds zal het zeer hoge niveau van de bouwactiviteiten naar verwachting leiden tot een substantiële overdekking van de indirecte kosten hetgeen direct doorwerkt in de nettowinst.

In de bagger- en gespecialiseerde scheepsbouwsector zullen de nieuwe opdrachten en afleveringen zich naar verwachting op het niveau van 2001 of iets daarboven bewegen. De gefaseerde afschaffing van de scheepsbouwsteun in Nederland gaat door, zij het dat opdrachten verkregen vóór het eind van 2000 met aflevering in 2002 en 2003 hiervoor nog steeds in aanmerking komen. De concurrentie uit Zuid-Korea en Spanje zal

naar verwachting eveneens voortduren, zij het minder hevig.

Samenvattend verwacht de Raad van Bestuur, ondanks de lage afleveringen van 'turnkey'-projecten in de offshoresector, in 2002 een nettowinst te behalen van tenminste € 96 miljoen. Deze winst bestaat in hoofdzaak uit de resultaten van de leasevloot, samen met overdekking van kosten in de offshoresector en redelijke winsten op de activiteiten in de bagger- en gespecialiseerde scheepsbouw. De kasstroom zal naar verwachting verder toenemen tot ruim € 190 miljoen.

Investeringsniveau

Verwacht wordt dat in 2002 in totaal circa € 700 miljoen in materiële vaste activa zal worden geïnvesteerd, voornamelijk in te verhuren FPSO's. Het merendeel hiervan bestaat uit de afbouw van de generieke FPSO 'A' voor ExxonMobil en de FPSO Brasil. Daarnaast omvat dit bedrag ook de initiële investeringen in de FPSO voor fase 2 van het Okono/Okpoho-veld van Agip voor de kust van Nigeria (50%), een tweede generieke FPSO, een belangrijke uitbreiding van de Kuito FPSO (50%) en nog een FPSO, waarvoor in de loop van het jaar een contract wordt verwacht.

Personeel

Het aantal medewerkers zal naar verwachting in 2002 met ongeveer 10% toenemen. Het grootste deel van de toename vindt plaats in de offshoresector en bestaat uit de bemanningen voor de twee nieuwe FPSO's die in de tweede helft van het jaar in exploitatie komen en de aanvullende werving van engineeringpersoneel teneinde aan de sterk toenemende vraag in deze sector te voldoen. In de scheepsbouwsector wordt verwacht dat het personeelsbestand met 2 à 3% zal stijgen.

Alle onderdelen van het Shell EA FPSO afmeersysteem op het zware ladingsschip.

ONTWIKKELINGEN IN 2001

OFFSHORE OLIE- EN GASACTIVITEITEN

Veldontwikkeling

Marktanalyse

Gedurende 2001 waren alle offshore groepsmaatschappijen van IHC Caland volledig bezet met projecten, die in de tweede helft van 2002 of later zullen worden opgeleverd. Gedurende het jaar 2000 nam de activiteit in de offshore olie- en gasindustrie toe als gevolg van het feit dat de olieprijs zich begin 1999 boven de US\$ 20 per vat stabiliseerde. De vraag, die in de markt onstond, bood de groep een groot aantal kansen, specifiek in diepwaterontwikkelingen.

In de analyse van de offshore olie-industrie, die de Raad van Bestuur in het jaarverslag 2000 heeft opgenomen, is de positie van IHC Caland en haar marktaanpak in detail weergegeven. De ontwikkeling in 2001 kan als volgt worden samengevat:

Aansluiting op bestaande infrastructuur

Offshorevelden die in de buurt van bestaande infrastructuur liggen, kunnen geëxploiteerd worden door gebruik te maken van de bestaande infrastructuur.

In 2001 werd Atlantia Offshore Limited, een gerenommeerde en succesvolle onderneming in Houston, middels een vriendelijke overname aan de groep toegevoegd. Het belangrijkste product van Atlantia is de SeaStar[®], een éénkoloms-TLP met een cilindervormig (drijf)lichaam. Deze TLP is zeer geschikt voor satelliettoepassingen in diep water. Deze satellieten worden hierbij verbonden met bestaande infrastructuur. De SeaStar[®] kan producten ontvangen uit onderwaterputten, maar het concept staat ook toe dat de putten op de drijver worden afgewerkt. Met oppervlakteputten kan dit veel goedkopere concept concurreren met SPAR's en meerkoloms TLP's.

Atlantia is recentelijk zeer succesvol geweest in de Golf van Mexico. Ze heeft drie van deze eenheden verkocht aan grote oliemaatschappijen, met name British Borneo/Agip en Chevron. Vlak na de overname door de groep kreeg Atlantia van TotalFinaElf een contract voor een grote 'turnkey' levering van een olie- en gasproductie TLP met boven water afgewerkte putten voor het Matterhorn-veld, eveneens in de Golf van Mexico. Het snel toenemend aantal diepwaterontwikkelingen zal nog vele kansen bieden voor de toepassing van de SeaStar[®] technologie als productieplatform, waarop de geproduceerde reservoirvloeistof en het gasmengsel wordt behandeld, voordat het afgevoerd wordt, zowel voor velden met afwerking van de putten op de zeebodem als boven water. Ook kan het toegepast worden als verzamelplatform, waar het reservoirmengsel

uit de putten wordt verzameld en onbehandeld wordt doorgestuurd naar een centrale behandelingsfaciliteit, bijvoorbeeld een FPSO.

Met de integratie van Atlantia in de groep heeft IHC Caland een belangrijk (nog ontbrekend) deel aan haar productlijnen toegevoegd, teneinde aan de behoeften voor diepwaterontwikkelingen te kunnen voldoen.

FPSO's op verkoopbasis

Wat betreft de verkoop van 'turnkey' FPSO's blijft de groep bij haar uitgangspunt om die projecten, die (als gevolg van de wens van de klant om een gezamenlijk optimalisatie- en ontwikkelingstraject te doorlopen), zeer grote inspanningen aan manuren vragen in ontwerp en projectbegeleiding, niet na te streven. Er werd door continue werving van ontwerp- en projectbegeleidingspersoneel, zowel in Houston als in Schiedam, in 2001 echter wel een duidelijke stap gezet om grotere projecten aan te kunnen. In de loop van 2002 zullen de drie groepsmaatschappijen, die zich met FPSO's bezig houden, een gezamenlijk potentieel van 1,5 miljoen manuren bereiken, waarbij nogmaals moet worden benadrukt dat IHC Caland meer dan ooit één van de zeer weinige ondernemingen is die actuele ervaring heeft met en kan refereren aan alle aspecten van de meest complexe FPSO's. De groep hoeft geen enkel onderdeel van het ontwerpwerk aan derden uit te besteden; alle benodigde kennis is aanwezig. Dit maakt het in de aanbestedingsfase mogelijk de werkzaamheden goed te omschrijven en de prijs nauwkeurig te berekenen, waardoor risico's kunnen worden geminimaliseerd.

FPSO's op verhuurbasis

Ook dit jaar heeft IHC Caland zich gefocust op het verder uitbouwen van haar leaseportefeuille en is zeer succesvol geweest in dit marktsegment. In de eerste plaats werden twee van haar verhuurcontracten, te weten de Rang Dong I FPSO en de FSO XV, verlengd. Tevens bestaat er een zeer goede kans op een aanzienlijke verlenging van het Kuito FPSO contract.

Ten tweede was de groep succesvol bij aanbiedingen voor nieuwe FPSO's, zoals is aangegeven in 'Gang van zaken bij de groepsmaatschappijen' (zie pagina 33).

Hierbij moet worden benadrukt dat deze projecten, ondanks het feit dat ze in zware concurrentie moesten worden bevochten, onder goede voorwaarden zijn verkregen. Dit als gevolg van het feit dat SBM in staat was duidelijk te maken dat haar aanbiedingen kwalitatief goed en betrouwbaar zijn. Dit was in het bijzonder het geval bij de succesvolle aanbiedingen voor de FPSO Brasil voor het Roncador-veld en de ExxonMobil generieke FPSO serie.

Ten derde bood de strategische speculatieve aankoop van de Jamestown als voorlopige productiefaciliteit de mogelijkheid om een succesvolle aanbieding voor het Okono-contract voor Agip/NPDC Nigeria te kunnen maken. Dit betreft een verhuur- en exploitatiecontract

voor twee FPSO's dat middels het strategische samenwerkingsverband met Saipem verkregen is. Met het oog op het feit dat enkele van de oudere verhuurcontracten binnenkort aflopen, moet worden benadrukt dat:

- de groep een conservatieve afschrijvingsmethode hanteert en dat zodra de eerste verhuurperiode afloopt, de faciliteit reeds geheel of voor een groot gedeelte is afgeschreven. Als de charter wordt verlengd, zal daardoor het rendement op het geïnvesteerd vermogen toenemen, ondanks een contractueel overeengekomen reductie van de verhuurprijs;
- als het contract niet wordt verlengd, de eenheid beschikbaar komt om opnieuw te gebruiken waarbij de lage boekwaarde de onderneming dan een goede uitgangspositie biedt bij het verkrijgen van een nieuwe opdracht en ook redelijke kans bestaat op een beter rendement op geïnvesteerd vermogen. Dit is in het bijzonder de komende jaren belangrijk, wanneer een aantal units verlengd of teruggegeven zal worden.

Door naast de conservatieve afschrijvingsmethode een actief vlootbeheer te voeren, teneinde de schepen in goede staat te houden, creëert de groep waarde voor de aandeelhouders op langere termijn en verschaft ze een goed zicht op een groot deel van haar toekomstige opbrengsten.

Een computertekening van een generieke FPSO.

Het nastreven van leasecontracten met partners

Soms worden verhuurcontracten met partners uitgevoerd. De partners zijn hierbij verantwoordelijk voor een van te voren afgesproken deel van het project, bijvoorbeeld het ontwerp, de bouw of de ombouw van een tanker naar een F(P)SO of de installatie buitengaats. De partner wordt ook voor een zeker percentage mede-eigenaar. Redenen om samenwerkingsverbanden aan te gaan, zijn onder andere (1) toegang krijgen tot specifieke expertise, die binnen de groep niet aanwezig is, (2) toegang krijgen tot een tanker die al in aanbouw is, teneinde de in het contract gestelde levertijd te kunnen halen, (3) het verminderen van risico's, speciaal voor eenheden waarvan de eerste leaseperiode betrekkelijk kort is en (4) het gezamenlijk gebruik maken van de voorkeur van een klant voor een bepaalde onderneming, die zelf niet alle kennis heeft om een complete FPSO te kunnen leveren en installeren.

Uitgaande van dit beleid, heeft de groep in 1998 een exclusieve overeenkomst afgesloten met Sonangol, de nationale oliemaatschappij van Angola, om gezamenlijk F(P)SO lease- en exploitatiecontracten voor de kust van Angola te verwerven. De FPSO voor Chevron's Kuito-veld is het eerste succesvolle project op basis van deze overeenkomst. De Sanha LPG FPSO kan het volgende project van dit samenwerkingsverband zijn.

In januari 1999 is de groep met de Italiaanse aannemersgroep Saipem overeengekomen om gezamenlijk te gaan investeren in voor langere termijn te verhuren FPSO's voor diepwaterprojecten. Naast de hiervoor genoemde voordelen die een partnership kan bieden, geeft dit samenwerkingsverband de groep het additionele voordeel dat Saipem de benodigde kennis en het installatiematerieel voor FPSO's op zeer diep water heeft. In 2001 had dit samenwerkingsverband succes, doordat het contract voor twee FPSO's voor de Okono/Okpohovelden van Agip voor de kust van Nigeria werd verkregen.

Van de huidige vijftien verhuurcontracten van de groep worden er zes met partners uitgevoerd. De LPG FSO voor het Nkossa-veld van Elf, de FPSO voor Agip's Aquila-veld, de FPSO voor JVPC's Rang Dong-veld, de FSO voor het Yetagun-veld, de FPSO voor het Chevron Kuito-veld en recentelijk het dubbele FPSO project voor Agip/NPDC's Okono/Okpohovelden.

Toekomstige ontwikkelingen

De Golf van Mexico

Aan het eind van 2001 is door de belangrijkste relevante autoriteiten in de Verenigde Staten, met name het mijnwezen (MMS - Minerals Management Services) en de kustwacht (USCG - U.S. Coast Guard) het toepassen van het FPSO concept in de Golf van Mexico in beginsel goedgekeurd. IHC Caland volgt de ontwikkelingen op de voet en kijkt naar toekomstige kansen in de Golf van Mexico. De toegenomen capaciteit van SBM-IMODCO in Houston en de aankoop van Atlantia onderstrepen de

geloofwaardigheid van de onderneming dat ze een dergelijk project aankan. De eerste FPSO projecten in de Golf zullen zeker een grote uitdaging zijn met vele hindernissen, die moeten worden overwonnen, en een duidelijke aanwezigheid in Amerika is daarbij onmisbaar. Het management zal goed naar de geboden mogelijkheden kijken, maar zal tevens de inherente risico's afwegen om er zeker van te zijn dat deze in overeenstemming zijn met de gehanteerde risicobeheerscriteria van de groep.

Het is waarschijnlijk dat er in 2002 één of twee aanvragen voor FPSO's zullen komen, waarbij de eerste olie geproduceerd gaat worden in 2004. De groep verwacht niet dat de mogelijke toepassing van FPSO's in de Golf van Mexico het profiel van de markt zo snel zal veranderen, zoals wel in de pers wordt gesuggereerd.

Geïntegreerde boor- en productiefaciliteit

Met dit concept, dat meer gedetailleerd wordt beschreven in het hoofdstuk 'Onderzoek en ontwikkeling' op pagina 19, heeft de groep een geïntegreerde productie-eenheid ontwikkeld, die boor- en onderhoudsfuncties toevoegt aan de gebruikelijke functies van een FPSO. Dit ontwerp zal aanzienlijke besparingen opleveren in investeringen en exploitatiekosten. De betere toegankelijkheid van het reservoir leidt tot aanmerkelijk hogere onttrekkingspercentages en dus tot een aanzienlijk grotere olieproductie. Gezien het feit dat de FPDSO grote voordelen biedt op de diepwatermarkt, heeft de onderneming een groot budget gereserveerd voor de verdere ontwikkeling van dit concept. Het doel is voor het einde van dit jaar voldoende acceptatie te verwerven in de industrie en tezelfdertijd een marketingcampagne te starten. Atlantia zal, uitgaande van haar knowhow, een belangrijke bijdrage leveren aan de 'tension leg'-technologie die gebruikt wordt bij het ontwerp van de eenheid. Dit was een belangrijke aanvullende reden voor de groep om Atlantia te kopen

De gasmarkt

Als onderdeel van IHC Caland's focus op het 'high-tech' deel van de markt wordt een aanzienlijk deel van het onderzoek- en ontwikkelingsbudget nu uitgegeven aan de ontwikkeling van gasgerelateerde technologie (zie pagina 20). Het is duidelijk dat de exploitatie van gas offshore een groeiende markt is en dat de drempel voor toetreding tot dit marktsegment de komende jaren hoog zal blijven. Dit biedt goede kansen voor de pioniers, die in staat blijken te zijn de technologische uitdagingen aan te kunnen. Begin 2002 gaat een aantal van deze projecten spelen, waaronder:

- Belanak, een grote complexe gas-FPSO, waarop condensaten en LPG worden gescheiden. IHC Caland wist zich als één van de drie aanbieders te kwalificeren. De andere twee zijn Halliburton/Brown & Root en Technip, de twee bekendste en grootste offshore projectbureaus;

De Typhoon SeaStar® faciliteit voor Chevron in de Golf van Mexico. De TLP draagt de installatie om de olie te verwerken, die via op de zeebodem afgewerkte putten wordt gewonnen.

- Sanha LPG FPSO in Angola, waar SBM Inc., tezamen met haar partner Sonangol, in vergevorderde onderhandeling is met Chevron over de verhuur van een speciaal ontwikkelde faciliteit;
- twee offshore LNG projecten die Shell denkt te gaan ontwikkelen, met name het Sunrise project in Australië en het Kudu project voor de kust van Namibië. De groep streeft ernaar hieraan deel te nemen met haar afmeer- en cryogene vloeistofoverslagsystemen;
- een aantal LNG import-/opslagterminals als onderdeel van het energiebeleid van de Verenigde Staten;

- het onshore omzettingsproject van gas naar vloeistof (synthetische olie) van Chevron Nigeria, dat geassocieerd gas met behulp van Fisher Tropsch-synthese omzet in olie. Dit zal de commercialisering van het Fisher Tropsch-concept vooruit helpen en offshore-toepassing in de toekomst dichterbij brengen.

Concurrentie

In de oorspronkelijke product-marktcombinatie van IHC Caland, dat wil zeggen al die producten die gerelateerd zijn aan afmeertechnologie, ziet de concurrentie er als volgt uit:

- voor grote en complexe 'turrets' APL uit Noorwegen (een werkmaatschappij van Statoil) met het STL/STP-concept, Bluewater uit Nederland en Sofec uit de Verenigde Staten;
- voor eenvoudiger 'turrets' alle hiervoor genoemde, alsmede LMC uit Engeland (levert alleen ontwerpen);
- voor CALM boeien, Sofec en Bluewater, met zo nu en dan Mitsubishi uit Japan. Ook APL heeft intensief een onderwaterboei voor diepwatertoepassingen gepromoot.

Leveringscontracten voor speciaal ontwikkelde FPSO's of productiepontons voor de ontwikkeling van zeer grote velden worden, zoals eerder opgemerkt, normaliter door de groep niet nagestreefd. Het beleid van de groep is, zich in die gevallen vooralsnog tot de levering van onderdelen te beperken. De grootste concurrenten hierbij, zowel ten aanzien van de totale FPSO als de onderdelen, zijn ingenieurs- en projectbureaus zoals Brown & Root, ABB en Technip, en zo nu en dan consortia met maatschappijen als Modec en Bouygues Offshore. Aannemers uit het Verre Oosten, zoals Hyundai, gaan nu ook, tezamen met Amec/Fluor, de concurrentie aan, bijvoorbeeld voor West Seno voor Unocal en Kizomba A voor ExxonMobil. Alleen bij hoge uitzondering is de groep bereid de eindverantwoordelijkheid voor dergelijke grote projecten te nemen; wel is de groep bereid met consortiumpartners, zoals de hiervoor genoemde maatschappijen, samen te werken teneinde onderdelen te verkopen en in enkele gevallen ook in het totale project te participeren.

Als een opdrachtgever in de markt is voor een grote en complexe FPSO, met als uitgangspunt dat deze alleen geïnteresseerd is in de functionaliteit van de FPSO en zich slechts in beperkte mate met de gedetailleerde uitvoering bemoeit, is IHC Caland duidelijk wel geïnteresseerd. Bij dit soort projecten biedt onze geïntegreerde kennis van alle aspecten van een FPSO, van ontwerp tot bouw en exploitatie, een concurrentievoordeel ten opzichte van de grote engineering-/projectbureaus.

In deze turbulente markt is de keuze van partners een kritische factor, daar politieke invloed, kundigheid en betrouwbaarheid, maar ook de bereidheid om concurrerend te zijn, essentieel zijn voor succes. Jammer

genoeg moet de partnerkeuze vaak al maanden voordat de aanbidding wordt ingestuurd, worden gemaakt; dit maakt het moeilijker de juiste keuze te maken.

Op de markt van FPSO's voor verhuur en exploitatie is de concurrentie Modec uit Japan, Bluewater uit Nederland en Maersk uit Denemarken (doet nog maar zelden mee), PGS uit Noorwegen (de eigenaar van Golar Nor) en Nortrans/Prosafte. Prosafte heeft zich na de overname van Nortrans zoals verwacht sterker geprofileerd en zij was de succesvolle aanbieder voor het verhuurcontract voor een FPSO voor Agip, Nigeria, voor een prijs die een fractie was van die van de andere aanbieders.

Een nieuwe concurrent is Bergesen, een Noorse reder die succes had in Equatoriaal-Guinée. Voor het ontwerp van de procesfaciliteiten gebruikt men ABB als partner. Bergesen richt zich kennelijk op het marktsegment van minder gecompliceerde FPSO's, een visie die samengaat met het streven haar tankers langer te kunnen gebruiken. Ook voor de meer eenvoudige systemen bestaat de concurrentie voornamelijk uit reders die op zoek zijn naar mogelijkheden om de levensduur van hun vloot te verlengen. Zoals eerder opgemerkt, is het concurrentievoordeel van de groep in wezen haar geïntegreerde kennis om complete FPSO's te kunnen leveren en exploiteren voor het meer gecompliceerde topsegment van de markt, waar klanten hechten aan uitgebreide ervaring en adequate competenties. Dit concurrentievoordeel is minder waardevol (of is zelfs een handicap) bij minder veeleisende klanten, die een goedkope oplossing zoeken en zich onvoldoende bewust zijn van de hiermee op langere termijn verbonden risico's. Het mag daarom geen verrassing zijn dat zo nu en dan een project voor een eenvoudiger eenheid wordt verloren.

Transport en diensten

De economische groei in een groot deel van de wereld heeft het gebruik van olie- en gasproducten gestimuleerd. Ruwe olie en in mindere mate de olieproducten, worden van de productielocatie met behulp van tankers vervoerd. In gebieden met onvoldoende havenfaciliteiten, is, zowel bij uitvoer als invoer, een verlaadsysteem op basis van een éénpuntsafmeersysteem van SBM een concurrerende oplossing. De groep was de pionier met dit soort verlaadsystemen. Imodco Inc. bouwde in 1959 een verlaadsysteem voor de Zweedse Koninklijke Marine en IHC Gusto (de oorspronkelijke moedermaatschappij van SBM) bouwde zijn eerste CALM systeem voor Shell in hetzelfde jaar. Er zijn nu wereldwijd honderden van dit soort verlaadsystemen in gebruik, waarvan 75% door de groep werd geleverd. Ook in 2001 was er nog steeds vraag naar deze systemen.

Daarnaast vereist het afvoeren van geproduceerde olie vanaf in een vaste positie afgemeerde productiesystemen speciale los- en afmeerfaciliteiten. Voor diepwatervelden bieden dit soort faciliteiten goede verkoopmogelijkheden en de groep is er tot nu toe in geslaagd de betreffende

opdrachten van Shell Bonga, Chevron Kuito, TotalFinaElf Girassol en ExxonMobil Kizomba binnen te halen. Op 'turnkey' basis kunnen de contractsommen soms meer dan US\$ 50 miljoen bedragen.

Diensten

In de loop van het jaar 2001 besloot de groep de nadruk op de dienstverlening te vergroten. De diensten bestaan uit:

Nazorgsystemen

- inspectie van en advisering over het complete productenpakket van de groep;
- nalevering van reservedelen;
- revisie, reparatie en onderhoud.

Offshore aannemerij

- installatie van of modificatie aan drijvende productie- of verlaadsystemen met inbegrip van onderwatersystemen. Deze diensten worden zowel uitgevoerd ten behoeve van systemen die eigendom zijn van de groep als voor derden.

Naast het eigen dynamisch positioneerbare werkschip van de groep, de 'Dynamic Installer', werd om de beschikking te hebben over faciliteiten om ook op zeer diep water te kunnen installeren, nog een schip (de Norman Progress) op lange termijn basis gehuurd. Deze schepen worden bij voorkeur gebruikt bij de installatie van 'turnkey' projecten en de F(P)SO's die eigendom zijn van de groep.

Hoewel relatief klein qua omzet verdient deze activiteit in toenemende mate aandacht, zelfs in perioden waarin de groep druk is met grote projecten. Het is een continue activiteit die veel minder afhankelijk is van de omvang van E/P budgetten en die altijd een goede kasstroom oplevert. Bovendien biedt het de gelegenheid om goed contact te onderhouden met klanten en te laten zien dat de groep steeds aanspreekbaar is en haar producten goed ondersteunt.

Strategische initiatieven

In juli 2001 werd Atlantia Offshore Limited overgenomen. Om de volgende redenen paste de overname in de groeistrategie van de groep:

- haar technologie en in het bijzonder de SeaStar® (zie beschrijving op pagina 40) grenst aan respectievelijk vormt een aanvulling op de productlijnen van IHC Caland, die integrale oplossingen voor veldontwikkelingen biedt. De concurrentie is beperkt vanwege de qua technologie hoge toetredingsdrempel;
- de onderneming is in Houston gevestigd en heeft een goede reputatie en referenties in de Golf van Mexico, waar de groep verder voet aan de grond probeert te krijgen;
- de SeaStar® heeft veel potentie elders in de wereld, daar waar de bedrijven van de groep reeds actief zijn;
- de producten van Atlantia worden over het algemeen op leveringsbasis verkocht, wat helpt het evenwicht tussen leverings- en leaseprojecten in stand te houden;
- er is voor wat betreft marketing, support en technologie potentieel een grote synergie met de andere bedrijven van de groep.

Begin 2002 was Atlantia volledig in de groep geïntegreerd, waren de werkwijzen op elkaar afgestemd en de potentiële synergie in kaart gebracht en in gang gezet.

De 'turret' voor de Amenam FPSO op de werf in Abu Dhabi.

BAGGER-/OVERIGE GESPECIALISEERDE SCHEEPSBOUW

Omschrijving van de markt

De vraag naar baggermaterieel kan worden onderscheiden in vier onderling verschillende marktsegmenten.

Allereerst de markt van 'capital dredging'. Hiertoe behoren baggerwerkzaamheden voor het aanleggen van nieuwe natte infrastructuur, zoals toegangseulen en havenbekkens, maar belangrijker nog de winning van zand ten behoeve van de aanleg van nieuwe droge infrastructuur zoals vliegvelden, containerterminals, industrieterreinen en uitbreiding van steden. Sinds de introductie van de jumbo sleehopperzuigers is het maken van nieuw land middels opspuiten vaak goedkoper dan het ontwikkelen van bestaand land.

Ten tweede is er de markt van het onderhoudsbaggeren. Het betreft hier baggerwerkzaamheden die noodzakelijk zijn om aanslibbing in rivieren en riviermonden te verwijderen en daarmee de bestaande natte infrastructuur op diepte te houden of te verbeteren. Aangezien wereldwijd steeds meer nieuwe havens in gebruik worden genomen, is hier sprake van een langzaam maar gestaag groeiende markt. Ontwikkeling van de kustlijn, zoals strandsuppletie en de daarmee verband houdende baggerwerkzaamheden maken ook deel uit van deze markt. Ook vanwege de verwachte stijging van de zeespiegel is dit een groeiende markt.

Ten derde is er de markt voor zand- en grindwinning als grondstof voor de civiele bouw.

Tenslotte is er nog de mijnbouwmarkt. Hier gaat het om de winning van minerale grondstoffen, de zogenaamde alluviale mijnbouw op zee, maar ook aan land, en soms in kunstmatig aangelegde meren.

Speciaal ontworpen baggerwerktuigen voor de mijnbouw-industrie.

In ieder van deze segmenten wordt gebruik gemaakt van zowel 'custom-built' als van standaard baggermaterieel.

De belangrijkste concurrenten in de markt voor 'custom-

built' baggerschepen zijn IZAR (Spanje), VOSTA LMG Dredging Technology (Nederland), overigens alleen voor wat betreft engineering en onderdelen, Appledore Shipbuilders (Verenigd Koninkrijk), Mitsubishi Heavy Industries (Japan) en in iets mindere mate Damen Shipyards (Nederland).

De belangrijkste concurrenten op het gebied van standaard materieel zijn Damen Shipyards (Nederland), VOSTA LMG Dredging Technology (Nederland), Ellicott Machine Corporation (Verenigde Staten), Hydroland (Frankrijk), Italdraga (Italië) en Neumann (Australië).

Materieel voor de 'capital dredging' markt

Sinds het midden van de negentiger jaren heeft dit segment van de markt, door de ontwikkeling van de jumbo sleehopperzuigers (zeer grote sleehopperzuigers), een spectaculaire ontwikkeling doorgemaakt. Het begon in 1994 met de 'Pearl River' en sindsdien zijn er tien jumbo sleehopperzuigers op de markt gekomen. Met acht jumbo sleehopperzuigers kregen de werven van de groep een meer dan evenredig deel van de markt.

21500 m³ jumbo sleehopperzuiger 'Rotterdam', rainbowing.

Deze investeringen waren voor de aannemers noodzakelijk, teneinde de laagste kostprijs te kunnen realiseren op de zeer concurrerende internationale baggermarkt voor de ontwikkeling van nieuwe industrieterreinen en grond voor stadsontwikkeling. Gedurende dit jaar leverde de groep twee jumbo sleehopperzuigers op. Een derde jumbo sleehopperzuiger die in opdracht was gegeven en in 2003 zou worden opgeleverd, werd (na betaling van een annuleringsvergoeding) vanwege de fusie van de baggeractiviteiten van HBG en Ballast Nedam geannuleerd. Vooralsnog lijkt de vraag naar dit type baggerschepen af te nemen, omdat er voldoende capaciteit beschikbaar is om aan de verwachte vraag op de markt te voldoen. De nadruk verschuift nu naar de vervanging van de middelgrote en kleinere sleehopperzuigers. Dit is zowel het geval bij de technisch gezien hoge eisen stellende Nederlandse en Belgische aannemers, als bij de baggerbedrijven die staats eigendom zijn, zoals CHEC (China Harbour Engineering Company)

en SCA (Suez Canal Authority). Voorbeelden hiervan zijn de tegen het einde van het jaar verkregen opdrachten voor een 5000 m³ en twee 16000 m³ sleephopperzuigers van Nederlandse aannemers, naast een 3500 m³ sleephopperzuiger voor Chinese rekening.

In het recente verleden werd de orderontvangst voor wat betreft zware snijkopzuigers gedomineerd door de vraag van aannemers uit het Midden Oosten (Abu Dhabi en Egypte), dit blijkt onder andere uit het feit dat dit jaar de laatste zware snijkopzuiger uit een serie van vier succesvol werd opgeleverd aan NMDC uit Abu Dhabi.

Intussen blijken ook de Nederlandse en Belgische aannemers geïnteresseerd in het vernieuwen van dit deel van hun vloot, voornamelijk stammend uit het begin van de tachtiger jaren. De hernieuwde belangstelling bleek duidelijk uit de order van de Belgische aannemer J. de Nul voor 's werelds grootste zelfvarende cutterzuiger met een totaal geïnstalleerd vermogen van 27000 kW.

Tenslotte dient men zich te realiseren dat niet alle werk op de 'capital dredging' markt wordt uitgevoerd met grote baggerschepen; in tegendeel, een groot deel van de havens en waterwegen in het binnenland worden aangelegd met kleinere standaard zuigers, zoals die uit de Beaver-serie van IHC Holland.

Materieel voor de onderhoudsbaggermarkt

Door de spectaculaire orderontvangst van zeer grote jumbo sleephopperzuigers in de afgelopen jaren is men geneigd het belang van de onderhoudsbaggermarkt voor de vraag naar de vervanging van verouderend materieel te vergeten. Ongeacht de mate van groei van de wereldeconomie en het daaruit resulterende kleinere of grotere aantal vrachtschepen dat een haven binnenkomt, dienen havens op de vereiste vaardiepte te blijven.

Dit resulteert wereldwijd in een heel geleidelijk, maar steeds groeiend volume baggermaterieel voor onderhoudsdoeleinden. Bovendien leiden de wereldwijd steeds strikter doorgevoerde eisen met betrekking tot het milieu – ook op baggergebied – tot een toename van de totale capaciteit van de vloot van onderhoudsmaterieel.

Met het oog op de gemiddelde leeftijd van het materieel voor de onderhoudsbaggermarkt, die ongeveer 25 jaar is, blijft de continue vraag naar vervanging op peil. Voorbeelden hiervan zijn de oplevering van twee 7400 m³ sleephopperzuigers voor de Dredging Corporation of India en een 1200 m³ sleephopperzuiger voor Sri Lanka.

Materieel voor de zand-, grind- en mijnbouwmarkt

Aan het begin van het jaar werd er een aantal opdrachten voor de alluviale mijnbouw geboekt, met name uit Brazilië en Saudi-Arabië. Vanwege de wereldwijde

1200 m³ onderhoudssleepzuiger voor Sri Lanka.

economische crisis, die in de tweede helft van het jaar sterk merkbaar werd, is de vraag nu overigens afgenomen. Dit geldt ook voor de winning van zand en grind op zee, waar plannen om te investeren in nieuwe grote zeegaande zand- en grindhopperzuigers voorlopig op de plank zijn gelegd. Hoewel, zodra de markt voor zand en grind van zee weer aantrekt, dient er nieuw materieel op de markt te komen, daar er in toenemende mate slechts concessies beschikbaar komen op grotere waterdiepte, waar het bestaande materieel niet of minder geschikt voor is.

Strategische initiatieven

Gedurende de levensduur van een baggerschip moeten de baggercomponenten, vanwege de slijtage die inherent is aan het baggerproces, regelmatig worden vervangen. Teneinde deze 'product support'-activiteiten, waarvan de levering van reservedelen slechts een onderdeel is, te vergemakkelijken, zijn er op diverse plaatsen ter wereld, bijvoorbeeld daar waar een groot aantal door de groep geleverde schepen werken, servicecentra opgezet. Deze servicecentra kan men vinden in Tientsjin in de Volksrepubliek China, in Singapore waar op dit moment de meeste door IHC gebouwde jumbo sleephopperzuigers werken en heel recent in Nigeria waar een aantal standaard Beavers door lokale aannemers in gebruik is genomen. Met dit soort initiatieven tracht de groep haar klanten een 'full service'-concept aan te bieden gedurende de gehele levensduur van hun baggerschepen.

Overige gespecialiseerde scheepsbouw

Zoals vorig jaar werd gemeld, was de orderontvangst aan het eind van het jaar 2000, in verband met de beëindiging van de scheepsbouwsubsidies in Europa ultimo 2000, erg hoog. Als gevolg hiervan was de orderontvangst in 2001 zeer laag. Dit had ook invloed op de orderportefeuille van één van de werven van de groep.

De behoefte aan nieuwe opdrachten uit dit marktsegment nam verder toe door de eerder gemelde annulering van een jumbo sleephopperzuiger. Het zag ernaar uit dat de daardoor beschikbaar komende bouwcapaciteit gebruikt kon worden om een 'well-intervention' schip te bouwen, maar ongelukkigerwijze resulteerde de 'Letter of Intent' voor dit schip niet in een definitief contract. Om die reden is de behoefte aan nieuwe opdrachten in dit deel van de markt urgent geworden.

De groep is druk bezig orders aan te trekken uit de Ro-Pax markt (waarop na de gebeurtenissen van 11 september projecten werden uitgesteld, maar die nu weer tot leven komt), de markt voor offshore support schepen en de markt voor riviercruiseschepen.

Concurrentie

In dit marktsegment wordt concurrentie ondervonden van Aker Finnyards (Finland), Fincantieri (Italië), H.D.W. (Duitsland), IZAR (Spanje) en in mindere mate

ook van Hyundai (Zuid-Korea). Voor de grotere Ro-Pax veerboten komen nieuwe concurrenten op de markt, zoals Meyer Werft (Duitsland) en Kvaerner Masa (Finland). Zij concurreren nu op deze markt door een gebrek aan nieuwe orders voor cruise-schepen, hun traditionele markt.

Kabelonderhoudsschip 'Atlantic Guardian' voor Global Marine Systems Ltd., Verenigd Koninkrijk.

In 2001 slaagde de Europese Industrieraad er niet in tot een besluit te komen over het al dan niet opnieuw invoeren van subsidies (als verdediging) voor bepaalde, op Europese werven te bouwen typen schepen. Deze verdedigingsmaatregelen voor de Europese werven worden overwogen met het oog op de vermeende prijsdumpende maatregelen van Zuid-Koreaanse scheepsbouwers. De Europese scheepsbouwers dringen er bij de Raad op aan zo spoedig mogelijk een besluit te nemen over deze zaak, omdat de huidige onzekerheid in de markt tot verder uitstel van nieuwe opdrachten leidt.

Tunnelbouw-/funderingsmaterieel

Teneinde minder afhankelijk te worden van alleen de baggerbouwactiviteiten, heeft IHC Holland geleidelijk een aantal andere activiteiten verworven dat zeer goed aansluit bij haar engineering- en productiemogelijkheden. Genoemd kunnen worden de hydraulische heihammers (IHC Hydrohammer), systemen om (grote) heipalen te hanteren zoals inwendige en uitwendige paalklemmen en systemen om horizontaal zware lasten te verplaatsen (IHC Handling Systems).

De meest recente aanwinst, IHC Tunnelling Systems, brengt een nieuwe tunnelbouwmethode op de markt, gericht op de bouw van tunnels in zachte grond tegen aanzienlijk lagere kosten en in een kortere bouwtijd dan reeds bestaande methoden. Voor de uitvoering hiervan (tezamen met partners) werd de St. Hubertustunnel in Den Haag door Rijkswaterstaat als proefproject aangewezen. De concept-engineering van de tunnelboormachine werd opgedragen en uitgevoerd; dit heeft echter nog niet geresulteerd in een definitieve gunning van het project, hangende de nog vereiste oplossingen voor enkele technische en budgettaire zaken. De definitieve gunning wordt nu in de vroege herfst verwacht.

ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

Offshore olie- en gasactiviteiten

De offshoredivisie is actief bezig met het ontwikkelen van nieuwe systemen en componenten om op een veilige en economische manier energie te winnen uit offshore-velden. Omdat de diepwaterontwikkeling op korte termijn de grootste groei vertoont, wordt veel onderzoek op dit vlak verricht. Hieronder volgt een aantal van de ontwikkelingsactiviteiten, waaraan wordt gewerkt:

- productiesystemen;
- verankeringsystemen;
- installatiemethoden;
- zwevende onderwaterpijp-systemen;
- gas- naar -vloeistof conversiesystemen;
- vloeistof- en gas'swivels'.

Specifieke voorbeelden van enkele van vorenstaande activiteiten worden hierna omschreven.

FP(D)SO - Tension Leg Deck (TLD)

(Zie artist impression op pagina 53)

De TLD is een ontwikkeling, die het mogelijk maakt dat putten op diep water vanaf het dek van een FPSO kunnen worden afgewerkt. Oliemaatschappijen hebben een voorkeur voor afwerking boven het wateroppervlak, omdat de toegankelijkheid van de putten dan veel beter is. Ook zijn er veel minder problemen met dieptelimieten en verstoppingen in de onderzeese leidingen vanwege lage temperaturen. Zich realiserend dat drijvende productie-eenheden, als er met oppervlakteputafwerkingen kan worden gewerkt, bijna geen limieten kennen voor wat betreft waterdiepte, heeft de offshoredivisie in 1998 besloten om een dergelijk systeem te gaan ontwikkelen als onderdeel van een FPSO. De op een drijvend lichaam boven water afgewerkte put is overigens een bekend fenomeen voor oliemaatschappijen die middels TLP's en SPAR's op diep water produceren. De integratie van dit type putafwerking in een FPSO heeft het voordeel dat

tegen relatief lage kosten afgelegen velden onafhankelijk van aanwezige infrastructuur ontwikkeld kunnen worden. Om de putten te kunnen boren, installeren en onderhouden, wordt een boortoren op de TLD geplaatst. De faciliteit wordt dan ook FP'D'SO - TLD genoemd (de D staat voor 'drilling').

De TLD gebruikt bekende TLP-onderdelen om de putafwerking op een FPSO mogelijk te maken. De TLD houdt de 'risers' (stijgbuizen) stabiel door middel van trekkracht via een hefboom, waarbij de tegenkracht uit gewichten komt (dit in plaats van de trekkracht bij de TLP en de SPAR, die uit de opdrijvende kracht van het verplaatste volume [Newton versus Archimedes] komt). De gewichten zijn compact en reageren voldoende snel op de scheepsbewegingen van de FPSO om continue trekkracht op de stijgbuizen uit te oefenen, net zo goed als dit met behulp van de opwaartse kracht van de bewegingsgestabiliseerde TLP drijver wordt gedaan. Het TLD-concept is gecontroleerd middels modeltesten en heeft daarbij bewezen te werken. Verdere ontwikkeling van de TLD vindt plaats met gebruik van eigen fondsen en bijdragen van oliemaatschappijen.

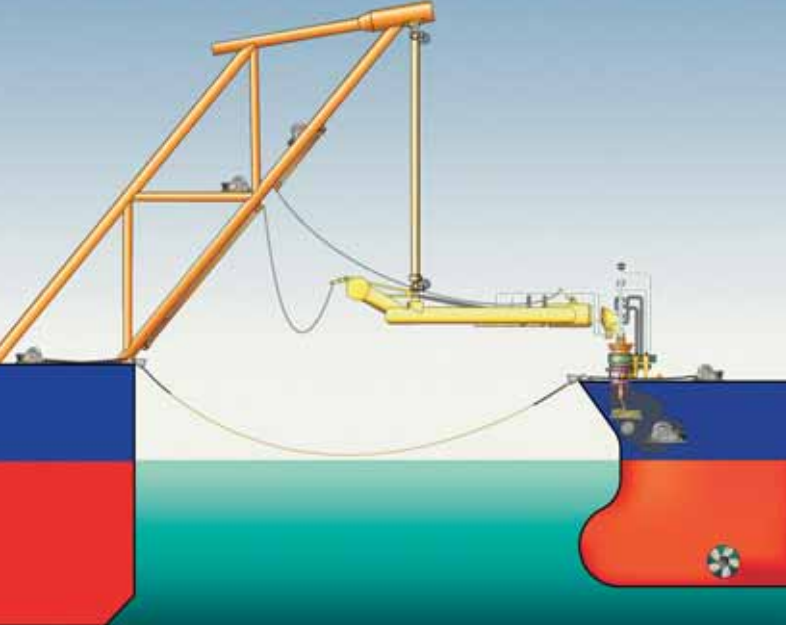
GAP ('Gravity actuated pipe'), onder water door zwaarte-kracht voorgespannen zwevende pijp

De GAP is een concept dat ervoor zorgt dat met een willekeurig aantal leidingen, zwevend in een bundel onder water, ruim onder het wateroppervlak grote afstanden tussen twee drijvende eenheden overbrugd kunnen worden. Dit type transportsysteem maakt het mogelijk om satelliet-productiefaciliteiten met centrale drijvende productie-eenheden op diep water te verbinden. De GAP heeft geen last van problemen veroorzaakt door de zeebodemgeografie, zoals grote externe drukken en lage temperaturen waarmee de op de zeebodem geïnstalleerde leidingen kampen.

De GAP maakt deze zwevende onderwaterverbinding mogelijk middels een bijna drijvende pijpbundel, die aan

Het in ontwikkeling zijnde concept van een middels zwaarte-kracht voorgespannen pijpenbundel waardoor geproduceerde vloeistoffen over lange afstanden ruim onder het wateroppervlak tussen twee drijvende productie-eenheden worden getransporteerd.

Het in ontwikkeling zijnde concept van een afmeersysteem met een flexibele arm voor het cryogeen lossen van drijvende offshore LNG productie-eenheden.

de uiteinden door middel van gezekerde kettingen onder een hoek bijna verticaal met de drijvers wordt verbonden. Gewichten die onder de eindpunten van de bundel zijn aangebracht, creëren een trekkracht in de pijp, die ervoor zorgt dat de bewegingen van de bundel binnen een van te voren vastgestelde horizontale en verticale tolerantie blijft. Vloeistofoverdracht van de pijpbundel naar de drijver gaat via flexibele slangen.

LNG verlaadarm

In de 21e eeuw wordt een snelle groei in het wereldwijde gebruik van gas voorzien. Veel van de bekende gasvoorraden bevinden zich offshore, op afgelegen locaties. Er is nu een tendens om dit gas te gaan produceren en op de markt te brengen in de vorm van LNG. De overslag van schip naar schip of van land naar schip van dit product, dat een temperatuur heeft van -165°C , vindt nog niet plaats op open zee. IHC Caland, als grondlegger van het ontwerp van verlaadsystemen voor ruwe olie en raffinageproducten, is ook voor dit product een veilig en betrouwbaar overslagstelsel aan het ontwikkelen. Het systeem dat nu in ontwikkeling is, integreert de afmeeren vloeistofoverdrachtfuncties. Het systeem maakt gebruik van een 'soft yoke' (gedempt scharnierende) arm, waarbij het vloeibare LNG en de damperugvoer via een pijp-in-pijp systeem worden geleid. Dit LNG-verlaadsysteem kan gebruikt worden om LNG-tankers onder zware golfcondities te laden en/of te lossen, waardoor LNG-productie op volle zee mogelijk wordt. Deze ontwikkeling trekt op dit moment veel aandacht van een aantal grote oliemaatschappijen.

Bagger-/overige gespecialiseerde scheepsbouw

De gespecialiseerde bagger-/scheepsbouwactiviteiten van de groep onderscheiden zich binnen de branche door de omvangrijke investeringen in R&D, gericht op productontwikkeling, met onder andere als doel het verlagen van de operationele kosten van de schepen. De baggerproces-technische onderzoeken worden uitgevoerd door het researchinstituut van IHC Holland.

Naast deze research gericht op het baggerproces vindt binnen de diverse business units ook specifieke productontwikkeling plaats. Ook worden R&D-projecten in samenwerking met klanten uitgevoerd. Een belangrijke bron voor productontwikkeling is de terugkoppeling van de ervaringen met het baggermaterieel uit de praktijk.

Als voorbeelden van in uitvoering genomen researchprojecten kunnen genoemd worden de CFD ('Computational Fluid Dynamics')-berekeningen van potentiaal en visceuze stromingen, die tot een sterk verbeterde vormgeving van de romp van sleepzuigers hebben geleid. Het brandstofverbruik en boeggolfopwekking zijn gereduceerd en de vermogensdichtheid van de voortstuwvers is verder vergroot.

Voorts werd een uitgebreid onderzoek naar het beladen van sleephopperzuigers, inclusief praktijkbeproevingen en modelproeven, uitgevoerd. Dit onderzoek is verricht in nauwe samenwerking met één van de grote internationale aannemers en heeft een veel beter inzicht gegeven in het hopperlaadproces, resulterend in aanbevelingen om de beladingsefficiëntie te verbeteren.

MTI Holland heeft de berekeningsmodellen voor het voorspellen van de prestaties van baggermaterieel onder zeer verschillende werkomstandigheden verbeterd en uitgebreid.

Op het gebied van het ontwerpen van speciale schepen heeft de groep meegewerkt aan een aantal gezamenlijke nationale en internationale onderzoekprojecten, zoals de vermindering van de wrijvingsweerstand van de romp door het injecteren van luchtbelletjes in de grenslaag en het toepassen van zeer hoogwaardig staal bij zeer snelle veerboten (50 knopen).

Al deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat de groep op technisch vlak toonaangevend blijft, met name op de markt voor de bouw van baggermaterieel.

Baggerpomp proefstand in het laboratorium van IHC Holland.

MARKTONTWIKKELINGEN EN CONCURRENTIEPOSITIE

Marktontwikkelingen

Offshore

- Op middellange en lange termijn toenemende wereldwijde vraag naar olie en gas;
- Enorme koolwaterstofvondsten op diepe en zeer diepe offshore-locaties;
- Nieuwe concurrerende technische oplossingen voor olie- en gasproductie op steeds dieper water;
- Behoeftte van oliemaatschappijen aan vervangende productie;
- Toegenomen internationale E/P budgetten van oliemaatschappijen;
- Relatief hoge olieprijs voorspeld op middellange termijn;
- Aanhoudende vraag naar laad-, los- en transport-systemen voor olie;
- Ontsluiting van de Golf van Mexico voor F(P)SO's;
- Beleid gericht op affakkelverbod vormt impuls voor offshore gastechnologie;
- Grotere markt voor LPG- en LNG-vervoer en opslag;
- Trend naar drijvende offshore LNG-verwerkings-installaties.

Bagger-/overige gespecialiseerde scheepsbouw

- Zeer grote landaanwinningprojecten, mede gedreven door nieuwe concurrerende technologie;
- Toenemend wereldwijd maritiem transport – nieuwe en diepere havens nodig;
- Vervanging van verouderend baggermateriael;
- Nieuwe veiligheidsvoorschriften voor passagiers-veerboten;
- Herstel van de groei van toerisme (na 11 september).

Concurrentievoordeel

Offshore

- Intern aanwezige competentie om complete, zeer complexe FPSO's te ontwerpen, leveren, installeren en exploiteren;
- 'Fit-for-purpose' concept, gebaseerd op exploitatie-ervaring met twaalf eenheden;
- Grote ervaring op diep water, die zich continu verder ontwikkelt;
- Eigen gepatenteerde technologie voor wat betreft LNG-onderdelen;
- Staat van dienst – op tijd en binnen budget;
- Financiële kracht en deskundigheid voor wat betreft financieringen;
- Strategische allianties met onder andere Sonangol en Saipem;
- Flexibele organisatie, die snel op kansen kan reageren.

Bagger-/overige gespecialiseerde scheepsbouw

- Kerntechnologie in huis;
- Sterke thuismarkt in de baggerbouw;
- 'Niche player' in een aantal groeiemarkten;
- 'Fit-for-purpose' ontwerp, gebaseerd op 300 jaar ervaring;
- Vier moderne bouwplaatsen.

Concurrentienadelen (te overwinnen)

Offshore

- Geen thuismarkt voor de offshoresector (ontstaat nu in de Verenigde Staten);
- Noodzaak tot het aangaan van samenwerkingsverbanden voor zeer grote projecten. Inherente risico's bij selectieproces;
- Moeilijkheid om concurrerend te blijven aan het ondereind van de productenrange.

Bagger-/overige gespecialiseerde scheepsbouw

- Productiefaciliteiten in landen met hoge loonkosten;
- Engineeringscapaciteit kan knelpunt zijn bij 'custom-built' schepen.

Bedreigingen

Offshore

- Toenemende concurrentie bij grote 'turnkey' projecten, vooral van Koreaanse werven;
- Mogelijke verschuiving naar modernere tonnage voor FPSO's/FSO's – effect op bestaande vloot;
- Stijgende bouwprijzen als gevolg van hoge bezettingsgraad van scheepswerven en bouwplaatsen;
- Grote druk op de balans als gevolg van de uitbreiding van de leasevloot.

Bagger-/overige gespecialiseerde scheepsbouw

- Excessieve/indirecte subsidies voor concurrenten;
- Ongunstige valuta-schommelingen;
- Overcapaciteit in scheepsbouw wereldwijd.

RISICOBEBEERSING

Algemeen

De groep werkt (voornamelijk) in de internationale, kapitaalintensieve offshore olieproductie industrie. Teneinde het succes van de groep te kunnen continueren, is gerichte aandacht van het management nodig om alle hieraan verbonden risico's te kunnen beheersen.

Er zijn drie belangrijke categorieën risico's, waar IHC Caland mee te maken heeft, namelijk:

- I. Specifieke projectrisico's
- II. Structurele risico's
- III. Financiële risico's

De wijze waarop deze risico's beheerst worden, verschilt aanzienlijk. De eerste en de derde categorie vereisen specifieke procedures en richtlijnen in de bedrijfsvoering en bij het uitvoeren van financiële transacties, terwijl de tweede categorie aandacht vraagt voor de (organisatie)-structuur van het bedrijf.

Hierna volgt een korte omschrijving van de onderwerpen en technieken, die bij het managen van de risico's aan de orde komen:

I. Specifieke projectrisico's

Deze worden besproken in de volgorde waarin ze bij een specifiek project voorkomen.

(A) Leveringscontracten

Technische risico's

Bij alle groepsmaatschappijen bestaat de omzetwaarde grotendeels uit 'custom-built' producten, die veelal moeten voldoen aan specifieke door de klant gestelde prestatiecriteria, inclusief de voorschriften van classificatiebureaus. Derhalve brengt ieder nieuw ontwerp nieuwe technische risico's met zich mee. Deze risico's kunnen alleen beheerst worden met behulp van uitgebreide technische ervaring en expertise, gekoppeld aan een strikte naleving van interne kwaliteits- en veiligheidsprocedures (op grond waarvan de offshore bedrijven van de groep ISO-9000 en SEP certificaten hebben verworven).

Gedurende de uitvoering van een project wordt het ontwerp middels interne procedures beoordeeld; bovendien dient het te worden goedgekeurd door het betreffende classificatiebureau, zoals Lloyd's Register, American Bureau of Shipping (ABS), Det Norske Veritas (DNV), Bureau Veritas, enz. Door deze goedkeuring wordt in hoge mate de zekerheid verkregen, dat het ontwerp technisch gezien goed is en zijn de technische risico's derhalve beperkt.

Calculatorische risico's

De kostprijs van een product wordt bepaald door de technische oplossingen, ontwikkeld door de ingenieurs van de groep. Geen enkele procedure van risicobeheersing biedt een waterdichte oplossing om te voorkomen dat de overeen te komen verkoopprijs lager is dan de kostprijs. Om die reden wordt bij prijsopgave aan een klant de uitgewerkte calculatie gecontroleerd en goedgekeurd door alle betrokken afdelingshoofden, en, afhankelijk van de waarde van het project, door

verschillende managementniveaus. Alle kostprijscomponenten, inclusief eigen manuren, uitbestedingen en materiaalinkoop, verzekeringen en financieringskosten worden zorgvuldig bekeken. Waar nodig wordt de prijs aangepast aan de effecten van het verkopen of inkopen in vreemde valuta.

Gedurende de bouw wordt de voorcalculatie regelmatig vergeleken met de werkelijke kosten, teneinde eventuele afwijkingen in een zo vroeg mogelijk stadium te onderkennen en ingrijpen mogelijk te maken. Als laatste waarborg wordt de winst eerst verantwoord na voltooiing van het project en volledige aanvaarding door de klant.

Risico's bij de bouw

Tijdens de uitvoering (bouw en soms installatie op zee) van een opdracht kunnen er allerlei problemen ontstaan, variërend van fouten en ongelukken bij de bouw, slecht vakmanschap, tot schade gedurende het zeetransport en/of de installatie. Deze risico's zijn altijd verzekerd bij eersteklas verzekeraars. Het risico van schade door ontwerpfouten is in het algemeen niet verzekeraar. Ook kunnen onderaannemers in financiële problemen komen. Dit wordt aangepakt door controle op kredietwaardigheid en het verlangen van bankgaranties, gevolgd door voortgangsbewaking. Niettemin kan dit incidenteel problemen opleveren.

Betalingsrisico's

Behalve bij eersteklas afnemers moeten bij leveringscontracten alle door opdrachtgevers verschuldigde betalingen gedekt zijn door 'Letters of Credit'. Voor de bagger- en scheepsbouwopdrachten bestaat er het alternatief om vorderingen te verzekeren bij de Nederlandse Credietverzekerings Maatschappij (NCM).

(B) Lease- en exploitatiecontracten

Als de onderneming een FPSO bouwt, verhuurt en exploiteert voor een klant ontstaat er een aantal extra risico's, zoals:

Exploitatierisico's F(P)SO's

Het belangrijkste punt van zorg bij het exploiteren van F(P)SO's is het potentiële risico van olieverontreiniging. In werkelijkheid zijn er nergens ter wereld belangrijke incidenten met olieverontreinigingen gerapporteerd, waarbij F(P)SO's betrokken waren.

Binnen IHC Caland wordt het voorkomen van het risico van olieverontreiniging en het in goede staat houden van de vloot gewaarborgd door een intern driesporenbeleid:

- strikte exploitatieprocedures en programma's voor preventief onderhoud;
- zorgvuldige selectie, intensieve training en opleiding van hooggekwalificeerd personeel;
- de SEP (Safety and Environmental Protection) accreditatie door Det Norske Veritas en de naleving van de ISM-eisen (Integrated Safety Management).

In aanvulling op de interne maatregelen is de groep, boven een redelijke limiet, altijd contractueel door haar klanten gevrijwaard tegen claims van derden inzake olieverontreiniging en gevolgschade. Tenslotte worden over het algemeen verzekeringen tegen milieuvervuiling afgesloten bij een P&I (Protection & Indemnity) Club voor de maximaal verzekerbare bedragen.

Hiernaast is er het normale exploitatierisico dat klanten niet het dagtarief betalen als de eenheid niet naar behoren functioneert. In dit verband is het geruststellend te weten dat de groep op 31 december 2001 ongeveer zeventig jaar cumulatieve ervaring met F(P)SO's heeft, met een totale uitval van minder dan 1%, ver beneden het gemiddeld in contracten toegestane niveau.

Een heel belangrijke recente ontwikkeling is de goedkeuring van de USA Minerals Management Service (MMS) voor het gebruik van op tankers gebaseerde FPSO's in de Golf van Mexico. Dit was tot nu toe het enige gebied ter wereld waar FPSO's niet toegestaan waren, ondanks dat het gebied potentieel zeer grote mogelijkheden biedt.

Financiële risico's lease F(P)SO's

Wanneer een aanbieding aan een klant om een FPSO of FSO te leasen wordt gedaan, moeten de volgende vier risico's worden beoordeeld:

- het opdrachtgeversrisico;
- het reservoir-risico;
- het landenrisico;
- het restwaarde risico.

Als de opdrachtgever een bedrijf is, dat de volledige betaling uit hoofde van het leasecontract kan garanderen, dan zijn het reservoir- en landenrisico minder relevant. Als de opdrachtgever hier financieel echter niet toe in staat is, zal de groep in alle gevallen op zoek gaan naar een projectfinanciering met beperkt regresrecht, teneinde het reservoir- en landenrisico over te hevelen naar de internationale bankwereld waar deze ook thuishoren.

Bovendien wordt elk F(P)SO contract ondergebracht in een speciaal voor het project opgerichte onderneming. Op deze wijze worden de diverse risico's, die verband houden met het project, afgeschermd van de overige activiteiten van de groep.

Tenslotte het restwaarde risico, dat betrekking heeft op dat deel van de unit dat niet is afgeschreven, nadat de gegarandeerde beginperiode is verstreken. De vaststelling van een aanvaardbaar niveau behelst onder meer de beoordeling van de kans op contractverlenging en het mogelijke hergebruik van de eenheid, etc. In zijn algemeenheid tendeeft de groep ernaar bij het vaststellen van deze belangrijke parameter aan de voorzichtige kant te blijven.

II. Structurele risico's

Onregelmatige orderontvangst

Dit is een risico dat niet geheel te vermijden is in de kapitaalgoederenindustrie. IHC Caland tracht, door in een aantal verschillende sectoren te opereren, dit risico te verkleinen, waardoor de fluctuaties in opbrengsten en winstmarges, veroorzaakt door de onregelmatige vraagpatronen in deze sectoren, voor de groep als totaal zoveel mogelijk worden afgevlakt. Teneinde de risico's van een wisselende vraag verder te verkleinen, sluiten de groepsmaatschappijen in de offshore oliesector 'turnkey'-contracten met hun klanten af, waarbij de daadwerkelijke bouw van de producten geheel wordt uitbesteed, en zij zich kunnen beperken tot hun kerncompetenties zoals verkoop, productontwikkeling, ontwerp, projectmanagement en kwaliteitscontrole. Voor hardware componenten waarmee belangrijke patenten

gemoed zijn, zoals producten- en gas'swivels', wordt een uitzondering op deze regel gemaakt; deze worden altijd binnen de groep geproduceerd teneinde te voorkomen dat deze kennis weglekt. Alleen in haar bagger-/scheepsbouwsector met zijn aparte eigen cultuur handhaaft de groep een basis bouwcapaciteit, bestaande uit vier moderne scheepswerven in Nederland. Het is van belang hierbij aan te tekenen dat veel baggerschepen zelfvarend zijn, en de kosten van transport naar hun uiteindelijke bestemming derhalve niet erg hoog zijn. Dit neemt niet weg dat, zelfs wanneer de markt-omstandigheden gunstig zijn, de orderontvangst onregelmatig kan zijn.

Daarom is het beleid om de risico's van negatieve marktfluctuaties te verkleinen, gericht op beperking van de personeelscapaciteit in vaste dienst tot maximaal 70% van het totale aantal manuren dat nodig is om het gemiddelde ordervolume te verwerken, en de rest van het werk uit te besteden.

Onbalans tussen leverings- en leasecontracten

In zijn algemeenheid probeert de groep een optimale verdeling te bereiken tussen enerzijds leveringscontracten en anderzijds lease- en exploitatiecontracten voor F(P)SO's. Een onbalans is strikt gesproken geen risico, maar het vormt een niet te managen element in de bedrijfsvoering dat, afhankelijk van welk soort contracten de overhand heeft, belangrijke gevolgen kan hebben voor het resultaat, rendement op geïnvesteerd vermogen en de balansstructuur van de groep.

Leveringscontracten zijn aantrekkelijk, zowel omdat ze onmiddellijk bij oplevering winst genereren, maar ook omdat de bouw voornamelijk wordt uitbesteed, waardoor het niet noodzakelijk is om kapitaal te steken in dure faciliteiten. Verder zorgen de termijnbetalingen over het algemeen voor een tenminste neutrale kasstroom, waardoor er geen behoefte ontstaat aan additioneel werkkapitaal.

In het geval van lease- en exploitatie-FPSO's, zijn er geen termijnbetalingen en is het kapitaalbeslag zeer groot. Niettemin dragen leasecontracten, onmiddellijk na inbedrijfstelling, bij aan de kasstroom; de twaalf eenheden, die momenteel worden geëxploiteerd, leveren een zeer aanzienlijke en zichtbare bijdrage aan de opbrengsten op lange termijn.

III. Financiële risico's

Door de activiteiten van de offshoresector ontstaan aanzienlijke valuta- en renterisico's. De valuta, waar in de offshoresector mee wordt gewerkt, is de Amerikaanse dollar; alle opbrengsten luiden in dollars. Anderzijds zijn er aanzienlijke kostenposten, die in euro en andere niet-dollar valuta luiden. De lease-activiteiten zijn bijzonder kapitaalintensief en worden meestal met (bank)krediet gefinancierd. Het beleid van de groep is zich volledig in te dekken tegen alle valuta- en renterisico's, hiervoor worden vastrentende instrumenten gebruikt. Langlopende leasecontracten – een constante inkomstenbron – zijn een zeer belangrijk deel van de omzet van de groep en de volatiliteit van de winst in euro wordt verminderd door de renterisico's en het valutarisico ten opzichte van de dollar in te dekken.

Het debiteurenrisico wordt zo klein mogelijk gemaakt door valutacontracten alleen af te sluiten met banken met een 'A' rating of hoger. Dit onderwerp wordt uitgebreider besproken in het 'Financieel verslag' (zie pagina 31).

GEZONDHEID, VEILIGHEID EN ZORG VOOR HET MILIEU (GVM)

Algemeen

IHC Caland's aanpak en doelstellingen ten aanzien van GVM zijn, doordat deze drie aspecten een integraal onderdeel vormen van het bedrijfsbeleid van de groep, continu in ontwikkeling. Het is essentieel dat alle werknemers hierin actief participeren, zowel in persoonlijke zin als collectief, teneinde gezondheid, veiligheid en zorg voor het milieu op een kundige en effectieve wijze zeker te stellen. Dit is van toepassing op alle activiteiten, vanaf de selectie van concepten via detailontwerp, bouw, inbedrijfstellen, installatie offshore, tot en met exploitatie. Alle werknemers zijn verantwoordelijk voor veiligheid, zowel in hun eigen dagelijkse activiteiten als in samenwerking met zakelijke partners en opdrachtgevers.

Offshore olie- en gasactiviteiten

Via het veiligheidsbewakingssysteem werden over 2001 in de ontwerp- en constructieactiviteiten vier gevallen van verzuim (meer dan drie dagen verzuim) gemeld bij één miljoen gewerkte uren; bij de F(P)SO exploitatieactiviteiten vijf gevallen van verzuim bij 2,5 miljoen gewerkte uren. Deze frequenties zijn vergelijkbaar met die in onze tak van industrie. Er waren geen ongelukken met fatale gevolgen.

Gedurende de ontwerpfase van een F(P)SO wordt een veiligheidsbeheersplan gemaakt, waarin alle risicovolle situaties die tijdens de exploitatie van de faciliteit kunnen optreden, worden geanalyseerd. Op grond van deze analyse wordt het ontwerp geoptimaliseerd. Naast de maatregelen om gevaarlijke situaties te voorkomen, worden ook gedetailleerde studies uitgevoerd naar de gevolgen van brand, explosies, aanvaringen, rook- en gasdispersie en naar beschermings-, vlucht- en evacuatievoorzieningen. Om de veiligheid te bewaken, worden bekende technieken zoals HAZID (risico identificatie) en HAZOP (veiligheid in bedrijfsvoering) toegepast. De resultaten van al deze werkzaamheden worden gecompleteerd in een veiligheidsbeheersplan, dat vervolgens als uitgangspunt wordt gebruikt voor het veiligheids- en milieubeschermingswaarborgsysteem van SBM Production Contractors. Wanneer er later modificaties aan de F(P)SO worden uitgevoerd, worden de studies in het veiligheidsbeheersplan aangepast om er zeker van te zijn dat de integriteit van de veiligheid op de productiefaciliteit niet wordt aangetast.

Veiligheidstrainingen zijn essentieel om een veilige werkomgeving te kunnen handhaven. Basistrainingen voor EHBO, calamiteitenbestrijding en redding worden aan alle betrokkenen gegeven.

Voor wat betreft de zorg voor het milieu blijft de offshore-sector sterk de nadruk leggen op een schone exploitatie zonder welke vervuiling dan ook. Water dat met de productie van olie en gas meekomt, wordt zorgvuldig gezuiverd voordat het op zee wordt geloosd. Daarnaast heeft de nadruk op het nuttig gebruik van het gas, dat meekomt bij olieproductie, een positief effect op het milieu, omdat hierdoor het affakkelen van gas, wat zeker zou bijdragen aan het broeikaseffect, voorkomen wordt.

Bagger-/overige gespecialiseerde scheepsbouw

De invloed op het milieu van door de groep gebouwde schepen wordt met een 'van de wieg tot het graf'-aanpak bekeken. Ten eerste wordt bij het ontwerpen van een schip speciale aandacht besteed aan de mogelijke milieubelasting gedurende de bouw. Vervolgens richt de aandacht zich op de toegestane emissie-niveaus van de motor gedurende zijn werkzame bestaan en tenslotte wordt de materiaalkeuze beïnvloed door de gevolgen voor de gezondheid en het milieu bij het uiteindelijk slopen van het schip.

Gezondheids- en veiligheidseisen zijn ook belangrijke aandachtspunten tijdens de bouw van de schepen. Op de werven heerst een strenge discipline bij het verwerken en afvoeren van gevaarlijke stoffen. De normen waaraan men zich moet houden, zijn duidelijk beschreven in de betreffende handboeken van het bedrijf.

Men getroost zich grote inspanningen om een veilige en gezonde werkomgeving te creëren. In Nederland, waar alle werven van de groep zijn gevestigd, zijn de minimumvereisten vastgelegd in de Arbeidsomstandighedenwet. Deze wet verlangt van bedrijven vanaf een zekere grootte, dat zij een formeel arbeidsomstandighedenbeleid voeren. Gebaseerd op dit beleid wordt vervolgens, ter verbetering van specifieke werkomstandigheden, een gedetailleerd arbo-jaarplan opgesteld. Het jaarplan is gebaseerd op de bevindingen bij regelmatige inspecties van de arbeidsomstandigheden in de kantoren, de bouwloodsen en de werkplaatsen. Het opstellen van het plan en de uitvoering ervan geschiedt onder toezicht van een externe expert en de ondernemingsraad, zoals vereist door de wet.

In de loop van het jaar ging 0,24% van het totaal aantal beschikbare productiemanusuren verloren als gevolg van ongevallen, die verzuim tot gevolg hadden. Er deden zich geen fatale ongelukken voor.

De Okha FSO voor de kust van het Sakhalin eiland in ijsgang, vlak voordat ze ontkoppeld wordt om tijdens de winter opgelegd te worden.

PERSONEELSBELEID

IHC Caland tracht een aantrekkelijke werkgever te zijn, die veel mogelijkheden biedt voor wat betreft verbetering van vakbekwaamheid en persoonlijke ontwikkeling. Het handhaven van veilige en gezonde arbeidsomstandigheden, het naleven van strikte normen ten aanzien van veiligheid en milieu en een eerlijk en afgewogen beloningssysteem, staan hoog in het vaandel.

Aan het eind van het jaar 2001 had IHC Caland in totaal 4026 medewerkers, waarvan 1237 in de offshoresector en 2789 in de scheepsbouwsector.

Het werknemersbestand is zeer internationaal en kent 54 verschillende nationaliteiten, verspreid over 22 landen. Zelfs de Nederlandse scheepswerven hebben 23 verschillende nationaliteiten in dienst.

Arbeidsmarkten

Voor beide hoofdactiviteiten van de groep blijft het zeer moeilijk voldoende vakbekwaam personeel te werven en te behouden.

Ondanks het feit dat er een absoluut tekort is aan vakmanschap in de offshore engineeringmarkt – overigens veroorzaakt door het inzakken van de oliemarkt en de ontslagen eind tachtiger jaren – is het nog steeds mogelijk de juiste mensen te vinden, door arbeidsvoorwaarden en carrièremogelijkheden te optimaliseren. Eén manier waarop de behoefte aan nieuwe medewerkers wordt ingevuld, is door nauw contact te houden met universiteiten en de jonge ingenieurs direct van de universiteit in dienst te nemen. Deze werkwijze zal worden voortgezet en de interne opleidingen zullen worden verbeterd.

In de scheepsbouwsector blijft de gemiddelde leeftijd van de medewerkers stijgen (gemiddeld met 1,5 jaar per medewerker gedurende de laatste twee jaar). Eén oplossing is om in toenemende mate een meer internationale bezetting aan te trekken, en om te werken aan de verbetering van het imago en de aantrekkingskracht van een baan in de maritieme/scheepsbouwsector.

Ziekteverzuim

In de offshoresector daalde het ziekteverzuim tot een meer normaal niveau van 2,1% (2000: 2,5%), maar ook in de bagger-/scheepsbouwsector daalde het ziekteverzuim van 6,7% (in 2000) naar 6,3% in 2001.

Arbeidsvoorwaarden voor medewerkers

De groep kent een veelomvattend arbeidsvoorwaardenpakket met daarin (afhankelijk van het niveau van de medewerker) salaris, bonus, aandelenopties en andere normale secundaire arbeidsvoorwaarden. Daarnaast is er een aandelenplan voor het voltallig personeel (ESOP) ingevoerd om de medewerkers aan te moedigen IHC Caland aandelen te verwerven om daarmee de motivatie en het gevoel van betrokkenheid bij de groep te vergroten. Ongeveer 30% van de medewerkers partici-

peert momenteel in dit plan. De groep tracht zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de huidige wensen met betrekking tot flexibele arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden. In dit verband is het succesvol invoeren van flexibele werktijden, ook voor het productiepersoneel, bij IHC Holland het vermelden waard. De hiervoor genoemde bonussen zijn in alle gevallen gekoppeld aan de winst.

Opleiding en ontwikkeling

Alle werkmaatschappijen besteden bijzonder veel aandacht aan de ontwikkeling en opleiding van hun medewerkers.

Bij alle groepsmaatschappijen bestaan er opleidingsprogramma's (georganiseerd binnen de onderneming of daar buiten) om ervoor te zorgen dat de medewerkers over een hoge graad van deskundigheid en ervaring beschikken die nodig is om aan de veranderende technische functievereisten te voldoen. Bovendien worden talentvolle werknemers opgeleid voor managementfuncties.

Pieter van den Herck.

De scheepswerven hebben speciale opleidingen voor de scholing van nieuw en bestaand productiepersoneel om de vakkennis nodig voor de diverse functies te vergroten.

Op het ogenblik volgen in totaal 35 jonge mensen deze interne opleidingen. Een bewijs van het succes van deze opleidingen is de toekenning van de Ter Hart scheepsbouwprijs, ingesteld door de VNSI, aan Pieter van den Herck. Pieter werkt op de werkvoorbereidingsafdeling van Merwede Shipyard en volgt daarnaast een opleiding aan het Scheepvaart en Transport college in Rotterdam.

Werk in ontwikkelingslanden

De groep heeft F(P)SO's die in totaal in negen verschillende landen opereren, waarvan de meerderheid als ontwikkelingsland of bijna ontwikkeld land kan worden gekarakteriseerd. De groep heeft ook een meerderheidsbelang in een staalgietery in Slovenië. Het beleid van de groep is om op alle niveaus zoveel mogelijk lokale medewerkers aan te stellen en er worden aanzienlijke inspanningen gepleegd (tijd, moeite en kosten) om dit te realiseren.

In 2001 werd de heer Prasobwittaya Warawit, een 32-jarige inwoner van Thailand, gepromoveerd van 'Cargo Supervisor' tot 'Superintendent' aan boord van de FPSO Tantawan Explorer in de Golf van Thailand.

Prasobwittaya Warawit.

De 23700 m³ jumbo slephopperzuiger 'HAM 318', rainbowing.

Financieel verslag

Zoals voorspeld bij de publicatie van de halfjaarcijfers is IHC Caland er in geslaagd haar winst, ten opzichte van het jaar 2000, met circa 7% te laten stijgen. Dit resultaat werd bereikt ondanks dat het niveau van 'turnkey'-opleveringen in de offshoresector nog steeds laag is als gevolg van het achterblijven van nieuwe opdrachten in voorgaande jaren.

De offshoresector realiseerde qua orderontvangst een absoluut record (veel hoger dan het vorige record uit 1998) met name voor wat betreft lease- en exploitatiecontracten.

De netto-omzet en de waarde van productie namen toe ten opzichte van 2000, zij het door lage afleveringen van 'turnkey'-contracten in de offshoresector niet tot het recordniveau van 1999.

De operationele winstmarge (EBIT) vertoonde in vergelijking met 2000 een lichte daling van 12% naar 11,8%, evenals de nettowinstmarge welke afnam van 9,1% tot 8,4%.

De activa en het werkkapitaal namen, door de investeringen in de leasevloot waar de bouw van twee grote FPSO's vergesorderd is, nog verder toe.

De totale investeringen in materiële vaste activa bedroegen in 2001 € 242 miljoen. Dit is, vanwege de grote nieuwe leasecontracten, hoger dan in 2000.

De waarderingsgrondslagen van de groep met betrekking tot het nemen van winst op 'turnkey' opdrachten (bij oplevering) en de wijze van winstnemen op leaseopdrachten hebben een zeer belangrijke invloed op de financiële resultaten van de groep (zie pagina 58).

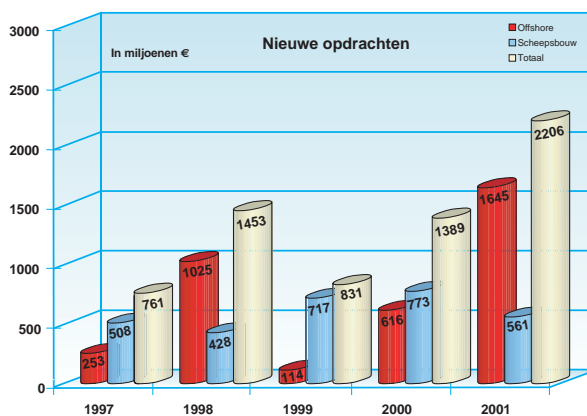
Een goed winstniveau voor de gehele groep is afhankelijk van een evenwichtige verdeling van de orderportefeuille over de groep. Een grote orderportefeuille voor de groep als geheel betekent niet noodzakelijkerwijze dat er geen onderdekking is in één van de individuele bedrijven of afdelingen daarvan.

In de hierna volgende gedetailleerde financiële analyse wordt de informatie opgesplitst naar de twee kernactiviteiten van de groep. Enkele bedrijven opereren in beide sectoren, maar de toegepaste splitsing is desondanks een goede benadering. Een uitsplitsing van de omzet naar geografische gebieden is opgenomen in de toelichting bij het geconsolideerd resultatenoverzicht (zie pagina 59).

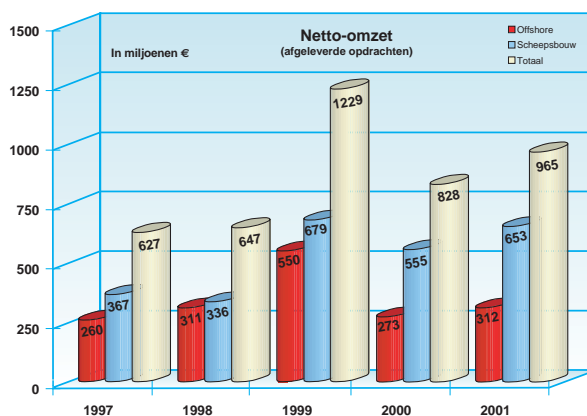
De offshoresector omvat de SBM groep, SBM-IMODCO, Atlantia Offshore Limited (overgenomen in 2001), IHC

Gusto Engineering en MSC en onder de bagger-/scheepsbouwsector zijn opgenomen IHC Holland, Merwede Shipyard, van der Giessen-de Noord en ook NKI (inrichting van luchthavens) zonder dat de laatstgenoemde overigens de cijfers wezenlijk beïnvloedt.

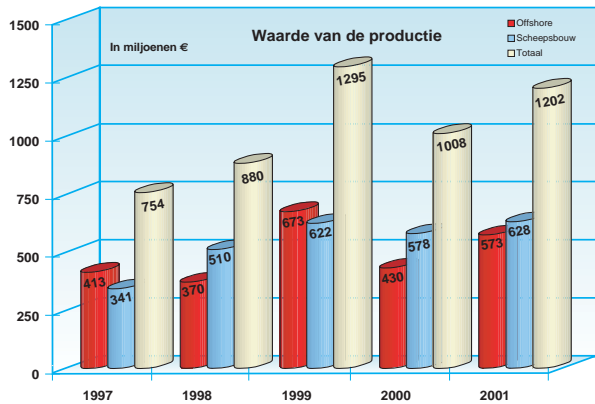
Ontwikkelingen in de orderportefeuille

Nieuw geboekte opdrachten vertoonden een recordhoogte, ver boven het vorige record van 1998. Inclusief een grote 'turnkey' opdracht, maar vooral dankzij drie nieuwe leaseopdrachten en een verlenging van een bestaande lease, bedroeg de orderinstroom in de offshoresector (inclusief de bijdrage van Atlantia) € 1,65 miljard, hoger dan het record uit 1998 voor de gehele groep. De orderinstroom van de bagger-/gespecialiseerde scheepsbouwsector was bevredigend, zeker in het licht van de hoge orderinstroom en orderportefeuille van 2000.

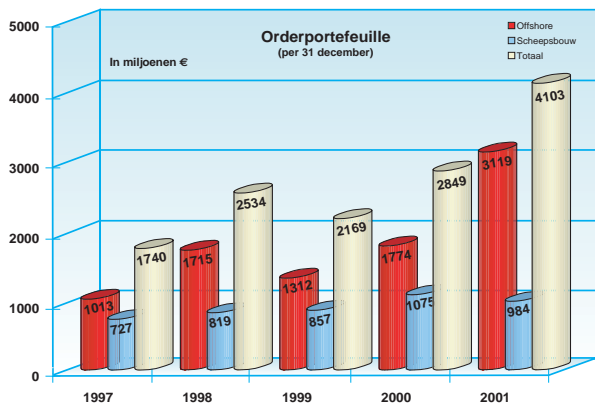

De omzet van beide sectoren nam toe in vergelijking met 2000. In de offshoresector waren de afleveringen uit hoofde van 'turnkey'-contracten nog steeds laag, maar de toename in de leasevloot in 2000 zorgde voor een hogere omzet.

De waarde van de productie nam toe ten opzichte van vorig jaar, en benaderde het niveau van 1999, wat op zich een uitzonderlijk jaar was, met een aantal grote afleveringen samenvallend in één kalenderjaar. Gedurende het verslagjaar werd een bedrag van € 181 miljoen aan eigen werk geactiveerd (2000: € 150 miljoen). Dit bedrag vertegenwoordigt aanzienlijke investeringen in de twee FPSO's voor ExxonMobil en Petrobras, alsmede investeringen in de Jamestown voor het Okono veld van Agip.

De grote bedrijvigheid in beide sectoren leidde tot belangrijke overdekking van indirecte kosten.

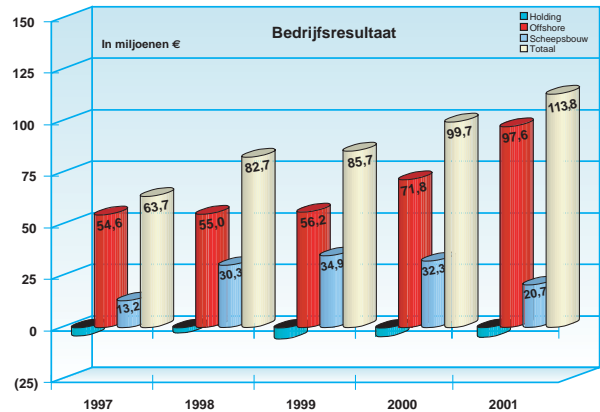
De orderportefeuille van € 4,1 miljard aan het einde van het jaar toont een aanzienlijke toename ten opzichte van de € 2,9 miljard ultimo 2000. De toename is het grootst in de offshoresector, en heeft voor een zeer aanzienlijk deel betrekking op de nominale waarde van toekomstige inkomsten uit de langlopende lease- en exploitatiecontracten van de F(P)SO-vloot van de groep. De waarde van deze inkomsten bedraagt € 2,3 miljard (ruim 60% hoger dan de € 1,4 miljard ultimo 2000).

In de bagger-/gespecialiseerde scheepsbouwsector bleef de orderportefeuille in de buurt van het hoge niveau eind 2000, en zorgt gedurende een flinke periode voor een goede bezetting op de belangrijkste afdelingen van de meeste scheepswerven.

De kwaliteit van de orderportefeuille blijft hoog, vooral door het grote aandeel van lease- en exploitatiecontracten, welke een relatief hoge winstgevendheid hebben.

Winst en marge

Waar er een verschil bestaat tussen de som van de twee sectoren en het totaal van de groep, heeft dit betrekking op zaken als holdingkosten en andere aanpassingen of voorzieningen op concernniveau.

Het bedrijfsresultaat nam, bij een hogere omzet, voor het tweede achtereenvolgende jaar toe, ditmaal met 14,1% (2000: 16,4%). De belangrijkste factoren achter deze toename zijn:

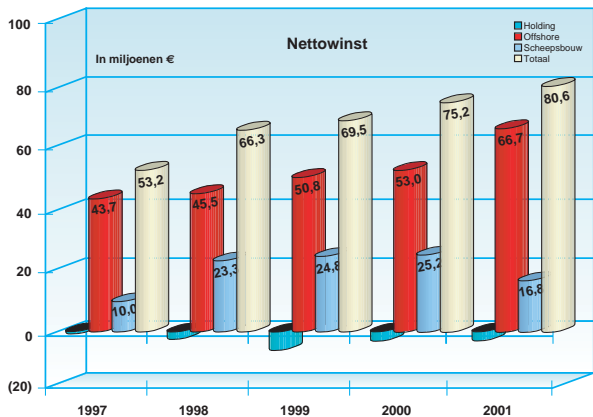
- de twee eenheden welke in de loop van 2000 in bedrijf werden gesteld, Espadarte en Yetagun, droegen in 2001 voor een vol jaar bij aan het resultaat (de bijdrage van de Jamestown is verwaarloosbaar, daar deze eerst vlak voor het jaareinde op fase I van de ontwikkeling van het Okono veld in bedrijf kwam);
- aanzienlijke overdekking van indirecte kosten.

De positieve invloed van voornoemde factoren werd gedeeltelijk tenietgedaan door:

- tenderkosten, welke wederom zeer hoog waren, als gevolg van aanbiedingen op veel grote projecten;
- lagere orderresultaten in de bagger-/gespecialiseerde scheepsbouwsector, waar op een aantal scheepsbouwopdrachten verliesvoorzieningen nodig waren.

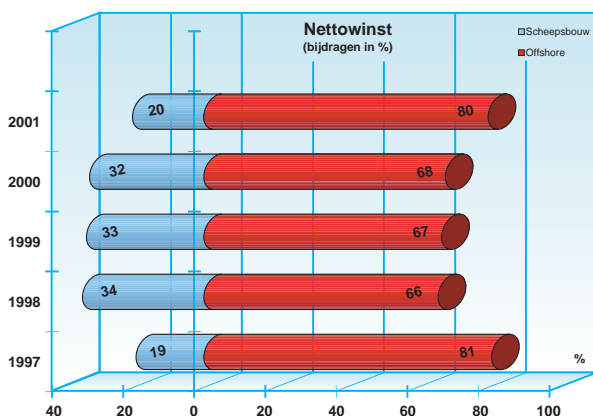
Uitgedrukt in een percentage van de omzet bleef het bedrijfsresultaat stabiel op 11,8% (2000: 12,0%).

De belastingdruk bedroeg € 11,0 miljoen en was hiermee lager dan in 2000 (€ 13,7 miljoen), voornamelijk als gevolg van lagere winsten in de bagger-/gespecialiseerde scheepsbouwsector. In combinatie met de winsttoename in de offshoresector met haar lagere belastingdruk leidde dit tot een lager niveau van 11,9% van de totale winst voor belastingen. De gemiddelde belastingdruk voor de groep zal, gezien de verwachte bijdrage van winsten uit laag belaste activiteiten, naar verwachting voor de nabije toekomst niet boven de 15% uitkomen.

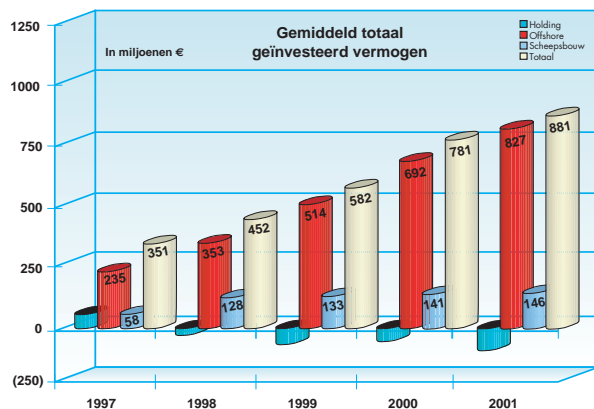

De nettowinst nam toe met 7,2% tot € 80,6 miljoen (2000: € 75,2 miljoen). De toename van de nettowinst is lager dan de stijging van het bedrijfsresultaat als gevolg van de toegenomen rentelasten, welke samenhangen met de financiering van de in 2000 opgeleverde F(P)SO's, welke gedurende 2001 een vol jaar in bedrijf waren.

De relatieve bijdrage aan de nettowinst van de beide sectoren vertoont een duidelijke verandering in vergelijking met voorgaande jaren, zoals onderstaand diagram laat zien. Hierin komt zowel de groeiende bijdrage van de offshore activiteiten als de daling van de winst in de bagger-/scheepsbouwsector ten opzichte van het zeer goede jaar 2000 tot uitdrukking.

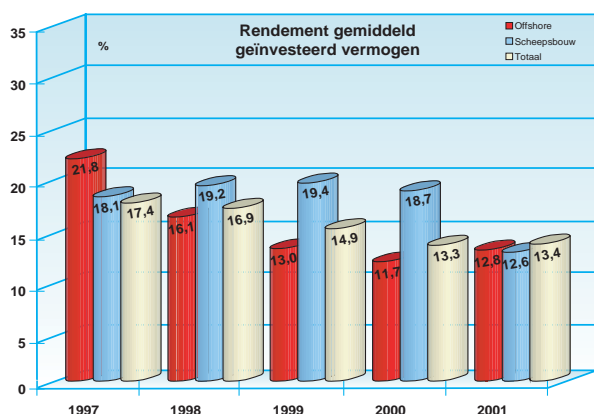

Rendement gemiddeld geïnvesteerd vermogen

Het aandeel van de offshoresector in het geïnvesteerd vermogen van de groep is, door de grote investering in nieuwe FPSO's voor de leasevloot, verder toegenomen. Ten gevolge van de uitbreiding van het geplaatste aandelenkapitaal is de verhouding langlopende schulden: eigen vermogen echter gedaald. Het rendement op het gemiddeld geïnvesteerd vermogen werd op tijdsevenredige basis berekend en werd ook in 2001 beïnvloed door de verdere stijging van de waarde van de US dollar ten opzichte van de euro (5,9%) tegenover 7,3% in 2000.

Bedragen aan goodwill die op concernniveau (tot en met 2000) ten laste van het eigen vermogen werden afgeboekt, alsmede de kosten van het afdekken van het valutarisico op niet in euro luidende dochterondernemingen verklaren het negatieve verschil tussen het gemiddeld geïnvesteerd vermogen van de twee sectoren en het totale gemiddeld geïnvesteerd vermogen.

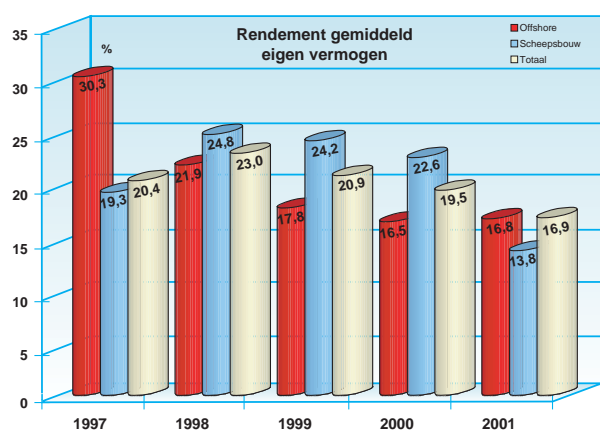

Het rendement op het gemiddeld totaal geïnvesteerd vermogen (ROCE) steeg minimaal en wel van 13,3% naar 13,4%. Dit is het gevolg van een combinatie van factoren, zoals:

- de relatief beperkte toename van de nettowinst;
- het feit dat de opbrengst van de aandelenemissie nog niet bijdroeg aan de winstgroei.

Alhoewel de noodzaak om activa in aanbouw te financieren, zonder dat dit in deze fase een overeenkomstig rendement oplevert, enige invloed heeft op de cijfers is deze invloed in 2001 betrekkelijk gering.

Het toegenomen gebruik van leningen, noodzakelijk doordat het investeringsniveau gedurende de afgelopen jaren de beschikbare eigen middelen van de groep oversteeg, heeft een drukkend effect gehad op het rendement op het gemiddeld totaal geïnvesteerd vermogen. Ondanks de lagere winstgroei, ligt het rendement op het gemiddeld eigen vermogen nog steeds op een respectabel niveau. Het rendement op nieuwe leaseopdrachten ligt nog altijd boven de gewogen gemiddelde vermogenskostenvoet, en de groep schept hiermee waarde voor de vennootschap en haar aandeelhouders.

Het rendement op het gemiddeld eigen vermogen is, als gevolg van de bescheiden nettowinsttoename in samenhang met het toegenomen eigen vermogen, gedaald tot 16,9% vergeleken met 19,5% over 2000. Hierbij dient te worden aangetekend dat, aangezien de opbrengst van de aandelenemissie voornamelijk is aangewend voor investeringen in de leasevloot, deze vermogenstoename eerst rendement gaat opleveren wanneer de nieuwe lease FPSO's tegen het eind van 2002 in bedrijf worden gesteld. Ook de invloed van de voortgaande stijging van de US dollar ten opzichte van de euro werd gevoeld in de offshoresector, waar ook de trage orderontvangst van 'turnkey'-opdrachten een belangrijke rol speelde.

Kasstroom/liquiditeiten

€ mln	1997	1998	1999	2000	2001
Nettowinst	53,2	66,3	69,5	75,2	80,6
Afschrijvingen	38,6	51,8	62,6	85,0	92,9
Kasstroom	91,8	118,1	132,1	160,2	173,5
Netto liquiditeiten/ effecten	220,5	194,1	199,2	269,3	208,4
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten*	161,4	89,3	88,0	259,0	166,4
Koers aandeel : kasstroom ratio 31/12	14,1	8,2	7,6	8,8	8,9

* Conform het geconsolideerde kasstroomoverzicht (zie pagina 56).

Zoals voorgaand jaar voorspeld, steeg de kasstroom naar € 173,5 miljoen (8% hoger dan 2000). Afgezien van de bescheiden nettowinstgroei is dit mede het gevolg van het feit dat op de vorig jaar in bedrijf gestelde FPSO-eenheden nu een vol jaar is afgeschreven. Met nieuwe eenheden welke in de loop van 2002 in bedrijf komen en de verwachte winstgroei, zal de kasstroom in 2002 verder toenemen.

De netto liquiditeiten zijn afgenomen tot € 208 miljoen, als gevolg van de aanzienlijke investeringen in materiële vaste activa in aanbouw ultimo 2001.

De ratio 'koers aandeel : kasstroom' per aandeel nam marginaal toe van 8,8 tot 8,9 als gevolg van het feit, dat de koersstijging van het aandeel met 5% licht hoger was dan de toename van de kasstroom per aandeel met 4%. De kasstroom per aandeel (en derhalve ook van de ratio 'koers aandeel : kasstroom per aandeel') werd beïnvloed door de aandelenemissie, met als gevolg een relatief lagere toename.

Balans

€ mln	1997	1998	1999	2000	2001
Geïnvesteed vermogen	389,7	452,6	680,0	827,9	1015,8
Eigen vermogen	253,3	290,3	339,1	394,8	583,9
Solvabiliteitsratio (%)	31	33	30	30	37
Werkkapitaal	1,8	28,3	66,0	48,9	15,3
Langlopende schulden :					
Eigen vermogen (%)	47	49	94	104	71
'Net gearing'	-35	-13	39	41	38
Investeringen in					
materiële vaste activa	106,5	111,4	231,0	214,1	241,6
EBIT rentedekkingsratio	8,9	10,2	9,5	9,5	5,1
Flottende activa :					
Kortlopende schulden	1,00	1,07	1,14	1,10	1,03

De balans werd aanzienlijk versterkt door de uitgifte van 2,8 miljoen gewone aandelen in oktober 2001. Dit heeft zowel de solvabiliteitsratio als de ratio 'langlopende schulden : eigen vermogen' beduidend verbeterd.

Naar de toekomst toe kan een beduidende groei worden verwacht in materiële vaste activa en in het hiertoe benodigde totaal geïnvesteerd vermogen. De Raad van Bestuur geeft er de voorkeur aan om deze toenemende investeringen met langlopende schulden te financieren, aangezien deze betrekking hebben op lease-FPSO's waarbij de inkomsten meer dan toereikend zijn om aan de aflossingsverplichtingen te voldoen.

Enige specifieke opmerkingen met betrekking tot de balans per 31 december 2001 zijn:

- totaal geïnvesteerd vermogen en eigen vermogen zijn toegenomen als gevolg van de aandelenemissie en

ingehouden winst over 2001. Langlopende schulden bleven op het niveau van vorig jaar;

- de solvabiliteitsratio verbeterde aanzienlijk door de toename van het eigen vermogen;
- de ratio 'langlopende schulden : eigen vermogen' daalde door de aandelenemissie aanzienlijk naar 71% (2000: 104%). Echter, zoals hiervoor opgemerkt, is de verwachting dat in de eerstkomende twee jaar aanzienlijke langlopende schulden aan het balanstotaal zullen worden toegevoegd, waardoor deze ratio weer ruim boven de 100% zal uitkomen. 'Net gearing' (rentedragende schulden minus liquide middelen : eigen vermogen) is met 38% stabiel, aangezien de vermogenstoename werd gecompenseerd door een afname van de liquiditeiten;
- alle belangrijke verplichtingen staan duidelijk vast en zijn opgenomen in het geconsolideerde vermogensoverzicht; er is geen sprake van 'off-balance' financiering;
- de investeringen in materiële vaste activa (voornamelijk bestaand uit twee grote FPSO's in aanbouw eind 2001) waren iets lager dan in 2000. Naar verwachting zal het investeringsniveau in 2002 explosief stijgen naar circa € 700 miljoen;
- de EBIT rentedekkingsratio is (zoals verwacht) lager als gevolg van de rentelasten over een vol jaar van de twee eenheden welke medio 2000 in bedrijf zijn gesteld. Deze trend zal zich naar verwachting ondanks hogere winsten nog enkele jaren voortzetten, om vervolgens te stabiliseren wanneer het effect van de toenemende aflossingen zichtbaar zal worden.

Treasury beheer en rapportering

De doelstelling van de treasury is het minimaliseren van de volatiliteit van het eigen vermogen en de winst van de groep. De risico's worden regelmatig opnieuw beoordeeld en continu ingedekt. De treasury rapporteert maandelijks aan de Raad van Bestuur en per kwartaal aan de Raad van Commissarissen. De groep is niet betrokken bij speculatieve termijntransacties en sluit alleen termijncontracten af om bestaande risico's af te dekken; hierbij wordt meestal gebruik gemaakt van valutatermijncontracten. Derivaten worden weinig gebruikt en worden nooit verkocht.

Valutarisico-management (offshore)

De offshoresector van de groep gebruikt de US dollar als functionele valuta. Alle valutarisico's met betrekking tot lopende contracten en de in euro luidende manuurkosten worden tegenover de US dollar ingedekt. Hoewel de offshoreactiviteiten in US dollar de belangrijkste sector van IHC Caland zijn gaan vormen, gaat de groep vooralsnog door met in euro te rapporteren en zich voor de valutarisico's die daardoor ontstaan projectgewijs in te dekken. De waarde in euro van het offshore US dollarvermogen wordt gedekt door middel van een combinatie van het aanhouden van liquide middelen in euro, US dollarleningen en valutatermijncontracten.

Een belangrijk nadeel van dit beleid zijn de hoge kosten van de valutarisicodekking van de winsten op de lange-termijn-leasecontracten die het gevolg zijn van lage koersen als men dollars op termijn verkoopt, hoewel de jaarlijkse kosten op dit moment tot circa 0,5% zijn gezakt. De grote omvang van de valutarisicodekking slokt daarnaast een groot deel van de kredietfaciliteiten op. Bovendien maken de schulden in US dollars en de daarop te betalen rente de financiële ratio's van de groep gevoelig voor valutaschommelingen.

Op de balans worden de vreemdevalutacontracten verantwoord als onderdeel van de activa ter dekking waarvan zij zijn bestemd. Hiermee rekening houdend bedragen de theoretische kosten van de liquidatie van alle valutatermijncontracten, waarbij toekomstige winsten in US dollars zijn afgedekt tegen de euro, ongeveer € 40 miljoen.

In de scheepsbouwsector is de euro de functionele valuta, waardoor er in die sector geen omvangrijke afdekking van valuta's nodig is.

Managen van rentetarieven

De groep financiert de meeste F(P)SO lange-termijn-leasecontracten met schulden. Tijdens de bouw worden, om afwijkingen van de totale investeringskosten zo klein mogelijk te houden, vastrentende contracten gesloten. Lange-termijn-leasecontracten kennen vaste inkomstenstromen, terwijl de rentekosten van de financiering van deze projecten meestal gebaseerd zijn op variabele rentetarieven. Om de rentegevoeligheid van de winst te verkleinen, worden de variable rentekosten door een rente-swap ingeruild voor vaste rentetarieven. Alle interestlasten luiden in US dollars.

Liquiditeit

De treasury van de groep stelt elk kwartaal een (jaar)liquiditeitsplan op. De offshoresector stelt ook een tweejarig liquiditeitsplan op. De liquiditeitsplannen van de bedrijven worden opgebouwd uit de details van elk project en geven een precieze liquiditeitsprognose. Beslissingen over bedrijfs- en projectfinanciering worden gebaseerd op het liquiditeitsplan. Projectfinancieringen worden afgesloten wanneer het noodzakelijk is om risico's naar derden over te hevelen.

Investeringen

Het totale bedrag, dat gedurende het jaar geïnvesteerd werd in materiële vaste activa, bedroeg € 242 miljoen, waarvan het leeuwendeel (€ 230 miljoen) betrekking had op FPSO's voor de leasevloot en de rest voornamelijk op het op peil houden van de vaste activa. De investeringen in de leasevloot hadden voornamelijk betrekking op de bouw van twee grote FPSO's en de renovatie van een klein productiesysteem zoals hierna omschreven.

Generieke FPSO 'A' voor ExxonMobil

In het afgelopen jaar werd een beperkte opdracht gevolgd

door een volledig lease- en exploitatiecontract voor de duur van zes jaar. Deze eenheid zal naar verwachting in het vierde kwartaal van 2002 worden opgeleverd, en aanvangen op het Yoho-veld voor de kust van Nigeria.

FPSO voor het Roncador-veld, Brazilië

SBM kreeg op 31 mei 2001 de opdracht van Petrobras voor een FPSO, waarmee de productie op het in het diep water gelegen Roncador-veld zal worden hervat na het ongeval met de P-36. Deze opdracht, voor een duur van 5½ jaar, behelst een grote FPSO, die in zeer korte tijd moet worden voltooid om in het derde kwartaal van 2002 beschikbaar te zijn.

FPSO voor Agip/NPDC Nigeria, voor de Okono/Okpoho-velden

In september 2001 werd, samen met Saipem, een in twee fasen uit te voeren lease- en exploitatiecontract getekend. De eerste fase, voor een duur van achttien maanden, behelst 'early production' door de kleine FPSO Jamestown, eigendom van de groep. Deze eenheid ving, na ombouw, reeds vier maanden na de intentieverklaring aan met de productie. De tweede fase, voor een duur van zeven jaar, behelst een grotere FPSO, die in 2003 de productie (inclusief die van het Okpoho-veld) voort zal zetten.

Samenstelling van de kostprijs van een F(P)SO

Om een beter inzicht te krijgen in de samenstelling van een investering in een FPSO of FSO, is het nuttig de elementen aan te geven waaruit deze bestaat. Dit zijn de externe kosten (scheepswerf, onderaannemers en leveranciers), de interne kosten (ontwerp, engineering, bouwtoezicht enz.), financieringskosten van derden (inclusief interest) en de toegerekende indirecte kosten. Het totaal van bovengenoemde kosten (of een evenredig deel daarvan in het geval van een joint venture) wordt in de balans opgenomen als de aanschaffingswaarde van een FPSO of FSO. Bij de oplevering van een dergelijk systeem wordt, als vervolgens sprake is van een lease-/exploitatiecontract, geen winst genomen.

De FPSO 'Brasil' in aanbouw in Singapore. Deze eenheid zal de productie hervatten op het ultra diepwater veld Roncador van Petrobras in het Campos bassin.

Gang van zaken bij de groepsmaatschappijen

maatschappijen

OFFSHORE OLIE EN GAS INDUSTRIE

GROUP OF COMPANIES

Management:

D. Keller, CEO (Chief Executive Officer)

D.J. van der Zee, COO (Chief Operating Officer)

F. Blanchelande, President SBM Production Contractors

R. Raynaut, CFO (Chief Financial Officer)

Single Buoy Moorings (SBM) is wereldwijd marktleider voor ontwerp, inkoop, bouw en levering van afmeersystemen, 'turrets', midwaterpijpen, verankeringsystemen en drijvende (productie-,) opslag- en overslagssystemen (F(P)SO's).

2001

2001 was een uitstekend jaar voor SBM, met name voor wat betreft opdrachten voor door SBM Production Contractors te verhuren F(P)SO's. Zoals verwacht, werden voor de zuidelijke Atlantische Oceaan enkele van dit soort contracten geboekt.

De volgende belangrijke orders werden in 2001 verkregen:

- een afmeersysteem voor Shell's Bonga-veld voor de kust van Nigeria; de order is in februari 2001 verkregen voor oplevering in december 2003;
- een 'turret' voor Lundin als subcontractor van Tanker Pacific Offshore voor een FPSO voor de kust van Maleisië; de opdracht is verkregen in september 2001 voor oplevering in oktober 2003;
- een standaard CALM boei voor AGOC om raffinageproducten te lossen in Saudi-Arabië; de opdracht werd

Het voorlopige productiesysteem FPSO 'Jamestown' voor NPDC/Agip Energy geïnstalleerd op het Okono veld voor de kust van Nigeria.

in augustus 2001 verkregen voor oplevering in juli 2002;

- ontwerp en inkoop van componenten met een lange levertijd voor de uitbreiding van de Kuito FPSO om deze geschikt te maken voor de verwerking van de aanzienlijke toename van de productie vanuit het Kuito-veld en het Benguela Belize-veld;
- een contract, tezamen met Saipem, van Agip Energy voor de levering van een voorlopig productiesysteem voor het Okono-veld voor de kust van Nigeria. De opdracht werd verkregen in september 2001 en werd in december 2001 opgeleverd. Voor dit project wordt gebruik gemaakt van de 'Jamestown';
- een contract, tezamen met Saipem, van Agip Energy de levering van een permanente FPSO voor het Okono- en het Okpoho-veld, verkregen in september 2001 voor oplevering in augustus 2003;
- de levering en installatie van een complete met behulp van een 'turret' afgemeerde FPSO, die door SBM Production Contractors zal worden verhuurd aan en geëxploiteerd voor Petrobras op het Roncador-veld voor de kust van Brazilië. De opdracht werd verkregen in mei 2001 en wordt in augustus 2002 opgeleverd;

De FPSO 'Brasil' wordt gebouwd als een zusterschip van de 'Espadarte' FPSO – in het derde kwartaal van 2002 zullen beide units in productie zijn op naast elkaar liggende velden van Petrobras voor de kust van Brazilië.

- het definitieve contract voor levering van de eerste generieke FPSO, die door SBM Production Contractors zal worden verhuurd aan en geëxploiteerd voor ExxonMobil. De opdracht werd verkregen in juni 2001 en wordt in oktober 2002 opgeleverd;
- een opdracht om te beginnen met het ontwerp en de aankoop van componenten met een lange levertijd voor een tweede generieke FPSO voor ExxonMobil. Contract werd verkregen in oktober 2001 en moet in april 2003 worden opgeleverd;
- een CALM boei voor Nexen voor de kust van Jemen. De opdracht werd verkregen in december 2001 voor levering in september 2002.

De belangrijkste orders die werden opgeleverd zijn:

- een CALM boei voor Chevron Nigeria, in opdracht gekregen in augustus 1999 en opgeleverd in mei 2001;
- de eerste zeer grote diepwaterboei voor TotalFinaElf voor het Girassol-veld voor de kust van Angola. De order werd verkregen in juni 1999 en in december 2001 opgeleverd;

De CALM boei op het Girassol-veld geïnstalleerd in het tot nu toe diepste water (1320 meter) voor de kust van Angola, afgemeerd met polyester afmeerlijnen.

- de 'swivel-stack' voor een FSO voor het Soroosh-veld van Shell voor de kust van Iran. De opdracht werd verkregen in juni 2000 en in maart 2001 opgeleverd;
- een CALM boei voor TOTAL Austral, gegund in oktober 2000 en in oktober 2001 opgeleverd.

Technologische hoogtepunten

- het concept van een drijvende productie eenheid in combinatie met een boorfaciliteit (FPDSO) voor boven het wateroppervlak afgewerkte putten is in samenwerking met een booraannemer verder ontwikkeld van de conceptfase naar de productfase;
- er is grote voortgang geboekt in de ontwikkeling van LNG laad- en lossystemen; de groep heeft geïntegreerde afmeer- en vloeistofoverdrachtsystemen ontworpen die vloeibaar LNG van schip naar schip onder zware golfcondities mogelijk maken;
- ook werden nieuwe vermoedheidsbestendige diepwateroverslagsystemen ontwikkeld, die gemakkelijk geïnstalleerd kunnen worden.

Organisatie

De organisatie van de SBM groep als geheel is zodanig aangepast, dat ook grote projecten kunnen worden uitgevoerd door gebruik te maken van de volledige beschikbare mankracht van SBM, SBM-IMODCO, IHC Gusto Engineering en MSC. Deze groepsgewijze aanpak van grote projecten is succesvol gebleken en geeft SBM een interne capaciteit van ruim één miljoen manuren om geheel in huis projecten uit te voeren.

SBM SERVICES VOOR OFFSHORE SYSTEMEN

In 2001 was SBM Services verantwoordelijk voor de volgende vijf hoofdgroepen van activiteiten:

- 'after sales services';
- technische ondersteuning, inclusief onderhoudscontracten;
- het fabriceren en onderhouden van alle 'swivels';
- offshore installatiewerk, waarbij gebruik maakt werd van SBM's installatieschip, de 'Dynamic Installer';
- (sinds medio 2001) het bouwen van alle standaard boeien en het beheren van de voorraad onderdelen van SBM.

De bereikte resultaten over het jaar 2001 zijn:

- de divisie haalde haar doelstellingen voor het jaar ten aanzien van omzet en resultaat ruimschoots;
- twee belangrijke reparatiecontracten werden verkregen en dat werk wordt nu uitgevoerd in Zuid-Amerika en Azië;
- de 'swivel stacks' voor Shell EA en ExxonMobil generieke FPSO 'A' werden dit jaar voltooid;
- de bezettingsgraad van de 'Dynamic Installer' was beter dan gepland. De installatie van de Okono FPSO en de installatie van de flexibele stijppijpen waren enkele van de belangrijke projecten die door het team van de 'Dynamic Installer' in West-Afrika werden uitgevoerd;
- de nieuwe diepwaterrobot (ROV) Triton is opgeleverd en zal binnenkort op de 'Dynamic Installer' worden geïnstalleerd;
- de bouw van twee CALM boeien (één gereed, de tweede in aanbouw).

SBM PRODUCTION CONTRACTORS

De missie van SBM Production Contractors is om de vloot van F(P)SO's van de groep veilig te exploiteren. SBM Production Contractors is marktleider in de verhuur en exploitatie van F(P)SO's en heeft veruit de meeste en langste ervaring in de offshore aannemerij. Door de twaalf schepen, die door SBM Production Contractors worden verhuurd en geëxploiteerd, was aan het eind van het jaar 2001 meer dan 650 miljoen vaten olie verwerkt. De bemanningen hebben daarbij meer dan 1150 verladingen uitgevoerd. SBM Production Contractors heeft nu een geaccumuleerde ervaring van ongeveer zeventig jaar met het exploiteren van F(P)SO's.

2001

Het jaar 2001 werd gekenmerkt door het boeken van drie FPSO-verhuurcontracten; voor het Roncador-veld van Petrobras, voor het Yoho-veld van ExxonMobil en voor de Okono en Okpoho-velden voor Agip. SBM Production Contractors wordt vanaf het begin bij deze opdrachten betrokken voor de integratie van de diverse uitvoeringsfasen van de projecten: ontwerp, inkoop, bouw, ombouw, inbedrijfstellen en opstarten. Daarnaast wordt door hiervoor aangewezen teams van SBM Production

Contractors gewerkt aan de werving en training van de nieuwe bemanningen en aan de voorbereiding van de lokale infrastructuur voor de nieuwe exploitaties in Brazilië en Nigeria.

Generieke FPSO 'A' met op de achtergrond de FPSO 'Brasil'.

De FPSO Brasil, die in het derde kwartaal van 2002 op het Roncador-veld in bedrijf gaat, lijkt sterk op de FPSO Espadarte, die sinds het midden van 2000 voor Petrobras wordt geëxploiteerd. Echter, de levertijd van deze nieuwe unit is zes maanden korter dan die van de Espadarte. De uitdaging van een tijdige opstart ligt voor ons. De FPSO Falcon zal in het vierde kwartaal van 2002 op het Yoho-veld in bedrijf worden gesteld.

De ontwikkeling van het Okono-veld is in die zin speciaal, dat zij in twee fasen gebeurt; de FPSO Jamestown, een productieschip dat SBM in bezit had, begon al met de eerste productie van het veld op 30 december 2001, slechts vijf maanden na de opdracht van Agip. De productie van de Jamestown zal doorlopen tot in de tweede helft van 2003, waarna deze zal worden vervangen door een grotere tanker met meer productiecapaciteit. Deze verhuur- en exploitatieopdracht loopt over een periode van minimaal 8½ jaar en wordt in samenwerking met Saipem uitgevoerd.

Een andere belangrijke gebeurtenis in 2001 was de succesvolle onderhandeling met JVPC over een contractverlenging voor de FPSO Rang Dong I in Vietnam voor een minimum periode van zeven jaar, te beginnen in september 2001. Dit schip houdt het veiligheidsrecord van de vloot, daar er sinds het opstarten op 1 september 1998 geen enkel ongeval, dat meer dan drie verzuimdagen tot gevolg had, is gebeurd.

Werkwijze

Gedurende het ontwerp, de bouw en de exploitatie van de eigen F(P)SO vloot is de SBM groep voortdurend bezig de operationele richtlijnen aan te passen, teneinde deze in overeenstemming te brengen met de meest recente technische ontwikkelingen en ervaringen. Dit heeft op

haar beurt weer grote invloed op de technische specificaties van deze schepen. De mogelijkheid van een permanente terugkoppeling van de ervaringen uit de productie naar nieuwe projecten die in de ontwerp- of de bouwfase zijn, is uniek in de F(P)SO-industrie.

De groep scherpt ook voortdurend de richtlijnen voor veiligheid en milieubescherming aan, welke onderwerpen een hoge prioriteit hebben binnen IHC Caland. In 1998 heeft SBM Production Contractors het SEP (Safety and Environmental Protection) certificaat van DNV verkregen; de normen voor dit certificaat zijn strenger dan die van de ISM (International Safety Management) code, die door IMO (International Maritime Organisation) worden vereist; hiermee is SBM het eerste en enige offshore verhuurbedrijf met een SEP certificaat voor drijvende productiefaciliteiten.

Gedurende de zeventig jaar geaccumuleerde ervaring heeft SBM Production Contractors een uitstekende reputatie voor wat betreft betrouwbaarheid en veiligheid aan boord verworven, die gunstig afsteekt binnen de gehele offshore industrie. Zes eenheden van de groep hadden aan het eind van 2001 de mijlpaal bereikt van een jaar productie zonder tijdverlies ten gevolge van ongevallen (LTA). Onder deze zes bereikte de FPSO Firenze (Italië) de mijlpaal van twee jaar en de Rang Dong I (Vietnam) en de Tantawan Explorer (Thailand) realiseerden drie jaar zonder LTA, waarbij de Rong Dong I, met op 31 december 2001 1218 dagen zonder LTA, de 'veiligste' eenheid is van de vloot.

Vakbekwaamheid

Een speciaal trainingsprogramma is opgesteld, dat er voor moet zorgdragen dat de vakbekwaamheid van de scheepsbemanningen aan de hoogste eisen voldoet. Dit programma helpt het bedrijf bij het selecteren van het meest geschikte personeel voor iedere eenheid. Bij de indiensttreding wordt vastgesteld welke specifieke vaardigheden de kandidaat, gezien zijn functie, nog moet aanleren. Het programma wordt ook bij het reeds in dienst zijnde personeel gebruikt om vast te stellen op welke punten bijscholing voor het goed functioneren in de huidige functie of bij aanvaarding van een andere functie nodig is.

Vlootbeheer

Teneinde de vloot in goede staat te houden, is er een vlootbeheergroep gevormd, verantwoordelijk voor de volgende belangrijke taken:

- de wijze waarop de vloot beheerd wordt in relatie tot de contractuele verplichtingen en de (economische) levensduur van de schepen;
- het ontwikkelen en opstellen van technische specificaties, onderhoudsbeleid en -procedures;
- het onderzoeken van ernstige en/of hardnekkige tekortkomingen, teneinde corrigerende maatregelen te kunnen nemen.

Er zal komend jaar een grote hoeveelheid werk door SBM Production Contractors moeten worden verzet. De FPSO Brasil zal in augustus op het Roncador-veld van start moeten, terwijl de FPSO Falcon gepland is in oktober op het Yoho-veld in gebruik genomen te worden. Daarnaast heeft SBM recent een opdracht voor het leasen van een tweede generieke FPSO voor een veld voor de kust van West-Afrika gekregen.

Dit betekent dat, tezamen met het opstarten van de tweede fase van de Okono/Okpoho-velden van Agip in Nigeria, SBM Production Contractors, naast het exploiteren van de twaalf reeds bestaande eenheden, zich in de loop van 2002 nog met de opstartfase van vier nieuwe FPSO's zal bezighouden.

Om te kunnen voldoen aan de toenemende vraag naar verhuur- en exploitatiecontracten is SBM Production Contractors actief op de tankermarkt om een aantal kwalitatief goede tankers van de juiste grootte te vinden en deze vast te leggen middels exclusieve opties.

Samenvattend heeft de SBM groep in 2001 een aanzienlijke winstgroei geboekt.

Een deel van de Amenam FSO voor TotalFinaElf die wordt geassembleerd op de Hyundai/Mipo werf.

SBM en Mipo hebben een exclusieve overeenkomst om een unieke bouwmethode te gebruiken, die bouw van de eenheid op de kade mogelijk maakt, waardoor de noodzaak van bouw in een droogdok kan vervallen.

SBM-IMODCO Inc.

Management:

L. Smulders, *President*

SBM-IMODCO Inc. in Houston, Texas, beweegt zich op de markt van het leveren van afmeersystemen voor productie, opslag en overslag van koolwaterstoffen voor de olieindustrie.

In 2001 is het vroegere Imodco geïntegreerd in de SBM Groep, op het gebied van zowel marketing, verkoop als uitvoering van projecten. Van nu af aan wordt het werk tussen de bedrijven verdeeld op basis van beschikbare capaciteit en/of eventuele preferentie van de klant.

Na het overgangsjaar 2000, het jaar waarin Imodco verhuisde van Los Angeles, Californië, eindigde 2001 met een volledig functionerende organisatie in Houston, Texas, het centrum voor de offshore industrie in de VS. Het bedrijf is nu belast met de volgende taken:

- het uitvoeren van research voor de ontwikkeling van de diepwatertechnologie voor de groep;
- het vermarkten van de producten van de SBM groep en IHC Gusto Engineering in Noord- en Zuid-Amerika;
- het uitbreiden van het personeelsbestand met kundig personeel, zodanig dat er binnenkort complete F(P)SO-projecten kunnen worden uitgevoerd, van het maken van het bestek tot de inbedrijfstelling. Het besluit om de Houston-organisatie uit te breiden, is gebaseerd op de volgende overwegingen:
 - De grote oliemaatschappijen willen graag dat dit soort werk in hun directe omgeving wordt uitgevoerd. In sommige gevallen is het, wil men in aanmerking komen voor deelname aan het project, zelfs een vereiste.
 - In het vorige jaarverslag werd de verwachting uitgesproken dat het gebruik van F(P)SO's in de Golf van Mexico in de nabije toekomst zou worden toegestaan. Inderdaad verklaarde de Minerals Management Service ('MMS') eind 2001 schriftelijk 'geen bezwaar te hebben tegen het gebruik van FPSO-systemen in deze belangrijke olie- en gasprovincie'.

2001

Het jaar 2001 was voor SBM-IMODCO redelijk succesvol, rekening houdend met de recente verhuizing vanuit Californië.

De volgende belangrijke orders werden in 2001 geboekt:

- een opdracht van Conoco Indonesia voor concept engineering en de hierop volgende aanbidding voor de Belanak FPSO, een complexe eenheid voor de

productie van condensaten met uitgebreide gas-behandelingsinstallaties;

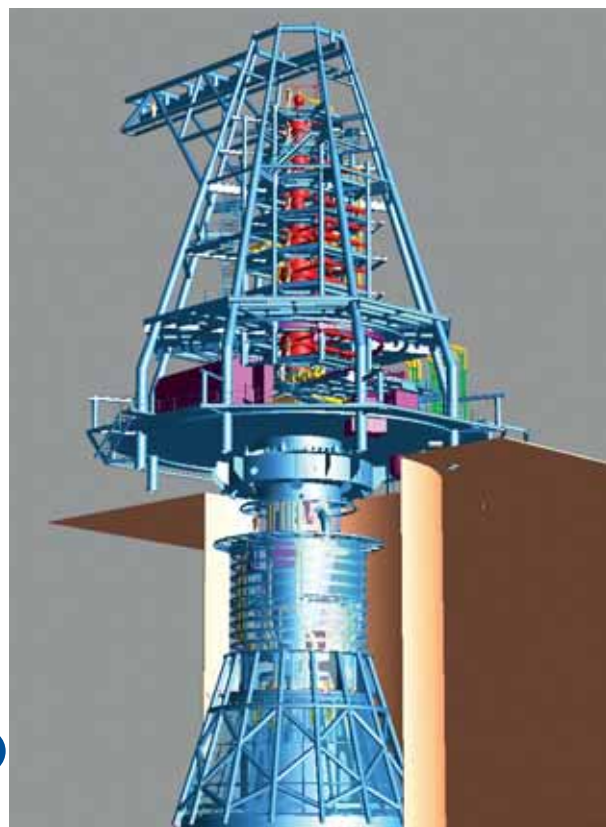
- twee opdrachten van het zusterbedrijf SBM Inc. voor het maken van een aanbidding voor de zeer grote FPSO voor Star Petroleum's Agbami-veld op zeer diep water voor de kust van Nigeria en een Front End Engineering en Design (FEED)-studie voor de FPSO voor het Sutu-Den-veld van Conoco, gelegen voor de kust van Vietnam;
- opdrachten voor de levering van CALM-systemen aan Texaco, Kuwait; CPC, Sri Lanka; Conoco, Indonesië en Enron, India;
- een opdracht als onderaannemer van SBM Inc. voor de capaciteitsvergroting van de Kuito FPSO voor de kust van Angola. De succesvolle uitvoering van dit grote project is een zeer belangrijke stap voorwaarts in het plan de vestiging te Houston op de kaart te zetten als leverancier van complete FPSO's.

De volgende orders werden in 2001 opgeleverd:

- een CALM-boei voor de Chileense nationale oliemaatschappij, ENAP;
- een CALM-boei voor Enron, India (volledig betaald), geleverd uit voorraad;
- een groot aantal orders voor reserveonderdelen voor bestaande systemen.

De financiële resultaten over het boekjaar 2001 waren beter dan die over 2000; dit is enerzijds te danken aan de verbetering van de conjunctuur en gedeeltelijk doordat de verhuizing van het bedrijf naar Houston in de loop van 2001 met succes werd afgerond.

Een 3D-computertekening van de ontkoppelbare 'turret' van de White Rose FPSO, ontworpen door SBM-IMODCO in het kader van een concept definitiestudie (FEED).

Management:

S.A.W. Janse, *Managing Director*

IHC Gusto Engineering levert ontwerp-, engineering- en adviesdiensten, voornamelijk voor de offshore-industrie. De kernactiviteit van IHC Gusto Engineering bestaat uit het maken van complete, gecertificeerde ontwerp pakketten voor werkschepen en platforms, zoals dynamisch positioneerbare boorschepen, 'work-over', pijpenleg- en kraanschepen, offshore kranen met groot hefvermogen en zelfheffende platforms voor de civiele aannemerij.

Ook speciale 'tools' en mechanische constructies zoals zware lieren, slangenhaspels en een zogenaamd 'thruster retrieval' systeem (een systeem dat het mogelijk maakt om de voorstuwing van een schip door middel van een hefinstallatie te lichten en te repareren zonder dat het schip daarvoor in dok hoeft) worden door IHC Gusto Engineering ontworpen en/of geleverd.

Bovendien verleent Gusto ontwerp- en engineering-diensten ten behoeve van de SBM groep, wat betreft de om- en verbouw van schepen tot F(P)SO's en de procesinstallaties aan boord van deze schepen, alsmede de engineering voor de mechanische constructies van de specifieke onderdelen, waarvoor bij Gusto de deskundigheid aanwezig is.

De pijpenlegger 'CSO Deep Blue' voor Coflexip Stena Offshore.

2001

De belangrijkste resultaten, behaald gedurende het jaar 2001 zijn:

- de oplevering van de pijpenlegger 'CSO Deep Blue' aan Coflexip Stena Offshore, waarvoor het ontwerp is gebaseerd op de Gusto 10000 romp;
- omvangrijke engineering-assistentie voor SBM ten behoeve van FPSO projecten;
- verscheidene ontwerpstudies voor pijpenleg- en kraanschepen;
- oplevering van een slangenhaspel voor de Okha FSO;
- gedetailleerd ontwerp voor de nieuwe 'fly-jib' voor een kraan op de 'Balder', in opdracht van Heerema Marine Contractors;
- de toekenning van een contract door Mayflower Energy voor de engineering en levering van zes hefsystemen met een hefvermogen van 2500 ton elk, voor installatie op het windmolen installatieschip TIV-1 van Mayflower.

Technologische hoogtepunten

Verskillende nieuwe producten en ontwerpen werden als marketinginitiatief van IHC Gusto Engineering of in reactie op gerichte vragen van klanten ontwikkeld:

- een modulair J-lay pijpleggsysteem, met een voorspanningskracht van 525 ton, geschikt voor waterdieptes tot 3000 meter;
- een 'Multi-Service' hefschip (MSV), geschikt voor het onderhouden van diepwater productieputten en platforminstallatie- en verwijderingswerkzaamheden;
- het uitbreiden van de benodigde kennis binnen IHC Gusto Engineering voor het ontwerpen van LNG/LPG-schepen, procesinstallaties en opslagsystemen ten behoeve van toekomstige LNG/LPG-F(P)SO's.

Het bedrijf behaalde een hogere winst dan in 2000.

MARINE STRUCTURE CONSULTANTS (MSC) BV

Management:

C.J. Mommaas, *Managing Director*

Marine Structure Consultants (MSC) levert ontwerp, ingenieurs- en adviesdiensten voor mobiele offshore-eenheden, voornamelijk voor de olie-, gas- en de bagger-industrieën. Het bedrijf heeft een uitstekende reputatie voor wat betreft eigen ontwerpen voor 'jack-ups' (hefeilanden) en 'semi-submersible' (half afzinkbare) platforms.

2001

De onderneming was in 2001 zeer goed van werk voorzien in haar diverse marktsegmenten.

De belangrijkste orders in het jaar 2001 zijn:

- een opdracht voor een tweede MSC CJ70-150 MC boorplatform voor Maersk Contractors, te bouwen bij Hyundai Heavy Industries. MSC's levering omvat het basisontwerp en de bijbehorende essentiële en gepatenteerde apparatuur. Deze 'jack-up' is ontworpen voor gebruik op de noordelijke Noordzee, in waterdieptes tot 150 meter. De 'jack-up' is uitgerust met de MSC gepatenteerde XY-cantilever;
- uitgebreide engineeringdiensten voor Boskalis voor de verlenging van de hopperzuiger 'WD Fairway';

- volledige sterkteberekeningen voor de verlenging van de sleephopperzuiger 'Pearl River' van Dredging International;
- het basisontwerp voor een MSC SEA800 jack-up voor civiel constructiewerk voor Hydro Soil Services;
- een opdracht van Maersk Contractors voor het ontwerp van een MSC DSS20-CAS-M halfafzinkbaar booreiland, te bouwen op de werven van KeppelFels te Singapore en Baku. Deze booreenheid zal worden ingezet op de Kaspische Zee in waterdieptes tot 1000 meter;
- engineering van de conversie van een bulkcarrier in een zandtransportschip in opdracht van IHC Holland Engineering & Renovation;
- omvangrijke concept-engineering voor Woodside Energy. Dit resulteerde in de selectie van een 'jack-up' als mogelijk offshore productieplatform voor de ontwikkeling van het Sunrise-veld;
- uitgebreide engineering voor Shell, Iran, aan systemen die het mogelijk maken om het Soroosh/Nowroosh-veld zo vroeg mogelijk te laten produceren.

Technologische hoogtepunten

Dit jaar realiseerde MSC de eerste praktische toepassing van de volgende technische zaken, waaraan jarenlang werd gewerkt:

- de gepatenteerde MSC XY-Cantilever werd toegepast op twee MSC CJ70-150 MC platforms voor Maersk;
- het ontwerp van een semi-submersible uit de MSC DSS serie werd voor de eerste keer (ook door Maersk) gekozen voor een nieuwe unit, bestemd voor de Kaspische Zee.

Het bedrijf realiseerde dit jaar een redelijke winst.

Het MSC CJ70-150 MC zelfheffend booreiland in aanbouw op de werf van Hyundai Heavy Industries in Korea.

ATLANTIA OFFSHORE LIMITED

Management:

J. Blandford, *President*

Met de aankoop van Atlantia Offshore Ltd. in juli 2001 heeft de groep toegang gekregen tot bewezen 'tension-leg' platform (TLP) technologie. Dit product is bij uitstek geschikt om de 'christmas trees' (afsluiters) van olieputten in diep water boven het wateroppervlak te brengen. De technologie van Atlantia past uitstekend bij de drijvende olieproductietechnologie van de groep. Bovendien geeft Atlantia de groep toegang tot de groeiende diepwatermarkt in de Golf van Mexico. De overname stelt Atlantia op haar beurt in staat toegang te krijgen tot het wereldwijde marketingnetwerk en de financiële slagkracht van de groep, hetgeen Atlantia's strategische doel om 'turnkey' SeaStar® producten op de internationale markt te brengen, ondersteunt.

Belangrijke nieuwe opdracht

In september 2001 ontving Atlantia een opdracht van TotalFinaElf voor een Seastar® TLP als centraal platform voor de ontwikkeling van het Matterhorn-veld gelegen in het Mississippi Canyon gebied van de Golf van Mexico. Op het platform is plaats voor negen 'christmas trees' voor diepwaterolieputten; het zal in het tweede kwartaal van 2003 worden geïnstalleerd.

De SeaStar® werd gekozen na een uitputtend selectieproces dat in 1999 begon. Met deze order is een bedrag van US\$ 175 miljoen gemoeid. Voor het bedrijf betekende deze opdracht zowel commercieel als technisch een doorbraak.

De Matterhorn SeaStar® is een prototype voor toekomstige platforms, waar een TLP met een FPSO of een FSO wordt gecombineerd, of voor gebruik als centrale productie-eenheid in de Golf van Mexico en elders.

De olie- en gasbehandelingsfaciliteiten aan boord van de Matterhorn TLP zullen 33.000 vaten olie en 55 mmscf aardgas per dag kunnen verwerken en 30.000 vaten water onder hoge druk in het reservoir kunnen injecteren. Het ontwerp van het SeaStar® platform omvat separate 'risers', die direct toegang geven tot de oliebronnen voor herstel en onderhoud ervan.

De geproduceerde olie en het gas worden via twee aparte stalen leidingen naar de wal getransporteerd. Het totale gewicht van de productieinstallatie en de accommodatie inclusief het helikopterdeck (de 'payload') zal 12000 ton bedragen.

In 2001 opgeleverde grote opdracht

In juli 2001 werd een SeaStar® TLP opgeleverd aan de combinatie Chevron/BHP en geïnstalleerd op 650 meter diep water op het Typhoon-olieveld in de Golf van Mexico. Het project werd in een recordtijd uitgevoerd. Slechts zeventien maanden na goedkeuring in februari 2000 was de installatie gereed om de eerste olie en gas te produceren. De combinatie Chevron/BHP heeft openlijk zijn waardering uitgesproken voor het bereiken van de volgende drie mijlpalen door Atlantia:

- projectduur: vijf maanden korter dan voor een vergelijkbare 'klassieke' oplossing;
- een besparing van US\$ 30 miljoen op de begroting van Typhoon;
- geen bedrijfsongevallen die werktijdsverliezen tot gevolg hadden.

De prestatie van Atlantia werd door Chevron beloond met de toekenning van de 'PACESETTER' prijs.

De productieinstallatie op het Typhoon-platform kan 40.000 vaten olie en 60 mmscf gas per dag verwerken, geproduceerd door vier onder water afgewerkte putten die met flexibele halfstalen leidingen aan de TLP zijn verbonden. De geproduceerde olie- en gasproducten worden via pijpleidingen naar de wal gebracht.

Met het Typhoon-project passeerde Atlantia een belangrijke mijlpaal in de ontwikkeling van het bedrijf. De projectontwikkelingsgroep van Atlantia voldoet nu aan de stringente eisen van een internationale olie-maatschappij. Voor deze toch complexe TLP, de derde in een serie ontwikkeld voor fabricage in de VS en installatie in diep water van de Golf van Mexico, werd gebruik gemaakt van standaardontwerpen en -configuraties, hetgeen tijdwinst en kostenbesparingen oplevert. Deze in het verleden door Atlantia succesvol toegepaste aanpak voor platforms in ondiep water is hiermee ook geïntroduceerd in de diepwatermarkt.

Technologische vernieuwingen

Als deel van het Typhoon-project ontwikkelde Atlantia haar eigen geïntegreerde beheerssysteem voor documentatie en projectinformatie, genaamd PRISM (Project Real Time Information Sharing and Management). Met PRISM hebben zowel de projectleiding als de klant directe toegang tot alle belangrijke gegevens zoals engineering, inkoop, fabricage, toeleveranciers en hun leveranties. De opbouw van PRISM is zo dat verschillende projecten simultaan behandeld kunnen worden zonder dat er veel nieuw leidendevend personeel hoeft te worden toegevoegd. Hiermee is het bedrijf in staat om in de toekomst meerdere projecten tegelijkertijd te kunnen uitvoeren.

Het ontwerp van het SeaStar® concept heeft zich ontwikkeld vanaf een zeer klein platform met een

draagkracht van slechts 500 ton tot één dat met gemak een productie- en boorinstallatie kan dragen met een gewicht van 15000 ton of zelfs meer. Ontwerpen voor veel grotere units met een navenant groter draagvermogen en voor veel dieper water (meer dan 3000 meter) staan op de tekentafel. Dergelijke ontwerpen maken het de groep mogelijk om complete ontwikkelingsplannen voor olievelden voor gebruik waar ook ter wereld aan te bieden, bestaande uit een FPSO en als satellietstelsel één of meer TLP's met aan dek afgewerkte olieputten.

Als ander uiterste heeft Atlantia een ontwerp klaarliggen voor een veel kleinere uitvoering van de huidige SeaStar®: de MicroStar. Deze nieuwe technologie wordt aangeboden voor goedkope meet- en regelboeien of voor onbemande algemene nutsplatforms. De MicroStar kan worden ingezet waar strategisch geplaatste faciliteiten vereist zijn om meet- en regelsystemen te vereenvoudigen, goede stroming van olie en gas zeker te stellen of extra dekruimte te verschaffen voor de uitbreiding van de installaties van bestaande platforms.

Atlantia heeft in 2001 een kleine winst geboekt.

Een computertekening van het Matterhorn SeaStar® diepwater platform. Op de TLP worden boven het wateroppervlak afgewerkte putten en boorinstallaties voor onderhoud geïnstalleerd.

BAGGER-/OVERIGE GESPECIALISEERDE SCHEEPSBOUW

IHC HOLLAND NV

Management:

J. van Sliedregt, *President-directeur*

F. Brouwer, *Financieel directeur*

IHC Holland, dat een historie kent van meer dan 300 jaar, is wereldwijd marktleider op het gebied van het ontwerpen en bouwen van 'custom-built' en standaard baggermaterieel. In andere scheepsbouwsectoren worden steeds meer werkzaamheden uitbesteed aan toeleveranciers. IHC Holland maakt hierop een uitzondering door alle essentiële technologieën voor de ontwikkeling van het baggermaterieel in eigen beheer te houden. Het betreft hier het ontwerpen en vervaardigen van baggeronderdelen, complete baggerinstallaties, hydraulische installaties, alsmede de instrumentatie en de automatisering van de producten.

De bouw van complete baggerschepen vindt plaats op haar twee moderne werven in Nederland of op de werven van haar zusterbedrijven Merwede Shipyard en van der Giessen-de Noord. Door de toename van uitbestedingen van het niet-baggerspecifieke deel van het materieel veranderen ook de eisen die aan het personeel en de organisatie worden gesteld. Er is een toenemende behoefte aan 'multi-skill' personeel en er worden hogere eisen gesteld aan de coördinatie van de uitbestedingen en het logistieke proces op de bouwerven.

Op verzoek van de opdrachtgever wordt soms gebouwd op werven in het land waar de klant gevestigd is. Wanneer lokale bouw vereist is, levert IHC Holland het ontwerp, de componenten voor de baggerinstallatie, de besturingssystemen, alsmede de technische ondersteuning en begeleiding tijdens de bouw.

Binnen IHC Caland zijn IHC Holland en haar zustermaatschappij Merwede Shipyard de enige bedrijven met een belangrijke thuismarkt, te weten de sterke en toonaangevende Nederlandse en Belgische baggerondernemingen. Door fusies en overnames ontstaan grotere bedrijven, die de internationale concurrentiepositie verder versterken. De aannemers, de werven, de toeleveranciers, het gespecialiseerde wetenschappelijk onderwijs, onderzoek en opleidingsinstituten vormen een sterke maritieme baggercluster.

Naast het leveren van nieuw baggermaterieel richt IHC Holland zich ook op de activiteiten die na de verkoop ('after sales') plaatsvinden. Uitgangspunt hierbij is, dat

gedurende de levensduur van het materieel nalevering van reserveonderdelen en componenten wordt verzorgd, wat tot een blijvende relatie met de klanten leidt. Ook hier zijn de kwaliteit/prijsverhouding en leveringsbetrouwbaarheid van doorslaggevend belang. In het afgelopen jaar is een aantal concrete doelstellingen geformuleerd, dat tot verdere verbeteringen op het gebied van kwaliteit en levertijden voor naleveringen moet leiden. Met de praktische uitvoering hiervan is inmiddels een begin gemaakt.

De ontvangen baggernieuwbouwopdrachten zijn zowel in aantal als totaal orderbedrag duidelijk hoger dan in het jaar 2000. Na de investeringen in jumbo sleephopperzuigers ligt nu het accent op kleinere en middelgrote schepen.

Vermeldenswaard is voorts dat er sinds lange tijd door één van onze klanten is besloten tot de investering in een grote zelfvarende snijkopzuiger. IHC Holland is verheugd dat de opdracht voor het ontwerp en de bouw van de grootste zelfvarende snijkopzuiger ter wereld, ondanks felle internationale concurrentie, kon worden verkregen. Ook de verkopen van standaard snijkopzuigers zijn belangrijk hoger dan in het voorgaande boekjaar.

In 2001 is IHC Holland Parts & Services gestart met een servicevestiging in Singapore. Hierdoor is de onderneming in staat het principe van het bijstaan van de klant ook daadwerkelijk inhoud te geven.

De 5000 m³ zeezand- en grinddiepzuiger 'Charlemagne'.

IHC Holland streeft ernaar haar leidende positie op de markt voor baggermaterieel te behouden. Teneinde minder afhankelijk te worden van alleen de bouw van baggermaterieel, heeft IHC Holland zich de afgelopen jaren ook op andere markten begeven, waar haar kennis en productiefaciliteiten eveneens ingezet kunnen worden. Deze nieuwe activiteiten zijn gebundeld en ondergebracht in de cluster 'Foundation en tunnelling'.

Uit een analyse blijkt dat met name de toepassing van zwaardere hamers bij de olie- en gaswinning en voor de uitvoering van grote civiele werken een nichemarkt voor de door IHC ontwikkelde hydrohamer zijn. Op het land vinden belangrijke innovatieve ontwikkelingen plaats vanwege de noodzaak milieuvriendelijker (met name trillingvrij en geluidsarm) te funderen. Om aan deze eisen te voldoen, worden fundatiepalen in de grond geboord of geschroefd. Hiervoor worden zware heistellingen, zoals de door IHC vervaardigde Fundex-machine, gebruikt. Daarnaast worden de te bouwen constructies steeds groter en zwaarder, wat verdergaande technische ontwikkelingen vereist, bijvoorbeeld op het gebied van de kwaliteit van de houdkracht.

IHC Handling Systems is reeds jaren marktleider op het gebied van gereedschappen om zware fundatiepalen, zoals gebruikt in de offshore, te hijsen en te positioneren.

Alhoewel een opdracht voor het ontwerpen van een tunnelboormachine voor de St. Hubertustunnel in Den Haag werd ontvangen en uitgevoerd, heeft de Minister van Verkeer en Waterstaat, hangende de oplossing van enkele technische en budgettaire zaken, nog geen opdracht gegeven om het volledige contract uit te voeren.

2001

De belangrijkste nieuwe orders waren:

- een 13700 m³ sleephopperzuiger voor DEME, België, uitbesteed aan Merwede Shipyard;
- een 3500 m³ sleephopperzuiger voor Tianjin Waterway Bureau, Volksrepubliek China;
- een 27000 kW zelfvarende snijkopzuiger voor Dredging and Maritime Management SA (DMM), Luxemburg;
- een 2800 m³ sleephopperzuiger voor Aannemingsbedrijf Krul, Nederland;
- een 4750 m³ sleephopperzuiger voor van Oord UK Ltd., Verenigd Koninkrijk;
- vijftien snijkopzuigers van de standaard IHC Beaver-serie voor klanten in Nederland, Duitsland, Spanje, Italië, Rusland, Bulgarije, Zuid-Afrika, Iran, Saudi-Arabië, Nigeria, Bangladesh en de Volksrepubliek China;
- een 1500 KVA wielzuiger voor Millennium Inorganic Chemicals do Brasil SA, Brazilië;
- de complete vervanging van de baggerautomatisering van de 16113 kW snijkopzuiger 'Marco Polo' door IHC Systems in opdracht van Port Louis Maritime Corporation, een 100% dochteronderneming van Jan de Nul NV, België;
- een baggerinstallatie voor grote waterdiepte voor IHC Holland Parts & Services voor de 33000 m³ sleephopperzuiger 'Vasco da Gama' voor Jan de Nul Groep, België;

Speciaal ontworpen onderwaterpomppunit van de sleephopperzuiger 'HAM 318'.

- negentien IHC hydrohamers, variërend in grootte van SC 30 tot de S 500; ook werden meer dan honderd verhuurorders geboekt;
- een viertal 'jacket leg grippers' geleverd door IHC Handling Systems aan Aker Maritime in Noorwegen voor het tweedelige Kvittebjorn Jacket; de grippers zijn gebouwd voor een pootdiameter van 2900 mm en hebben een capaciteit van 2500 ton. Ook werden veertien tijdelijke 'jacket leg grippers' voor Chevron Thailand en twee 'internal lifting clamps' inclusief aggregaten en slangenhaspels voor COOEC, Volksrepubliek China geleverd;
- 379 sets SUPREME[®] schroefaskokerafdichtingen van verschillende afmetingen en types en 196 LIQUIDYNE[®] pompasafdichtingen, verkocht en geleverd door IHC Holland Lagertmit.

Supreme schroefasafdichting. Liquidyne pompasafdichting.

De nieuwe opdrachten, zoals hierboven genoemd, tezamen met de doorlopende vraag naar nalevering van reserveonderdelen en componenten hebben geresulteerd in een heel goede orderontvangst. Deze orderontvangst, gevoegd bij de orderportefeuille bij de start van het jaar, heeft geleid tot een volledige werkbezetting van alle units. Tevens moest een aanzienlijke hoeveelheid werk worden uitbesteed aan zusterbedrijven en derden.

Op basis van de orderportefeuille aan het einde van het jaar en de positieve marktverwachtingen voor het komend jaar wordt ook voor 2002 een volledige bezetting van de werven en de andere units verwacht.

Het totaalbedrag van de afleveringen was in 2001 aanzienlijk hoger dan in het voorgaande jaar, met name als gevolg van de oplevering van twee jumbo sleep-hopperzuigers.

De belangrijkste opleveringen gedurende 2001 waren:

- de 7400 m³ sleephopperzuigers 'DCI XVI' en 'DCI XVII' voor de Dredging Corporation of India;
- de 1200 m³ sleephopperzuiger 'Hansakawa' voor Sri Lanka Ports Authority, Sri Lanka;

7400 m³ sleephopperzuiger 'DCI dredge XVII'.

- de 21500 m³ sleephopperzuiger 'Rotterdam' voor Anglo Dutch Dredging Ltd., Verenigd Koninkrijk;
- de 23700 m³ sleephopperzuiger 'HAM 318' voor HAM Dredging Ltd., Verenigd Koninkrijk;
- de 10500 kW snijkopzuiger 'Kattouf' voor National Marine Dredging Corporation, Abu Dhabi;
- 22 snijkopzuigers van de IHC Beaver serie voor klanten over de gehele wereld;
- een samenwerkingsopdracht van IHC Holland Engineering & Renovation voor negen snijkopzuigers, gebouwd in de Volksrepubliek China;
- een 24 meter lange sleepboot van Delta Shipyard voor een klant in Soedan;
- veertien IHC hydrohamers in verschillende grootte aan klanten over de gehele wereld.

Technologische hoogtepunten

- de 23700 m³ sleephopperzuiger 'HAM 318', die in oktober 2001 werd overgedragen aan HAM Dredging Ltd., is uitgerust met hoog rendementen onderwater baggerpompen en binnenboord baggerpompen, die geschikt zijn om te baggeren tot een diepte van 110 meter. De 'HAM 318' heeft een hoge scheepssnelheid in verhouding tot het geïnstalleerd vermogen, een groot laad-

vermogen op beperkte diepgang en op maat gesneden automatiserings- en power management systemen.

- IHC Holland Parts & Services is gestart met de bouw van de grootste diepwininstallatie voor de grootste sleephopperzuiger ter wereld, de 'Vasco da Gama' van de Belgische Jan de Nul Groep. Deze diepwininstallatie met onderwaterpomp met een geïnstalleerd vermogen van 6500 kW maakt het mogelijk om in de toekomst op een diepte van 155 meter te kunnen gaan baggeren, waardoor wederom grenzen verlegd worden.
- 2001 mag het jaar van de doorbraak van het MAX 5 gietmateriaal genoemd worden. Jarelang is in nauwe samenwerking tussen IHC Holland Parts & Services en de gietrij van IHC Holland, Litostrój in Slovenië, gewerkt aan het ontwikkelen van een zeer slijtvast materiaal in het bijzonder ten behoeve van waaiers. Tot en met de allergrootste waaier toe is bewezen dat een kwalitatief hoogwaardig product geleverd kan worden.
- Een belangrijk wapenfeit voor Hydrohammer in 2001 was het succes van het horizontaal (tunnel)heien. Samen met Ballast Nedam Construction Inc. in Amerika werd in Florida een buis van 3 meter diameter en een lengte van 91 meter onder een dijk, waarover zowel een spoorweg als een snelweg loopt, doorgeheid. Dit betekent een stap voorwaarts in de bijzondere tunnelbouw.

Het aanleggen van een tunnel in Florida in de VS middels het horizontaal heien met een IHC hydrohamer.

Synergie

- Na een rustige periode in de 'swivel'fabriek van IHC Holland Parts & Services is in 2001 wederom een aantal 'swivelstacks' voor SBM gebouwd. Deze 'stacks' ten behoeve van Shell Soroosh, Shell EA en ExxonMobil generieke FPSO 'A' zijn in de loop van het jaar in nauwe samenwerking met SBM gebouwd en getest.
- IHC Hydrohammer heeft regelmatig contact met SBM-IMODCO en IHC Gusto Engineering over nieuwe verankeringsmethoden en het uitvoeren van heikwerk.

Over het jaar 2001 werd een zeer bevredigend resultaat behaald. De overdekking van indirecte kosten, ten gevolge van de hoge bezettingsgraad, heeft hier in belangrijke mate aan bijgedragen.

Het roterende gedeelte van een afmeerplatform met een flexibele arm (Jacket Soft Yoke) van de Shell EA FPSO vlak voor het verladen in Abu Dhabi; op de achtergrond is de 'jacket' te zien. IHC Holland bouwde de 'swivel' voor dit systeem.

MERWEDE
shipyard

MERWEDE SHIPYARD

Directie:

A.J. Houweling, *Algemeen directeur*

T. Rietdijk, *Financieel directeur*

Merwede Shipyard werd in 1902 opgericht als scheepswerf en is in de voorbije jaren uitgegroeid tot een multidisciplinair bedrijf, bestaande uit vier bedrijfsdelen, gericht op scheepsnieuwbouw, de bouw van exclusieve interieurs, scheepsreparatie en de fabricage van niet-standaard industriële appendages. De onderneming behoort sinds 1993 tot IHC Caland.

Merwede Shipyard is een internationaal erkende scheepsbouwer van 'custom built', hoogwaardige zeegaande schepen waaronder baggerschepen, veerschepen, cruiseschepen, windjammers, chemicaliëntankers, onderzoeksvaartuigen, offshorevaartuigen, zware lading schepen en specialistische Ro-Ro schepen.

Merwede Meubel en Interieurbouw is een gespecialiseerde bouwer van 'custom built' interieurs van hoge kwaliteit voor zowel de maritieme industrie als de utiliteitsbouw. De productkwaliteit wordt gewaarborgd door een gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem.

Merwede Reparatie is een gespecialiseerde werf voor onderhouds-, reparatie- en conversiewerkzaamheden aan kustvaarders, offshorewerkschepen, baggerschepen, sleepboten en allerlei soorten binnenvaartschepen, inclusief riviercruiseschepen.

Merwede Valves is een ISO 9001 gecertificeerde specialist in het fabriceren van maatwerk industriële afsluiters voor toepassing in de olie- en gasindustrie, chemische industrie en electriciteitcentrales. Zeer korte levertijden zijn het resultaat van een flexibel productieproces.

2001

2001 was een goed jaar voor Merwede Shipyard met tegen het einde van het jaar een belangrijke opdracht voor twee grote schepen van Boskalis.

De volgende belangrijke orders zijn in 2001 verkregen:

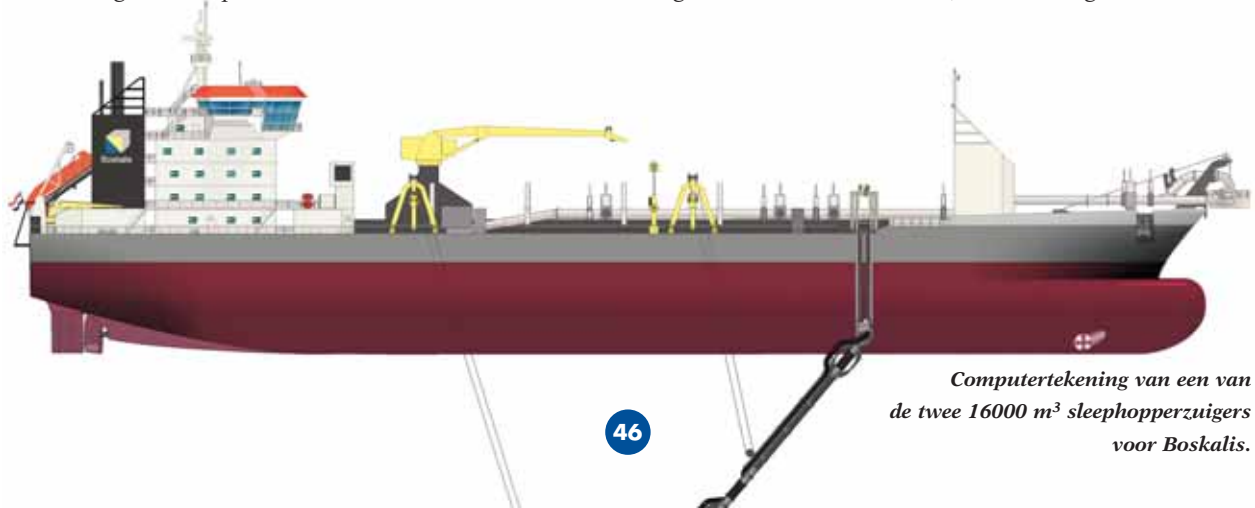
- een 13700 m³ sleephopperzuiger van het Belgische bedrijf DEME (Dredging, Environmental and Marine Engineering) via IHC Holland Dredgers. Het schip is een aangepaste versie van de 'Lange Wapper', die in 1999 door Merwede Shipyard geleverd werd. Eén van de meest innovatieve kenmerken van dit schip is de nieuw ontwikkelde software die alle bagger-, navigatie- en surveysystemen integreert. De samenwerking tussen IHC Holland en Merwede Shipyard toont aan dat de scheepsbouwcapaciteit binnen IHC Caland flexibel en economisch ingezet wordt;
- twee 16000 m³ sleephopperzuigers voor Boskalis. De schepen zijn voor wat betreft hoppercapaciteit en deadweight ontworpen om zand te baggeren, maar ook andere grondsoorten kunnen met hetzelfde gemak gebaggerd worden. Voorts zijn nieuwe beveiligingen voor overbelading aangebracht;
- een luxe riviercruiseschip voor chronisch zieke en gehandicapte passagiers voor de Stichting Varende Recreatie.

De volgende orders zijn in 2001 opgeleverd:

- de 4900 m³ sleephopperzuiger 'Waterway' voor Westminster Dredging Company van de Koninklijke Boskalis Westminster Groep. Het schip is het eerste van een nieuwe generatie voor vele doeleinden geschikte hopperzuigers met een geringe diepgang. De 'Waterway' is in staat slib, zand, zachte klei, compacte zanderige klei, compact fijn zand, hard zand en grind te baggeren. Het schip is tevens voorbereid om op diep water te kunnen baggeren en voor het ontzilten van zand;
- vier riviercruiseschepen voor Viking River Cruises. Deze schepen zijn een verdere ontwikkeling van de succesvolle, eerder geleverde schepen. Ze zijn wat langer (114,34 meter) en de afmetingen van hutten en publieke ruimten zijn groter.

Ten gevolge van de eind 2001 goed gevulde orderportefeuille ziet de werkbezetting van Merwede Shipyard er voor wat de scheepsnieuwbouw betreft bevredigend uit tot eind 2003.

De onderneming behaalde, ondanks dat – door onderbezetting gedurende het eerste halfjaar – het resultaat lager was dan dat over 2000, een bevredigend resultaat.

Computertekening van een van de twee 16000 m³ sleephopperzuigers voor Boskalis.

van der Giessen-de Noord N.V.

VAN DER GIESSEN-DE NOORD N.V.

Management:

D.J. Brink, *Algemeen directeur*

W. Stout, *Directeur Techniek*

J.W.G. van der Graaf, *Directeur Productie*

van der Giessen-de Noord bouwt zeer gecompliceerde 'custom-built' schepen, zoals snelle Ro-Ro schepen en veerboten met passagiersaccommodatie, werkschepen voor de offshoreindustrie en kabelleg- en kabelonderhoudsschepen. Sinds de overname door IHC Caland in 1997, bouwt van der Giessen-de Noord in samenwerking met IHC Holland zeer grote sleepopperzuigers, die vanwege de afmetingen van de hellingen niet bij de andere werven van de groep gebouwd kunnen worden.

Sinds ruim een jaar richt van der Giessen-de Noord zich op de markt voor zeer luxe (kleine) passagiersschepen en mega jachten. De werf werkt daarbij voor wat betreft de marketing, verkoop en luxe afbouw samen met bestaande spelers in deze markt. Door de technologische overeenkomsten met snelle veerboten, een korte bouw-tijd en efficiënte productieprocessen lijkt deze markt aantrekkelijk voor van der Giessen-de Noord.

De belangrijkste concurrenten van van der Giessen-de Noord zijn Aker Finnyards (Finland), Fincantieri (Italië), Flender (Duitsland), IZAR (Spanje) en Hyundai Mipo (Korea).

2001

Het jaar was, omdat er geen grote nieuwe opdrachten werden geboekt en er aanzienlijke problemen waren bij de uitvoering van de grote orderportefeuille, niet bijzonder goed voor van der Giessen-de Noord.

In 2001 werden de volgende orders opgeleverd:

- een chemicaliën tanker voor ALINA Shipping Ltd., Isle of Man;
- een 21500 m³ sleepopperzuiger voor Anglo Dutch Dredging Ltd. (Ballast Nedam), Verenigd Koninkrijk, in samenwerking met IHC Holland;

23700 m³ jumbo sleepopperzuiger 'HAM 318'.

- een 23700 m³ sleepopperzuiger voor HAM Dredging Ltd., Verenigd Koninkrijk in samenwerking met IHC Holland;
- een kabelonderhoudsschip voor Global Marine Systems Ltd., Verenigd Koninkrijk.

Het onderhanden werk bestaat uit:

- een luxe passagiersschip voor SETE Triton Ltd., Cayman Islands;
- een Ro-Pax veerschip voor Société d'Armement Maritime du Calvados (Brittany Ferries), Frankrijk;

Ro-Pax veerboot voor Brittany Ferries.

- een multipurpose offshore werkschip voor Toisa Ltd., Bermuda;
- een Ro-Pax veerschip voor Société Nationale Maritime Corse Méditerranée, Frankrijk.

Technologische hoogtepunten

In 2001 zijn grote investeringen gedaan in verbeteringen in het proces van snijden en vormen van platen en profielen, de zogenaamde 'voorbewerking'. Deze verbeteringen omvatten onder andere de koppeling van het CAD/CAM systeem met snij- en vormmachines en de introductie van een logistiek plannings- en beheers-systeem. Begin 2002 is deze toevoeging aan de faciliteiten in gebruik genomen.

In het begrotings- en ontwerpproces wordt gestreefd naar kortere doorlooptijden en hogere efficiency door onderaannemers en leveranciers te stimuleren in het door van der Giessen-de Noord gebruikte CAD/CAM format te tekenen. Voor onderaannemers en leveranciers betekent het gebruik van dit, wereldwijd meest gebruikte, format een groter marktgebied.

Eind 2000 zijn door Europese werven veel orders afgesloten, onder andere met het oog op het beëindigen van overheidssteun aan werven. Dit leidde tot een zwaar overspannen situatie op de markt voor tijdelijke inleenschepen en toeleveranciers, een markt waar van der Giessen-de Noord, door haar streven naar lage vaste kosten, sterk afhankelijk van is. Het daaruit voortvloeiende gebrek aan kwalitatief goed personeel, vertragingen bij toeleveranciers en, achteraf gezien, eigenlijk een te grote bedrijfsdruk bij van der Giessen-de Noord zelf, hebben de efficiency sterk onder druk gezet.

Het bedrijfsresultaat over 2001 was daardoor zeer teleurstellend.

NKI GROUP

Management:

G.E.E. Aerts, *Managing Director*

B.A. den Bezemer, *Director*

NKI Group heeft een uitstekende reputatie opgebouwd in de markt voor luchthaveninterieurs. Sedert 1974 is de groep onafgebroken betrokken geweest bij de realisatie van meer dan 350 luchthavenprojecten over de gehele wereld. NKI heeft een vooraanstaande positie in deze markt.

De kernactiviteiten van NKI omvatten in hoofdzaak het ontwerpen, engineeren, leveren en installeren van geïntegreerde luchthavenprojecten.

Door de overname van Aviobridge, momenteel opererend onder de naam NKI Aviobridge, kan de groep nu geïntegreerde 'turn-key' projecten offeren in de luchthavenmarkt.

Verwacht wordt dat door de komst van de nieuwe Airbus A380, NKI Aviobridge opnieuw een vooraanstaande rol in de markt voor passagiersbruggen kan spelen, daar NKI reeds beschikt over een 'over the wing' passagiersbrug, welke kan opereren op twee niveaus, en die nodig is voor de nieuwe Airbus A380.

2001

De dramatische gebeurtenissen op 11 september 2001 in New York en Washington hebben een enorme impact gehad op de omzet in de luchtvaartsector en dus ook op de luchthavenmarkt. De meeste geplande luchthavenprojecten werden in de ijskast gezet of vertraagd en luchthavens concentreren zich nu op veiligheidsaspecten. De eerste tekenen van herstel zijn echter merkbaar. Een verder herstel wordt in de tweede helft van 2002 verwacht en een normalisering van de markt in 2003.

In 2001 werden de volgende projecten geboekt:

- contract voor de levering en installatie van 15000 borden voor de bewegwijzering van twaalf stations van de nieuwe East Rail voor KCRC (Kowloon Canton Railway Corporation) in Hong Kong;
- contract voor 'Concourse C' in Fort Lauderdale, Verenigde Staten;
- contracten voor de renovatie van diverse luchthavens in Egypte en de Filipijnen;
- contract voor de Royal Academy in Londen, Verenigd Koninkrijk;
- contract voor taxibaanveldborden in Jakarta, Indonesië;
- contract voor een nieuwe passagiersbrug voor de veerverbinding in IJmuiden;
- contract voor NKI Avio passagiersbruggen voor Almaty Airport, Kazachstan.

In 2001 werden de volgende projecten opgeleverd:

- het 'Terminal 4' project voor JFK Airport, New York, Verenigde Staten;
- renovatie van drie luchthavens in Namibië en Moskou, Rusland;
- diverse orders voor taxi- en landingsbaanveldborden;
- diverse NKI Avio passagiersbruggen op Heathrow Airport, Londen, Verenigd Koninkrijk;
- diverse Aprondrive passagiersbruggen op Schiphol;
- drie 'over the wing' passagiersbruggen op Schiphol.

De onderneming leed dit jaar een klein verlies, maar verwacht over 2002 een positief resultaat te behalen, vooropgesteld dat het verwachte marktherstel ook werkelijk plaatsvindt.

Incheckbalies op een luchthaven, ontworpen en geleverd door de NKI Group.

Preadvies van de Raad van Commissarissen

Preadvies

Werkzaamheden van de Raad

De Nederlandse wet legt aan commissarissen twee taken op en wel het houden van toezicht op het beleid van de Raad van Bestuur en op de algemene gang van zaken in de onderneming en het terzijde staan en adviseren van de Raad van Bestuur. De wet schrijft voor dat commissarissen zich richten naar het belang van de onderneming.

Het met raad terzijde staan van de Raad van Bestuur kan op specifieke onderwerpen betrekking hebben. In het afgelopen jaar was dat bijvoorbeeld het geval ten aanzien van de versterking van het eigen vermogen door een aandelenemissie, waarover in en buiten de vergaderingen met ons overlegd werd. Ook het voorstel voor de overname van Atlantia Offshore Limited werd door ons in het verslagjaar beoordeeld en goedgekeurd. Maar die raad wordt ook in onze vergaderingen met de Raad van Bestuur over de hoofdlijnen van het beleid gegeven. In de eerste vergadering van het jaar bespreken wij het operationeel plan en in de volgende vergaderingen vergelijken wij dat plan met de realisatie en de verwachtingen ten aanzien van de rest van het jaar. De discussie gaat dan hoofdzakelijk over een schriftelijk verslag, dat de Raad van Bestuur uitbrengt en waarbij de ontwikkeling van het bedrijf als geheel en die van de van het concern deel uitmakende dochtermaatschappijen de revue passeert. Zowel voor de onderneming als voor de dochtermaatschappijen worden de kansen en gunstige ontwikkelingen gerapporteerd, alsmede de tegenslagen en de bedreigingen. Het is belangrijk dat ook bedreigingen in een vroege fase onze aandacht krijgen, omdat de ervaring leert dat er dan als regel wel wat aan te doen is. De confrontatie van kansen en bedreigingen is voor ons onontbeerlijk om een weloverwogen oordeel te kunnen vellen en om verantwoord raad te kunnen geven. De aard van het bedrijf van IHC Caland brengt mee, dat de resultaten op korte termijn als regel goed voorspelbaar zijn, waarbij mee- en tegenvallers elkaar ongeveer compenseren. Daarom behoeft de vergelijking van plan en kwartaalcijfers in onze vergaderingen niet veel tijd te kosten en kunnen wij ons concentreren op de langetermijnontwikkelingen op technisch gebied, de ontwikkeling van de orderportefeuille en de concurrentiepositie van de groep. Onze novembervergadering vond ditmaal bij SBM in Monaco plaats. Wij werden bijgepraat over fascinerende technische ontwikkelingen, wij namen met genoegen kennis van de stand van zaken op het gebied van interne controle (heel belangrijk in wat nu een miljardenbedrijf geworden is) en wij kregen een presentatie over de financiering van de te verwachten snelle groei. Daaruit bleek dat de groep in staat moet zijn die groei als zelfstandige onderneming, met behoud van acceptabele balansverhoudingen, te realiseren.

Het is in Nederland langzamerhand gebruik geworden de taak van de Raad van Commissarissen in de eerste plaats te zien als het toezicht houden op het beheersen van de risico's. Wij onderschatten het belang van dat aspect van onze taak niet. Zo realiseren wij ons dat het in snel tempo kapitaalintensiever worden van de groep, doordat zij steeds vaker leaseovereenkomsten sluit voor FPSO's, hetgeen een stabiele inkomensstroom oplevert door de langjarige contracten. Die toenemende kapitaalintensiteit brengt echter ook risico's mee, doordat het merendeel van de leasecontracten een kortere looptijd heeft dan de afschrijvingstermijnen van deze eenheden. De Raad van Bestuur brengt die risico's regelmatig in kaart en wij bekijken nauwgezet of ze acceptabel blijven.

Toch zien wij het in het oog houden van risico's niet als de kern van onze taak. Wellicht omdat wij allen leiding gegeven hebben aan ondernemingen, is het onzes inziens de eerste taak van een raad als de onze het assisteren bij het grijpen van de kansen, die de onderneming geboden worden. Een onderneming die perfect zijn risico's beheerst, maar de kansen laat liggen, rooit het op den duur niet.

Aanbieding jaarrekening

Wij bieden u hierbij de door de Raad van Bestuur opgemaakte jaarrekening ter goedkeuring aan. Deze jaarrekening is door de Raad van Commissarissen vastgesteld en vervolgens door de bestuurders en de Raad van Commissarissen ondertekend.

Zij omvat:

- het geconsolideerde resultatenoverzicht over 2001
- het geconsolideerde vermogensoverzicht per 31 december 2001
- het geconsolideerde kasstroomoverzicht

en de toelichting bij deze overzichten en

- de balans per 31 december 2001 van IHC Caland N.V.
- de winst- en verliesrekening over 2001 van IHC Caland N.V.

en de toelichting hierop.

De jaarrekening is gecontroleerd en van een goedkeurende verklaring voorzien door KPMG Accountants N.V.

De Raad van Commissarissen adviseert u:

- de jaarrekening zoals vastgesteld goed te keuren en de winstbestemming vast te stellen als vermeld in het verslag van de Raad van Bestuur, waaronder begrepen een dividend in contanten op de gewone aandelen van € 1,36 per aandeel;

- aan de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen decharge te verlenen voor hun taakuitoefening in 2001 voor zover die blijkt uit de jaarrekening, het jaarverslag en de overige stukken die daarbij zijn gevoegd, alsmede de toelichting daarop in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Indien u bereid bent dit advies te volgen, zal vanaf 20 juni 2002 € 1,36 dividend op de gewone aandelen van € 1,- betaalbaar zijn.

Het dividend kan naar keuze van de aandeelhouder geheel in contanten dan wel in aandelen worden opgenomen. Op de agenda van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van IHC Caland N.V., welke vergadering op 7 juni 2002 gehouden zal worden, staan nadere details vermeld onder punt 2(d) alsmede een toelichting daarop.

Samenstelling van de Raad van Commissarissen

De Raad is van oordeel dat hij op zodanige wijze is samengesteld, dat de bij de wet vereiste taken van onafhankelijk toezicht en advies naar behoren kunnen worden vervuld. De Raad acht het, mede gezien de grootte en de werkwijze van IHC Caland, niet aan de orde afzonderlijke commissies in het leven te roepen voor het toezicht op specifieke onderwerpen, waaronder financiële zaken en bezoldiging van de directie, zoals dat in het Verenigd Koninkrijk en in de Verenigde Staten in een andere bestuursstructuur gebruikelijk is.

De honorering van de leden van de Raad is niet afhankelijk van het resultaat van de vennootschap. De leden van de Raad ontvangen een vaste honorering en onkostenvergoeding en onderhouden geen andere zakelijke relaties met de onderneming. Met uitzondering van de heer Bax, die als voormalig bestuurder nog optierechten heeft, bezit geen van de leden van de Raad op 5 april 2002 aandelen, rechten op aandelen of depotbewijzen van aandelen in IHC Caland N.V.

Mutaties in samenstelling van de Raad van Commissarissen

Wij zijn een Nederlandse onderneming en hechten eraan dat te blijven, maar wij realiseren ons dat onze aandeelhouders zeer overwegend niet Nederlands zijn en dat de opdrachtgevers eveneens overwegend in het buitenland gevestigd zijn (al geldt dat in mindere mate voor de baggersector) en dat onze winst voor meer dan 80% buiten Nederland behaald wordt.

Nu de heer Van Engelshoven ons wegens het bereiken van de overeengekomen leeftijdsgrens gaat verlaten, verheugt het ons dan ook dat de heer Matzke, die eind februari zijn functie van vice-chairman van Chevron Texaco heeft neergelegd, zich bereid heeft verklaard tot onze Raad toe te treden. Met hem en de heer Goguel-Nyegaard hebben wij dan twee niet-Nederlandse leden, die beiden hun sporen in de olie-industrie verdiend hebben. Zijn mede-leden betuigen de heer Van Engelshoven hun erkentelijkheid voor de toewijding en

deskundigheid, waarmee hij zijn taak vervuld heeft en zij hebben genoten van zijn goede humeur, waardoor het een plezier was met hem te vergaderen. De Raad heeft in zijn plaats de heer Van Baardewijk tot vice-voorzitter benoemd. Aan het einde van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders zal de heer Langman aftreden, zoals bepaald is in artikel 19 lid 1 van de statuten. De heer Langman stelt zich beschikbaar voor herbenoeming. Gezien zijn uitgebreide ervaring en zijn uitermate waardevolle bijdrage gedurende de afgelopen jaren stelt de Raad van Commissarissen voor de heer Langman te herbenoemen.

Aan het einde van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in 2003 zal hij de overeengekomen leeftijdsgrens voor Raad van Commissarissen hebben bereikt. Het is de bedoeling dat de heer Van Baardewijk hem als voorzitter van de Raad van Commissarissen zal opvolgen.

Aan het einde van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders zal de heer Jacobs aftreden, zoals bepaald is in artikel 19 lid 1 van de statuten. De heer Jacobs stelt zich beschikbaar voor herbenoeming. Gezien zijn brede ervaring, ook op financieel gebied, en zijn uitermate waardevolle bijdrage gedurende de afgelopen jaren stelt de Raad van Commissarissen voor de heer Jacobs te herbenoemen.

Tenslotte

De Raad spreekt hierbij, mede namens de aandeelhouders, gaarne zijn waardering uit aan de Raad van Bestuur van IHC Caland, de directies van de groepsmaatschappijen en aan alle medewerkers voor hun ondernemerschap, doorzettingsvermogen, vakbekwaamheid en grote inzet welke onontbeerlijk waren voor het bereiken van de goede resultaten van de groep in 2001 en waardoor de Raad de toekomst vol vertrouwen tegemoet ziet.

Schiedam, 5 april 2002

Raad van Commissarissen

H. Langman, voorzitter
 J.M.H. van Engelshoven, vice-voorzitter
 A.P.H. van Baardewijk
 J.D.R.A. Bax
 D.J.C.N. Goguel-Nyegaard
 A.G. Jacobs

INFORMATIE INZAKE DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

Mededeling aan de aandeelhouders inzake de raad van commissarissen

Met name ten behoeve van de in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk gevestigde aandeelhouders van IHC Caland N.V. wordt benadrukt, dat Nederlandse bedrijven een managementsysteem hebben dat twee niveaus kent. IHC Caland wordt bestuurd door een directieraad met de president-directeur als zijn voorzitter. Daarnaast is er een raad van commissarissen, uitsluitend bestaande uit niet bij het management betrokken leden van buiten de onderneming, die toezicht houdt op de directieraad en deze adviseert. Bepaalde zaken, genoemd in de statuten van de vennootschap, zijn uitsluitend de verantwoordelijkheid van de raad van commissarissen, zoals benoeming, ontslag en bezoldiging van directeuren; bovendien is voor investeringen boven een bepaald niveau, desinvesteringen, uitgifte van aandelen enz. ook zijn goedkeuring vereist. De Raad heeft de taakverdeling en de werkwijze van de Raad en zijn voorzitter in een reglement vastgelegd. Hierin is onder meer een profiel en een rooster voor het roulerend aftreden van de huidige leden opgenomen.

Achtergrondinformatie inzake leden van de raad van commissarissen van IHC Caland N.V.

H. Langman – Nationaliteit: Nederlands (1931)

Voormalig minister van Economische Zaken en voormalig lid van de raad van bestuur van ABN-Amro Bank NV

Nevenfuncties:

Voorzitter van de raad van commissarissen van HAL Holding NV
Voorzitter van de raad van commissarissen van Vendex NV
Voorzitter van de raad van commissarissen van Van Lanschot Bankiers NV
Lid van de raad van commissarissen van Oranje Nassau Groep BV

Eerste benoeming 1990.
Lopende termijn: 1998-2002.

J.M.H. van Engelshoven – Nationaliteit: Nederlands (1930)
Voormalig directeur en groepsdirecteur van de NV Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij.

Nevenfuncties:

Voorzitter van de raad van commissarissen van Imtech NV (tot mei 2001)
Voorzitter van de raad van commissarissen van Smit Internationale NV (tot mei 2001)
Voorzitter van de raad van commissarissen van het Koninklijke Tropen Instituut
Voorzitter van de raad van commissarissen van NV Sep (tot mei 2001)
Lid van de raad van commissarissen van ABN-AMRO Holding NV (tot mei 2001)
Lid van de raad van commissarissen van Delta Lloyd Verzekeringsgroep NV (tot februari 2001)
Lid van de Algemene Energie Raad

Eerste benoeming 1991.
Lopende termijn: 1999-2002.

A.P.H. van Baardewijk – Nationaliteit: Nederlands (1936)
Voormalig voorzitter van de raad van bestuur van Koninklijke Volker Wessels Stevin NV

Nevenfuncties:

Lid van de raad van commissarissen van Koninklijke Volker Wessels Stevin NV
Lid van de raad van commissarissen van Van Oord Groep NV

Eerste benoeming 1993.
Lopende termijn: 2001-2005.

J.D.R.A. Bax – Nationaliteit: Nederlands (1936)
Voormalig president-directeur van IHC Caland N.V.

Nevenfuncties:

Voorzitter van de raad van commissarissen van TBI Holdings BV
Voorzitter van de raad van commissarissen van Oranjewoud Beheer BV
Voorzitter van de raad van commissarissen van Mammoet Holding BV
Voorzitter van de raad van commissarissen van Smit Internationale NV
Waarnemend voorzitter van de raad van commissarissen van Corio NV
Lid van de raad van commissarissen van AON Group Nederland BV
Lid van de raad van commissarissen van Koninklijke Frans Maas Groep NV
Lid van de raad van commissarissen van de Netherlands Pilotage Association
Lid van de raad van commissarissen van Heerema Fabrication Group
Lid van de raad van commissarissen van Handelsveem Beheer BV

Eerste benoeming 1999.
Lopende termijn: 1999-2003.

D.J.C.N. Goguel-Nyegaard – Nationaliteit: Frans (1935)
Voormalig senior-vice-president van Elf Aquitaine

Nevenfuncties:

Lid van de raad van commissarissen van Elf Exploration & Production

Eerste benoeming 1999.
Lopende termijn: 1999-2003.

A.G. Jacobs – Nationaliteit: Nederlands (1936)
Voormalig voorzitter van de raad van bestuur van ING Groep NV

Nevenfuncties:

Voorzitter van de raad van commissarissen van Joh. Enschedé BV
Voorzitter van de raad van commissarissen van Imtech NV
Vice-voorzitter van de raad van commissarissen van NV Verenigd Bezit VNU
Vice-voorzitter van de raad van commissarissen van Buhrmann NV
Lid van de raad van commissarissen van ING Groep NV
Lid van de raad van commissarissen van N.V. Koninklijk Nederlandse Petroleum Maatschappij
Lid van de raad van commissarissen van Euronext NV

Eerste benoeming 1998.
Lopende termijn: 1998-2002.

BESCHERMING

Beleid ten aanzien van fusies en overnamevoorstellen

De groep blijft sterk gekeerd tegen een overname door een derde, indien naar haar mening het uiteindelijke doel van een dergelijke overname de ontmanteling of uitverkoop van de activiteiten van IHC Caland zou inhouden, of wanneer de bedoelingen anderszins ingaan tegen het belang van IHC Caland, haar aandeelhouders, personeel en andere belanghebbenden.

Teneinde voldoende tijd te hebben voor de beoordeling van een onvriendelijk bod op de aandelen van IHC Caland of een andere poging de vennootschap over te nemen, heeft de Raad van Bestuur, met medewerking van de aandeelhouders, gebruik gemaakt van de mogelijkheden die openstaan voor een vennootschap naar Nederlands recht en die in het Nederlandse bedrijfsleven gebruikelijk zijn, om een vijandige overname te kunnen voorkomen.

In verband hiermede is de 'Stichting tot Beheer van Preferente Aandelen in IHC Caland N.V.' opgericht met als doel het behartigen van de belangen van IHC Caland en alle daarbij betrokkenen en van de met IHC Caland verbonden ondernemingen. De Stichting beoogt dit doel te bereiken door het verkrijgen van preferente aandelen in IHC Caland en door het uitoefenen van de aan die aandelen verbonden rechten. De Stichting zal haar taak uitoefenen naar eigen oordeel met dien verstande, dat de norm voor de besluitvorming en het handelen het belang van de vennootschap is en van de met haar verbonden ondernemingen en alle daarbij betrokkenen, waaronder aandeelhouders en werknemers.

De Stichting staat onder leiding van een bestuur dat zodanig is samengesteld dat naar de mening van de Raad van Commissarissen de beschikbaarheid van voldoende kennis wordt gewaarborgd zowel voor wat betreft de belangen van de onderneming, als voor het vellen van een onafhankelijk oordeel. Voor dat doel is een aantal ervaren oud-bestuurders van Nederlandse multinationals gevraagd zitting te nemen in het bestuur.

Het bestuur van de Stichting bestaat uit de heren H. Hooijkaas, voormalig president-directeur van Shell Nederland BV, P.J. Groenenboom, voormalig voorzitter van de raad van bestuur van Imtech NV, J.C.M. Hovers, voormalig voorzitter van de raad van bestuur van Stork NV en Océ NV, N. Buis, directievoorzitter van Smit Internationale NV, en A.P.H. van Baardewijk, lid van de Raad van Commissarissen van IHC Caland N.V.

De Raad van Bestuur heeft met goedkeuring van de Raad van Commissarissen in een plaatsingsovereenkomst aan de Stichting een call-optie verleend tot het nemen van een zodanig aantal preferente aandelen als overeenkomt met de helft van het nominale bedrag van alle onmiddellijk voor de uitoefening van de optie bij anderen dan de vennootschap zelf geplaatste gewone aandelen, zulks teneinde de Stichting in staat te stellen haar functie geheel naar eigen oordeel zo effectief mogelijk uit te oefenen in de mate waarin zij dit nuttig of wenselijk acht. Deze optie werd op 30 maart 1989 verleend (eenzelfde put-optie ten gunste van de Stichting, die op dezelfde dag aan de Raad van Bestuur werd verleend, is geruime tijd geleden geannuleerd).

Overeenkomstig het dienaangaande bepaalde in de statuten van de vennootschap, heeft de Raad van Bestuur op de Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 28 april 1989 een verklaring gegeven over de redenen die geleid hebben tot het verlenen van de optie.

Naar het gezamenlijk oordeel van de Raad van Commissarissen, de Raad van Bestuur van IHC Caland N.V. en de bestuurders van de 'Stichting tot Beheer van Preferente Aandelen in IHC Caland N.V.' is deze Stichting onafhankelijk van IHC Caland, zoals bepaald in het Fondsenreglement van Euronext Amsterdam.

GEDRAGSCODE

In mei 2000 publiceerde IHC Caland een gedragscode. In dit document worden de visie en verantwoordelijkheden van de onderneming ten opzichte van belanghebbenden (aandeelhouders, financiers, werknemers en leveranciers) en ook ten opzichte van de maatschappij in het algemeen uiteengezet. Dit stuk vormt de leidraad voor de dagelijkse bedrijfsvoering binnen de onderneming en de onderneming kan hierop worden aangesproken.

IHC Caland is bekritiseerd voor het aangaan van een leasecontract voor een FSO voor de kust van Myanmar. De onderneming is van mening dat ze werkt op basis van een wettelijk bindend contract dat dient te worden gerespecteerd. De eenheid wordt grotendeels bemand door inwoners van Myanmar, wier rechten zorgvuldig worden beschermd. De Nederlandse regering heeft IHC Caland nog eens dringend verzocht geen nieuwe zaken meer in Myanmar te ondernemen. In dit licht bezien heeft de onderneming besloten af te zien van verdere opdrachten uit dat land.

Een computertekening van de door SBM ontworpen FPDSO; de meest recente technologie voor de ontwikkeling van diepwatervelden, waar als aanvulling op alle bestaande functies van een FPSO, faciliteiten voor het afwerken van boorputten boven het wateroppervlak en volledige boorfaciliteiten zijn toegevoegd.

Geconsolideerd resultatenoverzicht

in duizenden euro

	Toelichting	2001	2000
Netto-omzet	1	964.846	827.719
Wijziging in voorraden en onderhanden werken		55.161	30.258
Geactiveerde prestaties voor het eigen bedrijf		181.443	149.865
Overige bedrijfsopbrengsten		10.584	8.388
<i>Bedrijfsopbrengsten</i>		1.212.034	1.016.230
Externe kosten	2	771.902	643.612
Lonen en salarissen	3	169.015	146.579
Sociale lasten	4	33.994	28.033
Afschrijvingen immateriële vaste activa	8	1.220	–
Afschrijvingen materiële vaste activa	9	91.646	85.040
Overige bedrijfskosten		30.502	13.245
<i>Bedrijfskosten</i>		1.098.279	916.509
Bedrijfsresultaat	5	113.755	99.721
Opbrengst minderheidsdeelnemingen	10	568	32
Overige financiële baten / (lasten)	6	(22.270)	(10.534)
Financiële baten / (lasten)		(21.702)	(10.502)
Winst vóór belastingen		92.053	89.219
Belastingen	7	10.961	13.689
Aandeel van derden		81.092	75.530
		447	346
Nettowinst		80.645	75.184
Gewogen gemiddeld aantal uitstaande aandelen		29.214.516	28.084.722
Nettowinst per aandeel		€ 2,76	€ 2,68
Verwaterde nettowinst per aandeel		€ 2,75	€ 2,66

(Berekend overeenkomstig IAS 33)

Geconsolideerd vermogenoverzicht

in duizenden euro (na voorgestelde winstbestemming)

	Toelichting	31 december 2001	31 december 2000
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	8	41.375	–
Materiële vaste activa	9	950.115	771.226
Financiële vaste activa	10	9.014	7.782
	15	<u>1.000.504</u>	<u>779.008</u>
Vlottende activa			
Vorraden		35.785	31.179
Onderhanden werken min ontvangen termijnen	11	147.196	92.485
		<u>182.981</u>	<u>123.664</u>
Vorderingen	12	203.937	157.437
Effecten	13	16.572	16.332
Liquide middelen	14	191.786	252.963
	15	<u>595.276</u>	<u>550.396</u>
Kortlopende schulden	16/20	<u>580.002</u>	<u>501.468</u>
Netto vlottende activa		<u>15.274</u>	<u>48.928</u>
Netto activa		<u>1.015.778</u>	<u>827.936</u>
Langlopende schulden	17/20	416.164	413.955
Voorzieningen	18/20	6.593	8.332
Egalisatierekening investeringspremies	19/20	8.219	8.790
Groepsvermogen			
Eigen vermogen	21	583.921	394.796
Aandeel van derden		881	2.063
		<u>584.802</u>	<u>396.859</u>
Geïnvesteed vermogen		<u>1.015.778</u>	<u>827.936</u>

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

in duizenden euro

	2001	2000
Bedrijfsactiviteiten		
Debiteuren	941.276	962.663
Crediteuren	(505.557)	(464.003)
Lonen en salarissen, sociale lasten	(199.307)	(173.223)
Exploitatiekosten schepen	(27.236)	(23.227)
Overige bedrijfskosten	(210.659)	(184.589)
Overige ontvangsten / (betalingen), per saldo	(13.521)	(8.486)
	(15.004)	109.135
Geactiveerde prestaties voor het eigen bedrijf (begrepen in Investerings in materiële vaste activa)	181.443	149.865
<i>Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten</i>	166.439	259.000
Dividenden van minderheidsdeelnemingen	116	61
Rentebaten	16.748	15.785
Rentelasten	(39.483)	(33.416)
	(22.619)	(17.570)
Belastingen	(19.788)	(13.153)
	124.032	228.277
Investerings		
Investerings in immateriële vaste activa (resp. betaalde goodwill)	(44.863)	(628)
Investerings in materiële vaste activa	(244.219)	(207.891)
Verkopen van materiële vaste activa	6.550	455
Investerings in minderheidsdeelnemingen	(220)	(1.146)
Verkopen / aflossingen minderheidsdeelnemingen	35	234
	(282.717)	(208.976)
	(158.685)	19.301
Financiering		
Uitgifte van aandelen	138.933	6.707
Betaald dividend	(25.317)	(22.304)
Opgenomen langlopende schulden	101.591	318.419
Aflossingen langlopende schulden	(123.319)	(246.881)
Investerings in overige financiële vaste activa	-	(4.096)
Verkopen / ontvangsten overige financiële vaste activa	106	135
	91.994	51.980
Netto toename / (afname)	(66.691)	71.281
Koersverschillen	5.754	(1.230)
Toename / (afname) in liquide middelen en effecten	(60.937)	70.051
Aansluiting		
Bedrijfsresultaat	113.755	99.721
Bedrijfsresultaat / Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten	92.866	85.040
(Toename) / afname voorraden en onderhanden werk min ontvangen termijnen	(59.317)	(17.137)
(Toename) / afname vorderingen	(46.500)	68.754
Toename / (afname) kortlopende schulden	78.534	35.490
	(27.283)	87.107
Mutatie overige netto vlottende activa	(27.283)	87.107
Begrepen in mutatie overige netto vlottende activa, maar niet gerelateerd aan bedrijfsactiviteiten	(12.899)	(12.868)
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten	166.439	259.000

Algemeen

Voor zover niet anders is aangegeven luiden alle bedragen in duizenden euro.

Stelselwijziging

Tot en met het verslagjaar 2000 werd het verschil tussen de verkrijgingprijs en de nettovermogenswaarde van een verworven belang in een deelneming als goodwill verwerkt in het eigen vermogen in het jaar van aankoop.

Ingevolge een wijziging van de in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving welke van toepassing is vanaf 2001, zullen deze verschillen in het vervolg worden geactiveerd en aansluitend stelselmatig ten laste van het resultaat worden gebracht gedurende de verwachte economische levensduur.

Consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat IHC Caland N.V. en haar groepsmaatschappijen, welke worden gedefinieerd als maatschappijen waarin de vennootschap de feitelijke zeggenschap heeft. De activa, passiva en resultaten van deze ondernemingen worden volledig geconsolideerd. Het aandeel van derden wordt afzonderlijk weergegeven.

Deelnemingen in ondernemingen waarin IHC Caland N.V. 50% van de zeggenschap heeft, alsmede deelnemingen in joint ventures worden proportioneel geconsolideerd.

Ingevolge de wettelijke bepalingen is een lijst van de geconsolideerde maatschappijen gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Rotterdam.

Vreemde valuta

In beginsel worden vreemde valuta in euro omgerekend tegen de koersen welke golden aan het einde van het verslagjaar. Per ultimo boekjaar was de belangrijkste koers die van de US dollar, op € 1,12 (2000: € 1,06).

IHC Caland N.V. hanteert een beleid van volledige afdekking van transactie- en omrekeningsrisico's. De koers voor de omrekening van vreemde valuta wordt bepaald door de feitelijke koers van de diverse valutatermijntransacties die zijn afgesloten in het kader van de uitvoering van dit valutabeleid.

De methode van omrekening houdt in dat activa en passiva worden omgerekend tegen slotkoersen, met uitzondering van F(P)SO's waarvoor langlopende leasecontracten zijn afgesloten. Ten einde de omvang van het balanstotaal in overeenstemming te brengen met de koersen van de valutatermijntransacties wordt een boeking onder 'Vorderingen' of 'Kortlopende schulden' verwerkt, afhankelijk van de uitkomst van de valutatermijntransacties. De overige koersverschillen worden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Koersrisico's voortvloeiend uit in US dollar luidende langlopende leasecontracten voor F(P)SO's, zowel met betrekking tot de investering als de nettowinst, zijn afgedekt voor zover deze niet reeds gedekt zijn door financiering in dezelfde valuta. De waardering van deze schepen per ultimo verslagjaar geschiedt tegen de gemiddelde termijnkoers van het afgedekte bedrag. Financiële of andere derivaten worden niet gebruikt indien geen sprake is van een onderliggende, zakelijke transactie.

Grondslagen van de waardering en de bepaling van het resultaat

De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten. Voor zover niet anders is aangegeven, zijn de activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde, zo nodig verminderd met noodzakelijk geachte voorzieningen.

De groep hanteert een integrale kostprijs. Dit houdt in dat, met name voor wat betreft de offshore-activiteiten, bepaalde indirecte kosten zoals verkoop- en algemene kosten op basis van een vast percentage worden toegerekend aan opdrachten. Op overeenkomstige wijze omvatten de manuraantarieven die worden gehanteerd in de scheepsbouwsector, alwaar orders hoofdzakelijk worden uitgevoerd op de eigen werven van de groep, bepaalde indirecte kosten. De berekening van deze percentages wordt gebaseerd op een geschat 'genormaliseerd' niveau van de productie in het betreffende jaar.

Immateriële vaste activa

Het verschil tussen de verkrijgingprijs en de nettovermogenswaarde van een verworven belang in een deelneming wordt geactiveerd en vervolgens stelselmatig ten laste van het resultaat gebracht gedurende de verwachte economische levensduur, welke niet langer is dan twintig jaar.

Van derden gekochte patenten worden geactiveerd, en afgeschreven met inachtneming van de geschatte periode van aanwending.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd op basis van aanschaffingswaarde, verminderd met afschrijvingen.

De investering in een F(P)SO die aan een opdrachtgever zal worden verhuurd en voor deze geëxploiteerd, bestaat uit de som van externe kosten (zoals scheepswerven, onderaannemers en leveranciers), interne kosten (ontwerp, engineering en bouwbegeleiding, enz.), tijdens de bouwfase aan derden betaalde financieringskosten en toegerekende indirecte kosten.

Deze activa worden in beginsel lineair afgeschreven over de verwachte levensduur, met inachtneming van een zekere restwaarde voor de F(P)SO-systemen en het dynamisch positioneerbare werkschip 'Dynamic Installer'. De afschrijving op langdurig geleaste F(P)SO's met externe financiering, wordt zodanig berekend dat het totaal van rente en afschrijving gelijkmatig is verdeeld over de looptijd van het contract.

Investeringssubsidies, met uitzondering van investeringspremies ingevolge de Wet op de Investeringsrekening (WIR), worden rechtstreeks op de aanschaffingswaarde van de activa in mindering gebracht.

Voor zover aan derden rente wordt betaald ter zake van de financiering van materiële vaste activa in aanbouw, worden deze bedragen geactiveerd.

De verwachte economische levensduur van de categorieën van materiële vaste activa is als volgt:

<i>Terreinen en gebouwen</i>	30-50 jaar
<i>Schepen en drijvend materieel (nagenoeg geheel F(P)SO's)</i>	
• Nieuwbouw F(P)SO's	20 jaar
• Omgebouwde tankers, inclusief conversiekosten	10-15 jaar
Afschrijving tot schrootwaarde over de resterende levensduur;	
• Installatiekosten F(P)SO's	3-15 jaar
Projectgerelateerde kosten, zoals installatie- en transportkosten, kosten van ankerkettingen, ankers en 'risers', welke moeten worden afgeschreven gedurende de looptijd van het contract waarop deze betrekking hebben;	
• Overige F(P)SO-investeringen	6-15 jaar
Deze omvatten het afmeersysteem, de 'swivel stack', ombouwkosten en de eventuele procesapparatuur.	
Bij langlopende contracten worden deze componenten geheel afgeschreven gedurende de looptijd van het contract. Voor contracten van kortere duur vindt afzonderlijke besluitvorming plaats.	
In uitzonderingsgevallen, wanneer de lease-opbrengsten een bepaald verloop kennen, bijvoorbeeld gerelateerd aan het verwachte productievolume, volgen de afschrijvingen dit patroon.	
<i>Machines en installaties</i>	5-20 jaar
<i>Overige bedrijfsmiddelen</i>	3-20 jaar

De materiële vaste activa van IHC Holland NV's scheepswerven zijn in 1988 ten tijde van een reorganisatie afgewaardeerd tot bedrijfswaarde. Een soortgelijke afwaardering vond plaats in 1997 met betrekking tot de materiële vaste activa van van der Giessen-de Noord N.V.

Financiële vaste activa

Onder financiële vaste activa zijn begrepen de belangen in en vorderingen op minderheidsdeelnemingen alsmede overige vorderingen op lange termijn.

Als minderheidsdeelnemingen worden aangemerkt die vennootschappen waarin de groep invloed van betekenis heeft en welke noch groepsmaatschappij noch joint venture zijn. Tenzij anders vermeld, worden deze belangen gewaardeerd op een met het deelnemingspercentage overeenkomend deel van het zichtbaar eigen vermogen.

Vorraden

Vorraden bestaan uit halffabrikaten, gereed product en onderdelen.

De halffabrikaten en het gereed product zijn gewaardeerd tegen integrale kostprijs exclusief rente over het geïnvesteerd vermogen.

De onderdelen zijn gewaardeerd tegen inkoopprijs dan wel lagere marktwaarde.

Onderhanden werken min ontvangen termijnen

De onderhanden werken zijn gewaardeerd op integrale kostprijs, exclusief rente over het geïnvesteerd vermogen, waar nodig verminderd met voorzieningen voor te verwachten verliezen bij oplevering.

Overheidssteun wordt, voor zover hiervan sprake is, in mindering gebracht op de brutowaarde van de onderhanden werken.

Op de onderhanden werken zijn ontvangen termijnen in mindering gebracht. Het gedeelte van de vooruitbetalingen dat de waarde van de betrokken onderhanden werken overtreft is opgenomen onder 'Kortlopende schulden'.

Effecten

De effecten worden gewaardeerd op kostprijs of lagere marktwaarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd ten behoeve van verplichtingen en onzekerheden, die samenhangen met de activiteiten van de groep.

De voorziening voor latente belastingverplichtingen, welke voortvloeit uit verschillen tussen commerciële en fiscale resultaatbepaling, is berekend tegen de geldende belastingtarieven.

Egalisatierekening investeringspremies

De investeringspremies worden ten gunste van het resultaat gebracht gedurende de geschatte levensduur van de desbetreffende activa, en hebben betrekking op de scheepsbouwactiviteiten van de groep.

Netto-omzet en resultaatbepaling

Netto-omzet en resultaat worden verantwoord bij oplevering van een opdracht aangezien het merendeel van de opdrachten van de groep 'custom built' is, of het karakter heeft van een prototype (voorzichtigheidsbeginsel). Een uitzondering op deze regel betreft de langlopende lease/exploitatie-contracten ter zake van F(P)SO's waarbij netto-omzet en resultaat op een meer betrouwbare wijze kunnen worden vastgesteld en derhalve jaarlijks worden verantwoord zodra het systeem in gebruik is genomen.

Belastingen

Belastingen worden berekend op basis van het verantwoorde resultaat, met inachtneming van geldende fiscale bepalingen.

Toelichting bij het geconsolideerd resultatenoverzicht

1. Netto-omzet

Naar geografisch gebied:		2001		2000	
		%		%	
Nederland	74.057	8	56.241	7	
Rest van Europa	379.684	39	402.137	49	
Noord-, Midden- en Zuid-Amerika	107.428	11	108.591	13	
Afrika	130.786	14	75.184	9	
Midden-Oosten / Azië / Australië	272.891	28	185.566	22	
	964.846	100	827.719	100	

De rubricering naar geografisch gebied wordt bepaald door de eindbestemming van het product, of in het geval van schepen gebouwd op scheepswerven van de groep, door het land waar de afnemer is gevestigd.

Naar sector:		2001		2000	
		%		%	
Offshore	312.255	32	272.406	33	
Bagger-/gespecialiseerde scheepsbouw	652.591	68	555.313	67	
	964.846	100	827.719	100	

2. Externe kosten

De externe kosten zijn na aftrek van overheidssteun ('Generieke steun') aan de bagger-/gespecialiseerde scheepsbouwsector ad € 6,2 miljoen (2000: € 20,9 miljoen).

De directe kosten van research en ontwikkeling bedroegen € 8,2 miljoen (2000: € 6,9 miljoen). Omvangrijk speur- en ontwikkelingswerk wordt voorts verricht in het kader van de verwerving van opdrachten, welke veelal 'custom built' zijn. In het geval dat de verkoopinspanningen resulteren in een opdracht worden de hiermede verbandhoudende kosten direct ten laste van de order gebracht. Zo niet, dan worden de kosten ten laste van het resultaat gebracht.

3. Lonen en salarissen

De bezoldiging van de directie van de vennootschap, waaronder begrepen pensioenkosten en prestatie-afhankelijke bonussen, bedroeg € 2,1 miljoen (2000: € 2,4 miljoen; hieronder is tevens de bezoldiging van een voormalig bestuurder begrepen).

Het prestatie-afhankelijke deel van de bezoldiging bedraagt 34% (2000: 27%).

De beloning van de Raad van Commissarissen bedroeg € 119.000 (2000: € 117.000).

Het aantal werknemers was als volgt:

	2001		2000	
	Gemiddeld	Ultimo	Gemiddeld	Ultimo
Nederland	2.646	2.677	2.591	2.609
Buitenland	1.152	1.349	929	952
	3.798	4.026	3.520	3.561

4. Sociale lasten

Hieronder is begrepen aan pensioenkosten € 10,7 miljoen (2000: € 7,3 miljoen).

Naast volksverzekeringen en bedrijfspensioenregelingen bestaan er binnen de groep een aantal aanvullende pensioenregelingen. Het merendeel van de regelingen is gebaseerd op vaste aanspraken, terwijl een beperkt aantal voorziet in vaste bijdragen.

Ten aanzien van regelingen gebaseerd op vaste aanspraken dekken de kosten welke jaarlijks ten laste van de winst- en verliesrekening worden gebracht de werkelijke kosten van het plan en alle overige pensioenlasten. Overige pensioenlasten omvatten bijvoorbeeld backservice-lasten, gevolgen van wijzigingen in actuariële grondslagen en van aanpassingen van de regelingen. De gehanteerde rendementsverwachtingen zijn lager dan de rentevoet op langlopende staatsleningen, alsmede de werkelijk op de beleggingen gerealiseerde rendementen over de afgelopen jaren.

Bijdragen aan regelingen met een vaste, jaarlijkse bijdrage worden ten laste van het resultaat van het betreffende jaar gebracht.

5. Bedrijfsresultaat

Naar sector:		2001		2000
		%		%
Offshore	97.586	86	71.815	72
Bagger-/gespecialiseerde scheepsbouw	20.741	18	32.267	32
Holding	(4.572)	(4)	(4.361)	(4)
	113.755	100	99.721	100

6. Overige financiële baten / (lasten)

	2001	2000
Opbrengst overige financiële vaste activa	174	157
Rentebaten	16.615	15.413
Rentelasten *	(39.059)	(26.104)
	(22.270)	(10.534)

* Na aftrek van € 2.829 (2000: € 6.168) geactiveerd onder Investerings in materiële vaste activa.

7. Belastingen

	2001	2000
Verschuldigde belastingen	11.509	14.610
Mutatie voorziening voor latente belastingverplichtingen	(548)	(921)
	10.961	13.689

Als gevolg van het beleid dat de groep ten aanzien van belastingen hanteert, met inbegrip van zogenaamde 'tax rulings', is de algehele effectieve belastingdruk van 11,9% (2000: 15,3%) lager dan de gewogen gemiddelde belastingdruk van de jurisdicties van waaruit de activiteiten hoofdzakelijk worden ontplooid.

Toelichting bij het geconsolideerd vermogensoverzicht

8. Immateriële vaste activa				Goodwill	Patenten	Totaal
Boekwaarde per 1 januari				-	-	-
Investerings				27.722	14.873	42.595
Afschrijvingen				(722)	(498)	(1.220)
Boekwaarde per 31 december				27.000	14.375	41.375

9. Materiële vaste activa	Terreinen en gebouwen	Schepen en drijvend materieel	Machines en installaties	Overige bedrijfsmiddelen	In aanbouw	Totaal
Per 1 januari						
Aanschaffingswaarde	143.429	975.480	71.438	58.888	15.114	1.264.349
Cumulatieve afschrijvingen	(103.621)	(290.100)	(57.637)	(41.765)	-	(493.123)
Boekwaarde	39.808	685.380	13.801	17.123	15.114	771.226
Mutaties						
Investerings	2.629	24.051	3.839	6.478	204.601	241.598
Nieuw in consolidatie	-	-	-	2.621	-	2.621
Verkopen	(15)	(5.112)	(1.058)	(94)	-	(6.279)
Afschrijvingen	(3.385)	(80.576)	(2.677)	(5.008)	-	(91.646)
Koersverschillen	82	31.650	-	109	634	32.475
Overige mutaties	(257)	-	387	80	(90)	120
	(946)	(29.987)	491	4.186	205.145	178.889
Per 31 december						
Aanschaffingswaarde	145.910	1.031.668	72.421	70.496	220.259	1.540.754
Cumulatieve afschrijvingen	(107.048)	(376.275)	(58.129)	(49.187)	-	(590.639)
Boekwaarde	38.862	655.393	14.292	21.309	220.259	950.115

Onder 'Terreinen en gebouwen' zijn ondermeer havens, hellingen en dokken opgenomen.

Onder 'Schepen en drijvend materieel' zijn per ultimo verslagjaar opgenomen:

- zeven geïntegreerde drijvende productie-, opslag- en overslagsystemen (FPSO's), ieder bestaande uit een aangepaste tanker, een productie-installatie en een afmeersysteem;
- vijf geïntegreerde drijvende opslag- en overslagsystemen (FSO's), ieder bestaande uit een aangepaste of een nieuwbouw tanker en een afmeersysteem inclusief het olie-/gas-overslagsysteem;
- de 'Dynamic Installer', een dynamisch positioneerbaar werkschip;
- een tweedehands tanker.

Gedurende het verslagjaar is een bedrag van € 2.829 geactiveerd ter zake van aan derden betaalde rente.

De posten 'Schepen en drijvend materieel' en 'In aanbouw' hebben nagenoeg geheel betrekking op offshore activiteiten. De overige posten hangen vrijwel uitsluitend samen met bagger-/gespecialiseerde scheepsbouwactiviteiten.

	2001		2000	
		%		%
Investerings naar geografisch gebied (inclusief 'Nieuw in consolidatie'):				
Europa	18.683	8	12.669	6
Noord-, Midden- en Zuid-Amerika	93.356	38	125.529	59
Afrika	127.690	52	18.266	8
Midden-Oosten / Azië / Australië	4.490	2	57.595	27
	244.219	100	214.059	100
Boekwaarde naar geografisch gebied:		%		%
Europa	98.369	10	114.292	15
Noord-, Midden- en Zuid-Amerika	341.000	36	250.658	33
Afrika	266.897	28	149.983	19
Midden-Oosten / Azië / Australië	243.849	26	256.293	33
	950.115	100	771.226	100

10. Financiële vaste activa

	Vorderingen op			Totaal
	Minderheids-deelnemingen	minderheids-deelnemingen	Overige vorderingen	
Boekwaarde per 1 januari	1.400	91	6.291	7.782
Investerings / verstrekkingen	209	11	1.635	1.855
Verkopen / aflossingen	(35)	–	(106)	(141)
Resultaten	568	–	–	568
Dividenden	(116)	–	–	(116)
Koersverschillen	–	–	192	192
Overige mutaties	(204)	(102)	(820)	(1.126)
Boekwaarde per 31 december	<u>1.822</u>	<u>–</u>	<u>7.192</u>	<u>9.014</u>

11. Onderhanden werken min ontvangen termijnen

	2001	2000
Onderhanden werken	421.146	370.591
Ontvangen termijnen	(273.950)	(278.106)
	<u>147.196</u>	<u>92.485</u>

12. Vorderingen

	2001	2000
Debiteuren	114.992	86.199
Overige vorderingen	14.646	16.303
Overlopende activa	74.299	54.935
	<u>203.937</u>	<u>157.437</u>

13. Effecten

	2001	2000
Obligaties	13.138	13.138
Overige effecten	3.434	3.194
	<u>16.572</u>	<u>16.332</u>

De effecten zijn aan de beurzen van Euronext Amsterdam genoteerd en worden aangehouden ter belegging van tijdelijk overtollige liquide middelen.

De marktwaarde van de obligaties bedraagt per ultimo verslagjaar € 13,4 miljoen.

14. Liquide middelen

	2001	2000
Kasmiddelen en banksaldi	44.675	13.106
Op korte termijn uitgezette middelen	147.111	239.857
	<u>191.786</u>	<u>252.963</u>

15. Activa

Naar sector:	2001		2000	
		%		%
Offshore	1.227.656	77	952.569	72
Bagger-/gespecialiseerde scheepsbouw	363.693	23	359.827	27
Holding	4.431	–	17.008	1
	<u>1.595.780</u>	<u>100</u>	<u>1.329.404</u>	<u>100</u>

16. Kortlopende schulden

	2001	2000
Crediteuren	135.051	102.392
Belastingen en premies sociale verzekeringen	20.559	28.995
Schulden ter zake van pensioenen	3.826	2.339
Voorgesteld dividend	42.723	38.369
Schulden aan minderheidsdeelnemingen	23	24
Overige schulden	75.700	62.175
Ongerealiseerde koersresultaten op valutatermijntransacties	19.919	5.225
Vooruitontvangen termijnen	81.614	79.570
Te betalen inzake afgeleverde orders	43.383	49.020
Overige overlopende passiva	157.204	133.359
	<u>580.002</u>	<u>501.468</u>

17. Langlopende schulden

	2001		2000	
	Totaal	Waarvan af te lossen na 5 jaar	Totaal	Waarvan af te lossen na 5 jaar
Schulden aan kredietinstellingen	<u>416.164</u>	<u>27.871</u>	413.955	<u>45.302</u>
In deze post zijn begrepen:				
	Opgenomen	Aflossings- periode	Rentevoet per jaar	
US\$ projectfinancieringen met beperkt regresrecht	1999 en 2000 medio 2000 december 2000	5 jaar 10 jaar 6 jaar	6,59% 9 % 9,53%	42.719 43.966 179.223
US\$ lening	1999	7 1/2 jaar	7,49% vast	265.908 21.812
US\$ vrij opneembare kredietfaciliteit		7 jaar	variabel	123.597
Overige langlopende schulden, waaronder een hypothecaire lening				4.847
				<u>416.164</u>

De in bovengenoemd bedrag begrepen aflossingsverplichtingen over 2002 bedragen € 61,4 miljoen.

De betaalde rente op langlopende schulden over 2001 beliep € 37,1 miljoen (2000: € 24,5 miljoen).

De groep kent geen 'off-balance'-financiering. Alle schulden zijn in het geconsolideerde vermogensoverzicht opgenomen.

18. Voorzieningen

	Latente belasting- verplichtingen	Pensioenen	Milieu- kosten	Totaal
Stand per 1 januari	5.659	384	2.289	8.332
Toevoegingen	775	2	-	777
Vrijval	(1.323)	(38)	(1.155)	(2.516)
Stand per 31 december	<u>5.111</u>	<u>348</u>	<u>1.134</u>	<u>6.593</u>

De voorziening voor milieukosten heeft betrekking op de scheepswerven van de groep, en betreft de toekomstige schoonmaak van vervuilde grond zoals in de huidige wetgeving is vereist.

19. Egalisatierekening investeringspremies

	2001	2000
Stand per 1 januari	8.790	9.370
Vrijval	(571)	(580)
Stand per 31 december	<u>8.219</u>	<u>8.790</u>

20. Verplichtingen

	2001		2000	
Naar sector:				
		%		%
Offshore	701.095	69	624.924	67
Bagger-/gespecialiseerde scheepsbouw	244.551	24	250.379	27
Holding	65.332	7	57.242	6
	<u>1.010.978</u>	<u>100</u>	<u>932.545</u>	<u>100</u>

21. Eigen vermogen

Verwezen wordt naar de punten 4 tot en met 6 van de Toelichting bij vennootschappelijke balans.

22. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

De regresverplichtingen bedragen € 9,7 miljoen. Deze hebben betrekking op middellange termijnvorderingen welke aan banken zijn overgedragen. Hiervan is € 8,7 gedekt door kredietverzekering en bankgaranties.

De verplichtingen ter zake van operationele leasecontracten, huurcontracten en erfpacht, contant gemaakt tegen een rentevoet van 8% per jaar, zijn als volgt:

				2001	2000
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal	Totaal
Operationele lease	5.722	11.140	11	16.873	3.528
Huur	3.809	3.734	16	7.559	5.918
Erfpacht	418	1.386	3.709	5.513	1.225
	<u>9.949</u>	<u>16.260</u>	<u>3.736</u>	<u>29.945</u>	<u>10.671</u>

Onder de voorwaarden van de financieringsregeling en als zekerheid voor leningen aangegaan door IHC Holland NV, Merwede Shipyard en van der Giessen-de Noord N.V., zijn door deze groepsmaatschappijen hypotheeken verstrekt op hun onroerende zaken en zijn hun roerende zaken in pand gegeven aan de banken van de groep.

Met betrekking tot het personeelsaandelenplan bestaan geen omvangrijke risico's. De aandelen voor het aandelenplan worden ter beurze gekocht en beheerd door een stichting. Het risico voor de groep is beperkt tot de uitstaande rentevrije leningen aan de deelnemers, welke ultimo 2001 € 0,8 miljoen bedragen (2000: € 1,1 miljoen).

23. Financiële instrumenten

Algemeen

Op basis van het door de Raad van Bestuur geformuleerde financiële beleid, maakt de groep in de normale bedrijfsvoering gebruik van meerdere financiële instrumenten, welke worden verantwoord onder activa en passiva, of niet in de balans zijn opgenomen.

Een belangrijk deel van de bedrijfsactiviteiten luidt in vreemde valuta. Het valutarisico ten aanzien van de projectresultaten en contractwaarden van in US dollar gewaardeerde groepsmaatschappijen wordt volledig afgedekt, eveneens voor wat betreft langlopende leasecontracten. Ook in vreemde valuta luidende nettovermogenswaarden van groepsmaatschappijen en joint ventures worden afgedekt, veelal door middel van valutatermijntransacties. Financiële instrumenten worden uitsluitend gebruikt voor zover sprake is van een zakelijke transactie.

Ten aanzien van de beheersing van renterisico's is het uitgangspunt, dat de rentevoet van langlopende schulden voor de gehele looptijd wordt vastgelegd. Dit geschiedt doorgaans via financiële instrumenten, zoals rente-swaps. De vrij opneembare kredietfaciliteit kent een variabele rentevoet vanwege de sterk wisselende en tijdelijke benutting hiervan tijdens de bouwfase van lease F(P)SO's, voorafgaand aan de uiteindelijke (project)financiering. Gelet op de aard van de bedrijfsactiviteiten voortvloeiende schommelingen in de kasstroom, worden beschikbare middelen gewoonlijk niet langer uitgezet dan één jaar.

Ten aanzien van de beheersing van politieke en kredietrisico's kent de groep een beleid van kritische beoordeling van risico's verbonden aan turnkey en lange termijn leasecontracten. Indien noodzakelijk geacht worden politieke risico's verzekerd als te dien aanzien instrumenten op de markt voorhanden zijn. Voor wat betreft kredietrisico's geldt dat van afnemers bank- of concerngaranties worden verlangd, en worden door de scheepswerven van de groep kredietverzekeringen afgesloten. Bovendien nemen projectfinancieringen met beperkt regresrecht een belangrijk deel van de risico's weg, welke verband houden met langlopende leasecontracten. De groep streeft er naar risico's zo veel als mogelijk is te beperken.

Financiële instrumenten in de balans

Financiële instrumenten verantwoord onder activa en passiva hebben betrekking op financiële vaste activa, vorderingen, liquiditeiten en kortlopende schulden. De geschatte marktwaarde is nagenoeg gelijk aan de boekwaarde per balansdatum.

Financiële instrumenten welke niet uit de balans blijken

De marktwaarde van de per 31 december 2001 uitstaande valutatermijncontracten, berekend tegen de slotkoersen op die datum, bedraagt € 1.004 miljoen, bij een contractuele tegenwaarde van € 867 miljoen. Rekeninghoudend met de koersverschillen welke reeds in de jaarrekening zijn verwerkt belooft het resterende onrealiseerde koersverlies € 40 miljoen.

De marktwaarde van de langlopende schulden waarvoor rente-swaps zijn afgesloten, is per 31 december 2001 € 30 miljoen lager dan de nominale waarde.

Vennootschappelijke balans

in duizenden euro (na voorgestelde winstbestemming)

	Toelichting	31 december 2001	31 december 2000
Vaste activa			
Materiële vaste activa		83	158
Financiële vaste activa	1	<u>613.604</u>	<u>442.181</u>
		613.687	442.339
Vlottende activa			
Vorderingen	2	17.540	5.112
Liquide middelen		<u>1.797</u>	<u>12.692</u>
		19.337	17.804
Kortlopende schulden	3	<u>49.103</u>	<u>64.023</u>
Netto vlottende activa		(29.766)	(46.219)
Netto activa		<u>583.921</u>	<u>396.120</u>
Voorzieningen			
		–	1.324
Eigen vermogen			
Geplaatst kapitaal	4	31.414	25.579
Agioreserve	5	241.971	109.691
Overige reserves	6	<u>310.536</u>	<u>259.526</u>
		583.921	394.796
Geïnvesteed vermogen		<u>583.921</u>	<u>396.120</u>

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening*

in duizenden euro

	Toelichting	2001	2000
Vennootschappelijk resultaat		(2.214)	(1.303)
Resultaten groepsmaatschappijen (inclusief koersverschillen)	1	<u>82.859</u>	<u>76.487</u>
Nettowinst		<u>80.645</u>	<u>75.184</u>

* De vennootschappelijke winst- en verliesrekening is beperkt op grond van artikel 402 Titel 9 Boek 2 BW.

Toelichting bij de vennootschappelijke balans

1. Financiële vaste activa	2001	2000
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	611.063	439.604
Minderheidsdeelnemingen	–	36
Vorderingen op groepsmaatschappijen	<u>2.541</u>	<u>2.541</u>
	613.604	442.181
Het verloop van de post 'Deelnemingen in groepsmaatschappijen' is als volgt:		
Boekwaarde per 1 januari		439.604
Investerings		107.122
Resultaten	62.052	
Koersverschillen	<u>20.807</u>	
		82.859
Dividenden		(17.430)
Overige mutaties		<u>(1.092)</u>
Boekwaarde per 31 december		611.063
		<hr/>
2. Vorderingen	2001	2000
Vorderingen op groepsmaatschappijen	14.400	193
Overige vorderingen	<u>3.140</u>	<u>4.919</u>
	17.540	5.112
		<hr/>
3. Kortlopende schulden	2001	2000
Schulden aan groepsmaatschappijen	5.587	22.182
Belastingen en premies sociale verzekeringen	458	3.149
Voorgesteld dividend	42.723	38.369
Overige schulden	<u>335</u>	<u>323</u>
	49.103	64.023
		<hr/>
4. Geplaatst kapitaal		
Na redenominatie bedraagt het maatschappelijk kapitaal € 100.000.000,- verdeeld in 50.000.000 gewone aandelen en 50.000.000 preferente aandelen, elk groot nominaal € 1,-.		
Gedurende het verslagjaar zijn 132.300 nieuwe gewone aandelen uitgegeven ter zake van de uitoefening van optierechten. Voorts nam het aantal geplaatste aandelen toe met 2.853.212 als gevolg van emissies.		
Het aantal geplaatste gewone aandelen per ultimo boekjaar beliep 31.413.852, waarvan 9.000 stuks werden gehouden door de directie.		
	2001	2000
Stand per 1 januari	25.579	25.109
Stockdividend	222	251
Uitoefening optierechten	120	219
Redenominatie	2.640	–
Emissie	2.814	–
Emissie uit hoofde van overname	<u>39</u>	<u>–</u>
Stand per 31 december	31.414	25.579
		<hr/>

In juni 1991 introduceerde de Raad van Commissarissen van de vennootschap een aandelenoptieplan voor de Raad van Bestuur, en voor de directie en de stafmedewerkers van groepsmaatschappijen. Ongeveer 100 medewerkers nemen deel aan dit plan, dat voorziet in de jaarlijkse uitgifte van opties gebaseerd op de resultaten over het voorafgaande jaar en individuele prestaties.

Opties worden uitgegeven tegen de slotkoers op de datum van uitgifte en kunnen vanaf dat moment gedurende een periode van vijf jaar worden uitgeoefend, met dien verstande dat opties verstrekt met ingang van 2001 eerst na verloop van drie jaar onvoorwaardelijk worden. De uitgiftedatum is de datum, waarop de Raad van Commissarissen de jaarrekening van de vennootschap heeft goedgekeurd.

Sedert 1 april 1999 zijn gedragsregels ter zake van misbruik van voorkennis van kracht, teneinde de naleving van de 'Wet Toezicht Effectenverkeer 1995' te waarborgen. Deze regels verbieden onder meer de uitoefening van opties gedurende bepaalde perioden, en meer in het bijzonder wanneer de medewerker kennis heeft van koersgevoelige informatie. De financieel directeur is in dit verband aangewezen als toezichthouder op de naleving van de gedragsregels.

In het verslagjaar zijn 274.770 aandelenopties uitgegeven. De alternatieve kosten van de opties welke gedurende 2001 werden uitgeoefend (zijnde het verschil tussen de marktwaarde en de uitoefenprijs op het moment van uitoefening) bedraagt € 3,1 miljoen.

De samenstelling van de nog uitstaande aandelenopties ultimo boekjaar is als volgt:

Jaar van toekenning	Aantal	Uitoefenprijs	Geldig tot
1997	88.500	45,65	4 april 2002
1998	114.050	55,68	3 april 2003
1999	235.400	33,00	9 april 2004
2000	268.400	44,70	31 maart 2005
2001	274.770	57,00	30 maart 2006
	<u>981.120</u>		

Gedurende 2001 zijn in totaal 50.000 aandelenopties toegekend aan de directie, terwijl 27.600 stuks werden uitgeoefend. Per ultimo boekjaar werden 171.250 aandelenopties gehouden door de directie (2000: 148.850).

5. Agioreserve

	2001	2000
Stand per 1 januari	109.691	103.455
Stockdividend	(221)	(251)
Uitoefening optierechten	4.446	6.487
Redenominatie	(2.640)	-
Emissie	128.523	-
Emissie uit hoofde van overname	2.172	-
Stand per 31 december	<u>241.971</u>	<u>109.691</u>

De agioreserve is geheel beschikbaar voor belastingvrije uitkeringen.

6. Overige reserves

	2001	2000
Stand per 1 januari	259.526	210.492
Niet betaald dividend als gevolg van keuze voor stockdividend	13.271	13.037
Dividend inzake uitoefening optierechten	(183)	(190)
Betaalde goodwill	-	(628)
Voorgestelde winstbestemming	37.922	36.815
Stand per 31 december	<u>310.536</u>	<u>259.526</u>

7. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

De vennootschap heeft garanties afgegeven ter zake van de nakoming van contractuele afbouwverplichtingen van enkele groepsmaatschappijen, en nakoming van verplichtingen uit hoofde van langlopende lease-/exploitatie-contracten aangaande F(P)SO's.

Schiedam, 5 april 2002

Raad van Bestuur

J.J.C.M. van Dooremalen, president-directeur
G. Docherty, financieel directeur
D. Keller, directeur Offshore
F. Blanchelande
D.J. van der Zee

Raad van Commissarissen

H. Langman, voorzitter
J.M.H. van Engelshoven, vice-voorzitter
A.P.H. van Baardewijk
J.D.R.A. Bax
D.J.C.N. Goguel-Nyegaard
A.G. Jacobs

Overige gegevens

Winstverdeling

Met betrekking tot de winstverdeling luidt artikel 22 van de Statuten:

1. Bij het opmaken van de jaarrekening zal de directie zodanige afschrijvingen op de bedrijfsmiddelen der vennootschap toepassen en zodanige voorzieningen voor belastingen en andere doeleinden treffen, als zij raadzaam zal oordelen.
2. Uit de winst zoals die blijkt uit de vastgestelde jaarrekening, wordt allereerst, voor zover die winst daartoe voldoende is, op de preferente aandelen uitgekeerd het hierna te noemen percentage van het nominaal op die aandelen gestorte bedrag. Het hiervoor bedoelde percentage is gelijk aan het gewogen gemiddelde van Euribor, geldend voor twaalf maanden, gedurende het boekjaar waarin de preferente aandelen uitstonden respectievelijk gedurende het gedeelte van het boekjaar waarin deze preferente aandelen uitstonden, vermeerderd met een opslag van tweehonderd (200) basispunten. Verdere uitkering uit de winst vindt op preferente aandelen niet plaats.
3. De directie is bevoegd, onder goedkeuring van de raad van commissarissen, telkenjare te bepalen welk deel van de na toepassing van het bepaalde in het vorig lid overblijvende winst zal worden gereserveerd.
4. Uit het daarna overblijvende deel van de winst zal, zo mogelijk aan de houders van gewone aandelen vier procent over het nominale bedrag van hun gewone aandelen worden uitgekeerd.
5. Het restant van de winst staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering van aandeelhouders.
6. De algemene vergadering kan uitsluitend op voorstel van de directie onder goedkeuring van de raad van commissarissen besluiten om ten laste van enige reserve uitkeringen te doen.

Onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen wordt voorgesteld de nettowinst – zoals gespecificeerd in de vennootschappelijke winst- en verliesrekening – als volgt te verdelen (in €):

Nettowinst	80.645.000,-
In overeenstemming met artikel 22 lid 3 van de statuten wordt toegevoegd aan de Overige reserves	37.922.000,-
	<hr/>
Resteert	42.723.000,-
In overeenstemming met artikel 22 lid 4 van de statuten zal aan houders van gewone aandelen 4% over het nominale bedrag van hun aandelen worden uitgekeerd, zijnde 4% van € 31.413.852,-.	1.257.000,-
	<hr/>
Ter vrije beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	41.466.000,-

Op grond van het bepaalde in artikel 22 lid 5 van de statuten, wordt voorgesteld ook het resterende bedrag als dividend aan aandeelhouders uit te keren. Het dividend kan naar keuze van de aandeelhouder geheel in contanten dan wel in aandelen worden opgenomen. In de agenda van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van IHC Caland N.V., welke op 7 juni 2002 gehouden zal worden, staan details vermeld onder punt 2 en de toelichting daarop.

Accountantsverklaring

Opdracht Wij hebben de jaarrekening 2001 van IHC Caland N.V. te Schiedam gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de leiding van de vennootschap. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controle-opdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die de leiding van de vennootschap daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 2001 en van het resultaat over 2001 in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en voldoet aan de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening zoals opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW.

Rotterdam, 5 april 2002

KPMG Accountants N.V.

Kerncijfers

in miljoenen euro, tenzij anders vermeld

	Toelichting	2001	2000	1999	1998	1997
Waarde van productie		1201,5	1007,8	1294,9	879,8	753,7
Netto-omzet (afgeleverde opdrachten)		964,8	827,7	1229,2	646,9	627,1
Nieuwe opdrachten		2206,2	1388,6	830,7	1453,2	761,1
Orderportefeuille per 31 december		4102,5	2849,1	2169,1	2534,5	1740,1
Resultaten						
Nettowinst	1	80,6	75,2	69,5	66,3	53,2
Dividend		42,7	38,4	35,2	33,4	27,0
Eigen vermogen per 31 december		583,9	394,8	339,1	290,3	253,3
Kasstroom	1	173,5	160,2	132,1	118,1	91,8
Investerings in materiële vaste activa		241,6	214,1	231,0	111,4	106,5
Afschrijvingen		92,9	85,0	62,6	51,8	38,6
Aantal werknemers (gemiddeld)		3798	3520	3290	2892	2251
Lonen en salarissen, sociale lasten		203,0	174,6	164,7	142,1	109,6
Kengetallen (%)						
Eigen vermogen : geïnvesteerd vermogen		57	48	50	64	65
Vlottende activa : kortlopende schulden		103	110	114	107	100
Rentabiliteit gemiddeld geïnvesteerd vermogen	1	13,4	13,3	14,9	16,9	17,4
Rentabiliteit gemiddeld eigen vermogen	1	16,9	19,5	20,9	23,0	20,4
Bedrijfsresultaat : netto-omzet		11,8	12,0	7,0	12,8	10,2
Nettowinst : netto-omzet		8,4	9,1	5,7	10,3	8,5
Kasstroom : gemiddeld eigen vermogen	1	36	42	40	41	35
Kasstroom : gemiddeld geïnvesteerd vermogen	1	20	21	23	27	25
Langlopende schulden : eigen vermogen		71	104	94	49	47
Eigen vermogen : waarde van productie		49	39	26	33	34
Eigen vermogen : nieuwe opdrachten		26	28	41	20	33
Gegevens per aandeel (€)						
Nettowinst	2					
Dividend	1/3	2,76	2,68	2,51	2,44	1,98
Eigen vermogen per 31 december	4	18,59	14,01	12,26	10,64	9,36
Kasstroom	1/3	5,93	5,71	4,78	4,34	3,42
Koers – per 31 december		52,50	50,00	36,25	35,39	47,74
– hoogste		65,50	61,40	49,20	57,72	62,17
– laagste		40,60	31,00	26,40	29,95	41,97
Koers / winst-verhouding	4	19,0	18,7	14,4	14,6	24,3
Nettowinst : beurswaarde per 31 december (%)		4,9	5,3	6,9	6,9	4,1
Aantal geplaatste aandelen (x 1.000)		31414	28185	27666	27293	27053
Beurswaarde per 31 december (€ miljoen)		1649,2	1409,2	1002,9	966,0	1291,5
Omzet (x 1.000, in dubbelstelling)		54684	48418	58401	40706	48240
Aantal uitgeoefende optierechten		132.300	241.550	156.425	36.350	311.325
Aantal uitgegeven aandelen inzake stockdividend		243.728	277.302	357.906	211.892	145.314

Indien zich (wezenlijke) veranderingen in de grondslagen voor de jaarrekening hebben voorgedaan gedurende deze tienjarige periode, zijn de cijfers over voorgaande jaren voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

1996	1995	1994	1993	1992
705,4	621,7	408,6	404,0	322,1
691,1	421,1	402,2	351,6	252,8
732,7	844,4	791,1	321,2	480,8
1377,7	1344,2	921,2	540,0	554,0
42,3	34,2	29,1	24,3	20,6
21,7	17,3	15,0	12,8	11,0
241,2	131,9	114,0	101,4	93,6
60,2	55,0	55,5	56,2	35,8
162,9	56,8	9,9	25,7	63,6
17,9	20,8	26,4	31,9	15,2
1969	1888	1830	1796	1308
92,9	82,7	79,3	77,1	59,4
79	93	91	68	71
109	106	115	114	106
20,7	24,5	21,9	19,0	17,4
21,4	26,0	25,3	23,3	21,8
6,1	8,0	8,1	7,2	6,4
6,1	8,1	7,2	6,9	8,2
30	42	48	54	38
26	39	38	38	29
24	3	4	39	32
34	21	28	25	29
33	16	14	32	19
1,66	1,44	1,24	1,03	0,89
0,82	0,73	0,64	0,54	0,48
9,07	5,54	4,82	4,31	4,04
2,36	2,32	2,36	2,39	1,55
44,79	24,50	19,92	17,65	9,81
46,74	25,00	20,74	19,29	10,03
23,78	15,25	15,75	9,85	6,22
28,2	17,0	16,2	17,1	11,0
3,6	5,9	6,2	5,8	9,1
26596	23799	23642	23509	23159
1191,2	583,2	471,0	415,0	227,3
33110	27437	26615	22915	23478
401.800	157.800	132.300	350.000	–
–	–	–	–	–

1 Exclusief buitengewone posten.

2 Voorgaande jaren zijn voor vergelijkingsdoeleinden aangepast aan de 4 : 1 aandelensplitsing in 1993.

3 Op basis van het gewogen gemiddeld aantal uitstaande aandelen, vanaf 1994.

4 Op basis van het aantal uitstaande aandelen aan het eind van het verslagjaar.

IHC CALAND N.V.

Postadres

Postbus 31
3100 AA Schiedam

Bezoekadres

's-Gravelandseweg 557
3119 XT Schiedam

Telefoon (+31) 10 2466980
Telefax (+31) 10 2466990
E-mail ihcc@ihccaland.nl

Volledige informatie inzake IHC Caland
is beschikbaar op de website
van de vennootschap: www.ihccaland.nl

Grafische vormgeving
Niek Wensing, Huis ter Heide

Fotografie
Groepsmaatschappijen IHC Caland N.V.

Lithografie en druk
B.V. Drukkerij De Eendracht, Schiedam

Afwerking
Boekbinderij Van der Kaay/Coninck, Zoetermeer

Dit jaarverslag is gedrukt op chloorvrij gebleekt papier.
Het is biologisch afbreekbaar en recyclebaar.